DE BIJBEL

VOOR

Zondagsschool en Catechisatie,

DOOR

T. B. GRANPRÉ MOLIERE,
Pred. te *Franeker.*

TWEEDE GEDEELTE.
HET NIEUWE TESTAMENT.

TIEL. — D. MIJS. — 1894.

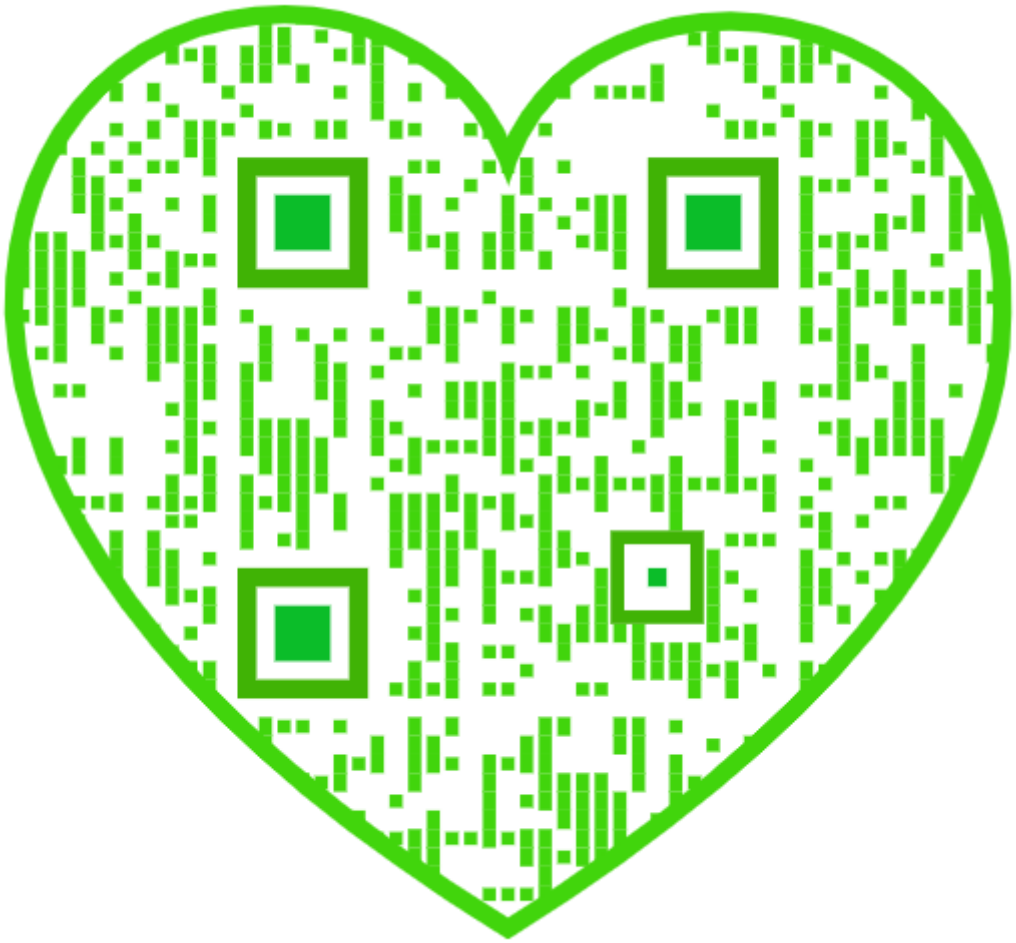

I.

Het tweede gedeelte van den Bijbel noemen wij het *Nieuwe Testament of Verbond.*

Testament, verbond, overeenkomst, ziedaar woorden, die in hoofdzaak hetzelfde beteekenen. Zoo bevat dan de Bijbel, als 't ware, twee overeenkomsten tusschen God en de menschen, en wel een oude en een nieuwe. Volgens de oude bestaat de Godsdienst in gehoorzaamheid aan hetgeen Mozes en de profeten hebben geleerd — volgens de nieuwe in navolging van Jezus.

Nu begrijpt gij echter wel, dat die twee namen: oude en nieuwe overeenkomst slechts dienen ter onderscheiding van de twee hoofddeelen, waaruit de Bijbel bestaat, en het verkeerd is ze in letterlijken zin te verklaren. Want wel sluiten de *menschen* met elkander overeenkomsten, maar wij kunnen toch niet zeggen, dat God dat ook doet?

De Bijbel is derhalve één geheel en slechts ter onderscheiding van zijn inhoud, splitsen wij hem in twee deelen. De namen, die zij eenmaal dragen, kunnen ook wij er aan blijven geven, indien we maar onthouden, dat wij ze slechts mogen opvatten als beeldspraak ter aanduiding, dat de voorstelling, die Jezus van God en den Godsdienst gaf, zooveel hooger staat dan die van Mozes en de profeten. Ja, de Godsdienst van Jezus staat in ontwikkeling zooveel hooger dan die der oude Israëlieten, dat het is als verkeerden de menschen door Jezus in eene gansch andere verhouding tot God, als hadde God een nieuw verbond met hen aangegaan.

Daareven zeiden wij, dat de hoofdzaak van het N. T. is: navolging van Jezus. Welnu, inderdaad is het Christendom ook niets anders. Door woorden en daden, in leven en sterven, heeft Jezus God op eene wijze verheerlijkt, als nog nooit een mensch op aarde heeft gedaan. Meer dan van iemand anders kunnen wij van hem leeren, hoe wij God onze wederliefde kunnen betoonen, en derhalve is de Christelijke Godsdienst: navolging van hetgeen Jezus heeft gesproken en gedaan.

Om die reden noemen wij hem onzen meester, leidsman, verlosser, heiland, want hoe trouwer leerling iemand is van Jezus en hoe meer hij zich, in zijn laten en doen, door zijn geest laat leiden, des te meer zal hij van zonde worden verlost, en derhalve zal hij zich ook steeds gelukkiger gaan gevoelen. Doch: meester, leidsman, verlosser, heiland en nog zoo vele andere namen meer, als waarbij dankbare Christenen Jezus genoemd hebben, worden te zamen aangeduid door den naam Christus, want Christus beteekent gezalfde of koning. De namen Jezus Christus, beteekenen dus: Jezus de koning, de koning der menschen, en dien naam draagt hij terecht, want het bestuur van zijn geest is voor *alle* menschen het ware.

In den tijd, waarin Jezus als prediker optrad, was het met de Joden in Palestina allertreurigst gesteld. Wel hadden zij nog een tijdlang een eigen koning gehad in Herodes den Groote, maar deze vorst was hun opgedrongen door de Romeinen en bij de meesten gehaat, omdat hij niet van zuiver Joodsche afkomst was. Na den dood van dezen Herodes hadden de Romeinen nog meer hun gezag doen gelden. Slechts over het noordelijk gedeelte van Palestina, over de provincie Galilea, regeerde Herodes Antipas, een zoon van Herodes den Groote, terwijl de Romeinen het zuidelijk gedeelte, de provincie Judéa, met hare schoone hoofdstad Jeruzalem, bij hun eigen rijk inlijfden. Zoo werd in Jezus' dagen Judéa door Romeinsche stadhouders, of plaatsbekleeders van den keizer, bestuurd naar Romeinsche wetten, en bezaten de Joden nog maar in zekere mate vrijheid van Godsdienst. Het spreekt, dat de meesten aan dezen staat van zaken zich in hooge mate ergerden, en hunkerend uitzagen naar de komst van den Messias.

Messias? Dat is een naam, dien gij nog niet hebt gehoord.

Welnu, Messias is de Joodsche vertaling van Christus en beteekent dus koning. Doch een koning als Jezus begeerden de meeste Joden niet. Zij begeerden een koning als David, die hen, zooals zij hoopten, weer zou maken tot het machtige volk van het Oosten en den Godsdienst der vaderen in zijn volle eer zou herstellen. Zulk een Messias of koning, beweerden zij, had God hun door de profeten beloofd. Ja die profeten zouden zelfs gezegd hebben, dat hij een zoon of afstammeling moest zijn van David en in dezelfde stad als David, te Bethlehem, moest geboren worden. De vervulling dier belofte, meenden zij, kon niet lang meer uitblijven, want de nood was thans op zijn hoogst, wijl de overheersching der Romeinen land en volk met vernietiging bedreigde.

Zeer zeker dwaalden de Joden, die aldus dachten en hoopten, en

wij hebben alle reden van blijdschap, dat God hunne wenschen niet heeft vervuld. Want door Jezus heeft Hij ons een koning gegeven onvergelijkelijk grooter en heerlijker dan David, een koning, die niet een verouderden Godsdienst herstelde, maar een nieuwen Godsdienst stichtte — een koning, die niet alleen een klein volk als dat der Joden, maar alle volken der aarde gelukkig kan maken, wijl hij de menschen leert den Schepper te aanbidden als Vader en te erkennen als Liefde.

Ja, oneindig meer dan Mozes of Elia, dan David of Salomo, dan een van Israëls grootste profeten of machtigste koningen is Jezus, die ons den weg gewezen heeft tot waarachtig en eeuwig geluk.

Helaas hebben de meeste Joden dat niet ingezien en, in plaats van Jezus met blijdschap te begroeten, hebben zij hem met haat bejegend en ten laatste ter dood veroordeeld. Doch zij, die hem hebben gewaardeerd, hebben in hem den waren Christus erkend, en zijn Godsdienst een Evangelie, d. i. een blijde boodschap, genoemd.

Hetgeen ons in Jezus' vijanden het meeste bedroeft, is dan ook hun afkeer van zijn Evangelie, want die afkeer sproot bij den een voort uit eigenzinnigheid, bij den ander uit onverschilligheid, en onverschillige zoo min als eigenzinnige menschen zijn vatbaar voor den zegen, waaraan het Evangelie rijk is.

Tot de onverschilligen van Jezus' dagen behoorden vooral de Sadduceën, tot de eigenzinnigen de Farizeën en Schriftgeleerden. De laatsten waren ook Jezus' hevigste vijanden. Zóó verbitterd waren zij op hem, dat zij hem een Godslasteraar noemden en hem uitmaakten voor een kind des duivels!

Waren die Farizeën en Schriftgeleerden dan zoo ongodsdienstig?

Integendeel. Zij stelden op den Godsdienst hoogen prijs en beschouwden zich zelven als de ware vromen. Stiptelijk onderhielden zij de voorschriften van hun Godsdienst; zij baden minstens driemaal daags en dikwijls zoo maar op de openbare straat; zij vastten wel tweemaal per week en dat, naar zij dachten, alleen ter eere van God; op den Sabbat en andere Godsdienstige feestdagen zouden zij nooit eenigen arbeid verrichten, ook al weer naar zij meenden uit liefde voor God; en druk bezochten zij te Jeruzalem den tempel, of op andere plaatsen de synagoge, zooals men Joodsche bedehuizen noemt.

Maar waarom noemden zij dan Jezus een Godslasteraar?

Omdat Jezus den Godsdienst in gansch iets anders gelegen achtte, namelijk in liefde voor den medemensch. Daarvan vooral wilden de Farizeën en Schriftgeleerden niet weten. Ja, zij beweerden, dat men God onteerde wanneer men met *alle* menschen vriendschappelijk om-

ging, b.v. ook met Heidenen en Samaritanen, omdat dezen niet afstamden van Abraham.

Tot de onverschilligen van dien tijd, zeiden wij, behoorden de Sadduceën. Wel stelden ook zij prijs op hunne afkomst van Abraham, maar ten aanzien van den Godsdienst waren zij lang zoo nauwgezet niet als de Farizeën, en in menig ander opzicht verschilden zij zeer van hen. Om die reden waren beide partijen elkander niet vriendschappelijk genegen, doch in bestrijding en veroordeeling van Jezus reikten zij elkaar de hand. Ook de Sadduceën wilden niets van hem weten.

Waarom niet?

Wijl hij hun te ernstig was, te Godsdienstig, te vroom. Onder hen vond Jezus dan ook *volstrekt* geen aanhang. Onder de Farizeën en Schriftgeleerden daarentegen nog wel. Natuurlijk, want den Farizeën ontbrak het niet aan ernst — wél daarentegen den Sadduceën.

Wat leeren wij hier uit?

Dat eigenzinnigheid een ondeugd is, die ons zelfs een Jezus kan doen miskennen en verloochenen, maar ook dat niets ons hoogste geluk zoo in den weg staat, als onverschilligheid.

Gezang 31 : 1, 7.

II.

Toen Jezus geboren werd, was het dus inderdaad treurig met het Joodsche volk in Palestina gesteld. Niet het minst met den Godsdienst. Want de Sadduceën dachten daar over niet zeer ernstig na, en voor de meeste Farizeën bestond hij slechts in daden, die weinig of geen opoffering kostten.

Tegen hunne beschouwing trad het eerst krachtig op Johannes, bijgenaamd de Dooper, en na hem het krachtigst Jezus, bijgenaamd Christus. Bestond er dus tusschen Jezus en Johannes overeenstemming, daar beiden den Godsdienst alleen gelegen achtten in een vromen, reinen levenswandel, verre boven Johannes stond Jezus, daar hij een Godsdienst heeft gesticht, die voor alle menschen de bron is van waarachtig geluk. Om die reden noemen wij Jezus den waren Christus, en Johannes zijn voorlooper of wegbereider.

Ja waarlijk, om den Godsdienst van Jezus — dat heerlijk Evangelie — te begrijpen, moet ons hart bereid zijn de zonde te bestrijden en de ondeugd te verzaken. Welnu tot dien strijd en die verloochening

wekte Johannes de Dooper zijn volk op, en alzoo bereidde hij in de harten zijner hoorders den weg, om Jezus Christus te erkennen. Ook wij willen dan allereerst met dien Johannes kennis maken, voor dat wij het belangrijkste van Jezus en zijn Evangelie mededeelen.

Volgens de Evangeliën werd Johannes slechts zes maanden vóór Jezus geboren en was hij van moederszijde zijn volle neef. Met deze bewering hebben de schrijvers echter alleen de bedoeling gehad aan te toonen, dat tusschen beiden eene zeer nauwe verwantschap bestond. Nu, wat beider opvatting van den Godsdienst betrof bestond deze inderdaad. Om die overeenstemming stond dan ook Johannes, zoowel onder velen zijner tijdgenooten als later onder de Christenen, in groote eere en zag men ook in hem eene buitengewone persoonlijkheid.

Herinneren wij ons nog, wat de Bijbel vermeldt van Mozes, Elia, Eliza en andere groote mannen en profeten, dan verwondert het ons niet, dat velen in den ouden tijd gaarne geloofden, dat ook met Johannes gansch ongewone dingen moesten hebben plaats gehad.

Zoo lezen wij omtrent zijne geboorte het volgende:

De vrome priester Zacharia en zijne even Godvruchtige vrouw Elizabet waren reeds hoog bedaagd. Maar een hunner vurigste wenschen was nog altijd onvervuld gebleven, daar zij geen kinderen hadden. Wijl zij vromen waren van de echte soort, morden zij niet, maar berustten zij in Gods beschikking. En zie op zekeren dag, toen Zacharia zijn priesterlijk werk in het heilige van den tempel verrichtte, verscheen hem de engel Gabriël. Zacharia schrikte niet weinig van die hemelsche verschijning. Maar allervriendelijkst sprak aanstonds de engel hem toe. »*Schrik maar niet, Zacharia!*" zeide hij tot hem, »*want ik kom u verkondigen, dat uwe vurigste bede verhoord is geworden; binnen kort namelijk zult gij en Elizabet een zoon krijgen. Denk er echter aan, dat gij dien zoon moet noemen Johannes*", (wat zooveel beteekent als God is genadig). »*Aan dien zoon zult niet alleen gij, maar zullen ook vele andere menschen groote vreugde beleven, wijl hij evenals Elia door Gods geest bezield en aan velen tot een zegen zal worden.*"

Zacharia was een en al verbazing. Zou zulk een geluk hem en zijne vrouw, op hun ouden dag, nog overkomen?! Hij kon het haast niet gelooven, al vernam hij ook het heuchelijke nieuws uit den mond van een der zeven engelen, die geacht werden het dichtst in Gods nabijheid te verkeeren. Openhartig bekende hij dit aan Gabriel en verzocht hem om eenig bewijs, voor de waarheid van hetgeen hij verkond had. Die twijfel beviel den engel niet, en geraakt gaf hij ten antwoord: »*dat bewijs zal ik u geven; van dit oogenblik af zult gij stom zijn en dat zult*

gij blijven, totdat gij met eigen oogen uw zoon zult hebben aanschouwd."

Aldus geschiedde. Plotseling verloor Zacharia zijn spraakvermogen en, eerst acht dagen na de geboorte van Johannes, kreeg hij het terug. Maar toen ook steeg er een loflied van zijn lippen en prees hij God om de genade, die Hij door Johannes aan gansch Israël bewees, daar zijn zoon bestemd was, om het volk voor te bereiden op de komst van den lang verwachten Messias.

Zulk een verhaal zou in onzen tijd niet meer worden te boek gesteld. Als wij van engelen spreken, dan denken we aan groote deugden of aan menschen, die uitmunten door vroomheid of liefde, maar niet meer aan bepaalde dienaren, die Gods troon omringen en van Hem boodschappen overbrengen naar de aarde. In den ouden tijd evenwel meende men, dat God in den hemel op een troon gezeten was, en omringd werd door een menigte dienaren of engelen, van welke zeven de eer bezaten het dichtst in Zijne nabijheid te mogen staan. Ja, aan die zeven had men zelfs namen gegeven, en een hunner, Gabriël geheeten, daalde het veelvuldigst op aarde neder, om eene of andere tijding aan de menschen mede te deelen.

Met den dichter van dit verhaal erkennen echter ook wij de waarheid, dat een man als Johannes de Dooper innig vrome ouders moet gehad hebben, en door zijne prediking aan velen tot een zegen is geweest. Om zijn gestrengheid deed Johannes velen denken aan Elia en, om zijne opvatting van den Godsdienst, heeft men hem te recht de eer toegekend, de wegbereider geweest te zijn van Jezus.

Gestreng, dat was Johannes in zijn handel en wandel, zijne prediking en leefwijze, nog meer misschien dan Elia. Een geruimen tijd had hij zich, voordat hij optrad als prediker, afgezonderd in eene rotsachtige streek van het zuiden des lands, die om hare onvruchtbaarheid gewoonlijk kortweg de woestijn van Judéa genoemd werd. Voedsel zal hij daar bijna niet gevonden hebben. Maar daar bekommerde zich Johannes niet om. Integendeel. Hij leefde, zoo lezen wij, van sprinkhanen, die in de zon waren gedroogd, en van honig, dien in het wild zwermende bijen, in boomstammen en rotsspleten, hadden samengebracht. Eenvoudiger kon het niet. En smakelijker? Nu, honig lusten alle menschen wel, maar zoudt gij het ook slechts één dag willen doen met de vleeschspijs, die Johannes gebruikte? Neen. Wie eet er nu sprinkhanen? Zeker, wij doen dat niet. Doch in het Oosten zijn deze dieren een gewone spijs voor zeer arme menschen. Al vindt men ze

dus ook daar geen lekkernij, ze worden dan toch door menschen gegeten, die niets beters krijgen kunnen, en zoo bewees Johannes, dat hij zich niet schaamde, om met de armste lieden mede te doen.

Zijn groote eenvoud bleek ook uit zijn kleeding. Deze bestond slechts uit het allernoodigste, een langen mantel, die van de goedkoopste stof, van kemelshaar, vervaardigd was en met een lederen gordel of band om zijn middel werd vastgesnoerd.

Wanneer wij iemand, in onzen tijd, zoo gekleed zagen gaan, zouden wij zeker geen hoogen dunk krijgen van zijn verstand. Vergeten wij daarom niet, dat Johannes leefde in een gansch anderen tijd en woonde in een gansch ander land. In de dagen van Johannes toonde men gaarne ook door zijn uiterlijk, wat men innerlijk was. Derhalve begreep een ieder, die hem zag, dadelijk, dat hij een boetprediker was, en daar men wist, dat ook Elia voorheen zoo gekleed geweest was, besefte men, dat Johannes een boetprediker wilde zijn in den geest, of naar het voorbeeld, van dien grooten profeet.

Een boetprediker, d. i. een prediker, die de menschen wijst op hunne zonden en hen vermaant, om daarvoor boete te doen, d. w. z. hun berouw niet alleen in woorden uit te spreken, maar door daden te bewijzen, dat was Johannes de Dooper, misschien nog meer en zeker niet minder, dan Elia geweest is.

Maar waarom noemt men hem dan Johannes den Dooper, en niet Johannes den Boetprediker? Dat zal ik u zeggen. Johannes dan had de gewoonte, om allen die zijne prediking geloofden en zijn raad opvolgden, te doopen, of wat hetzelfde is, onder te dompelen, in den Jordaan, de schoonste rivier van Judéa. Maar waarom deed hij dát nu? Wel dat was weêr een zinnebeeldige handeling, waarvan een Oostersch volk onmiddellijk den zin begreep, en waarmeê Johannes niets anders bedoelde, dan met een voorbeeld duidelijk te maken, dat men, om den zegen van den Messias te ontvangen, vóór alle dingen noodig had, zich te reinigen. Doen wij dit door water het lichaam, zoo doen wij dat het hart door ons te bekeeren van onze zonden.

Op een reinen levenswandel kwam het dus bij Johannes aan en slechts hen, die dezen wilden leiden, achtte hij waardig den zegen van den Messias te ontvangen. Maar daarom doopte hij ook niet een iegelijk die zulks begeerde. Vele Sadduceën wees hij af om hun gebrek aan ernst, en vele Farizeën, omdat zij zich beriepen op hun afkomst van Abraham. Duidelijk toonde hij aan, dat het tot onze zaligheid niet afdoet van wien we afstammen, wijl daarin niet de minste verdienste gelegen is. God let dan ook niet op afkomst, rang of stand,

zoo min als op vrome praatjes of mooie beloften, maar op hetgeen we *zijn* en hetgeen we *doen*. Wie slechte dingen doet kan niet goed zijn, al stamt hij ook af van Abraham, of al is hij ook een vorst, of al bekleedt hij in de maatschappij nog zoo'n hoogen rang. Vergeving van zonden kan dan ook niemand verkrijgen, hetzij hij een koning of een arbeider is, dan door bekeering, dat is door zijne zonden te bestrijden en na te laten.

Gelukkig de menschen, die naar Johannes hoorden. Zij konden later het Evangelie van Jezus begrijpen en werden zijne volgelingen.

Ongelukkig daarentegen zij, die niet naar hem hooren wilden. Zij ergerden zich aan hem, en hunne ergernis steeg tot haat, en door hun haat jegens de waarheid, die Johannes verkondigde, vervielen zij van kwaad tot erger.

Een treffend en diep treurig voorbeeld daarvan geven ons Heródes en Heródias.

Herodes, bijgenaamd Antipas, was de zoon van Herodes den Groote, en na den dood zijns vaders hadden de Romeinen hem het bestuur over Galiléa opgedragen. Hij was een man als Achab, en zijne vrouw Herodias was even slecht als destijds Izébel. Wat had dan Johannes zich met die menschen in te laten? Wel Johannes kon geen slechtheid gedoogen, en allerminst van een vorst en een vorstin, die juist voorbeelden moeten zijn van vroomheid en deugd. Met de beste bedoeling bracht de boetprediker hun dat onder 't oog. Doch in stede van hem daar dankbaar voor te zijn, voelden zij zich door zijne vermaning gekrenkt. *Moest hij hun de les komen lezen?* vraagden zij. *Wat verbeeldde hij zich wel, die man met zijn ruigen mantel en die daar leefde als de armste lui? Die man was niets dan een majesteitsschenner en een oproermaker!* — Zoo oordeelde vooral Herodias, en nu weten wij wel, dat op majesteitsschennis de doodstraf stond. Zij stelde dan ook aan Herodes voor, om die straf onmiddellijk op Johannes toe te passen. Doch zoo schuldig beoordeelde Herodes den boetprediker niet. Hij besefte nog, dat Johannes gelijk had. Hij wilde echter niet naar hem hooren, en vond hem waarschijnlijk lastig en vervelend. Doch hij moest toch ook iets doen ter wille van Herodias. Welnu hij kon Johannes in de gevangenis laten werpen. Dat kon hij. En zoo deed hij. Daarmee was Herodias zeker ook tevreden? Ach! gij kent nog niet den haat van een slecht mensch, als zij. Zij deed ja, alsof ze met het besluit van haar man genoegen nam, maar nam zich in stilte voor, om de eerste gelegenheid de beste aan te grijpen, ten einde hare volle wraak aan Johannes te koelen.

Die gelegenheid deed zich spoediger voor, dan zij kon gedacht hebben.

Op zijn jaardag richtte Heródes een grooten maaltijd aan voor zijne hoogste ambtenaren en officieren. Toen de maaltijd bijna was afgeloopen, trad Salóme, de dochter van Herodias, de feestzaal binnen, en danste zoo buitengewoon mooi, dat alle feestgenooten haar toejuichten. Niet weinig voelde de ijdele vorst zich door die toejuiching gestreeld. Hartelijk dankte hij Salóme, en in de gulheid van zijn hart zeide hij tot haar: »*Kind! wat zoudt gij gaarne willen hebben? Kies maar wat gij het liefste hebt, en al is het ook de helft van mijn rijk, gij zult het krijgen.*"

Opgetogen van blijdschap snelde de jeugdige Salóme de feestzaal uit, om haar moeder alles te vertellen, en haar om raad te vragen. En wat denkt gij, dat haar moeder haar aanried? »*Kind!*" zeide zij, »*vraag aan den vorst, dat hij u nog heden, en wel in de feestzaal, op een schotel late brengen het hoofd van Johannes den Dooper!*"

Welk een raad! Had Salóme niet gek moeten zijn, wanneer zij hem hadde opgevolgd? Maar Salóme was niet gek, evenmin als hare moeder. Doch die moeder zal haar wel zooveel kwaad hebben verteld van Johannes, dat zij tot de overtuiging kwam, inderdaad voor haar eigen geluk, niets beters te kunnen vragen. Zoo verliest een mensch, die zich door slechte gevoelens als haat en wraakzucht leiden laat, het beheer over zijn verstand en handelt hij soms als een krankzinnige. Maar wie is hier de schuldige?.....

O, niet dankbaar genoeg kunnen zij zijn, die vrome ouders bezitten!

Salóme ging dan naar de feestzaal terug en droeg het bekende verzoek, ten aanhoore van alle feestgenooten, aan Heródes voor. Hoe ontstelde de vorst! Diep bedroefde hem dat verzoek. Maar waarom diende hij dan Salóme geen ernstige berisping toe? Dan hadde hij kunnen verbeteren, wat de moeder bedorven had. In elk geval had hij zulk een verzoek kortweg *kunnen* en *moeten* weigeren. Natuurlijk. Maar, dacht Herodes, wat zouden zijne hovelingen wel zeggen, als hij zijn woord geen gestand deed? Hij had immers aan Salóme de helft van zijn koninkrijk beloofd? Dat had hij. Maar was dan het leven van een man als Johannes den Dooper niet oneindig meer waard? Herodes besefte dat ook wel. Want het verzoek van zijn dochter bedroefde hem. Maar als hij dat openlijk had erkend, dan....ja dan zouden Herodias en de hovelingen hem hebben uitgelachen. Hoe laag en laf kan dus een mensch zich gedragen, al is hij ook een koning, wanneer hij niet luistert naar zijn geweten!

Gez. 33 : 6, 7.

III.

Volgens een der Evangeliën heeft Johannes de Dooper, met het oog op Jezus, eens tot zijne hoorders gezegd: »*hij moet wassen en ik moet minder worden.*" Van welk een liefde en eerbied getuigen deze woorden! Het was Johannes niet te doen om eigen eer. Neen, zeide hij met andere woorden — laat mijn invloed maar minder worden, laat mijn macht maar afnemen, indien de macht en invloed van Jezus maar wassen of toenemen! Johannes had gelijk, Want van niemand kunnen wij beter leeren dan van Jezus, hoe wij God onze wederliefde kunnen betoonen. En wie dat wil leeren, zal gelukkig worden. Want hij zal de zonde overwinnen en toenemen in vroomheid en deugd. En kunt gij u een grooter geluk voorstellen dan dit? Maar wat baten een mensch alle schatten der wereld, wanneer hij een slaaf blijft van de zonde? Dan voelt hij zich nooit geheel gelukkig en eindigt hij met bang te zijn voor God.

Welnu, Jezus was nooit bang, noch voor God, noch voor de menschen, noch voor den dood, omdat hij de zonde in zijn macht had. Daarom was hij ook de rijkste en machtigste, die ooit op aarde geleefd heeft, en staat hij, al was hij ook maar de zoon van een timmerman, boven alle koningen en keizers der wereld, ja is hij zelf de koning van het gansche menschdom.

Op een wijze, die wij van de Bijbelsche schrijvers reeds gewoon zijn, hebben de Evangeliën ons die waarheid medegedeeld in verhalen, die zoo schoon zijn, dat zelfs de oudste en geleerdste menschen ze telkens nog met innig genoegen lezen of hooren. Ik weet dus, dat ook gij — al kent gij ze mogelijk reeds — met belangstelling er naar zult luisteren, of anders zou ik u beklagen.

Het eerste dier verhalen betreft Jezus' geboorte. Hooren wij, hoe de Evangelist Lukas haar voorstelt.

Daar ging eens van Augustus, den machtigen keizer der Romeinen, een gebod uit, om in zijn rijk een volkstelling te houden. Daartoe begaf een ieder zich naar de stad, waaruit zijn familie afstamde. En zoo moest de timmerman Jozef, die te Nazeret woonde, zich naar Bethlehem begeven, want deze stad was de geboorteplaats van koning David en van dezen koning stamde Jozef af. Gelukkig was zijn gezin niet groot. Het bestond slechts uit twee personen. Uit hem en Maria. Doch beiden waren arm en het was een lange tocht, dien zij te maken hadden, heel uit het noorden naar het zuiden des lands, van Galiléa naar Judéa, en vooral voor Maria was de reis zeer vermoeiend, daar zij zich in die dagen niet sterk gevoelde.

Wij begrijpen dus, hoe blijde zij zullen geweest zijn, toen zij eindelijk te Bethlehem gekomen waren. Maar welk een teleurstelling wachtte hen daar! Alle vertrekken in de herberg waren reeds door andere gasten ingenomen, zoodat hun niets anders overbleef, dan zich op te schieten in den stal, of onder den blooten hemel te overnachten. Het laatste paste voor Maria allerminst, en dus zochten zij voor hun nachtverblijf maar een plekje uit in den stal. En zie in dienzelfden nacht werd op die morsige plaats de koning der koningen, werd Jezus geboren! Hoe verlegen waren Jozef en Maria! Niets, niets hadden zij bij zich, om den kleinen Jezus een rustbed te spreiden — zelfs geen kleedingstuk, om hem tegen de koude van den nacht te beschutten. Maar zij konden dat kindeke toch maar zoo niet naakt neêrleggen op dien harden grond van zoo'n vuilen stal? Neen. Maar dat deden zij ook niet. Maria wikkelde haar wicht in doeken, die zij wel van haar eigen kleeren zal hebben afgenomen, onderwijl bracht Jozef een houten bak of kribbe, waaruit de dieren des morgens en des avonds gevoederd werden, en daarin legde de moeder haar lieveling neêr.

Vindt gij dat nu een koninklijke geboorte? Wat een behelpen! Wat een armoê en ellende! Zouden Jozef en Maria zich ook zoo hebben moeten behelpen, als zij de keizer en keizerin der Romeinen waren geweest? O, dan zou men wel de heele herberg voor hen hebben ingeruimd, en alle gasten zouden zich hebben beijverd, om het beste wat zij bezaten voor het kindeke af te staan. Doch Jozef en Maria waren maar arme menschen, en voor arme menschen acht de wereld het niet noodig zich moeite te geven. Zoo lag dan die wereld bij Jezus' geboorte in diepen slaap gedompeld, en trok niemand zich iets van Jezus aan, dan zijn vader en moeder.

Doch zie aan Jezus viel, bij zijne geboorte, een eer te beurt als aan geen koning of keizer nog ooit bewezen is. Op een open veld dicht bij Bethlehem hielden eenige herders over hunne schapen de wacht, ten einde hunne kudde tegen roovers en wilde dieren te beschermen. Om zich den slaap uit de oogen te houden, denk ik wel, dat die herders den tijd in gezelligen kout zullen hebben doorgebracht. Rustig waren zij dan bij elkander gezeten, toen op eens hunne aandacht door een allervreemdst verschijnsel getrokken werd. In dien donkeren nacht brak plotseling een breede lichtstraal uit den hemel en omscheen hen allen, terwijl bijna op hetzelfde oogenblik een engel voor hen stond. Hevig ontstelden die herders. Natuurlijk. Doch op den vriendelijksten toon stelde die engel hen dadelijk gerust »*Vreest maar niet*" zeide hij tot hen, »*want ik verkondig u groote blijdschap, namelijk, dat*

heden uw Heiland, Christus de Heer, geboren is. Gij kunt er u zelven van overtuigen, als gij maar gaat naar Bethlehems stal, waar gij het kindeke vinden zult, gewikkeld in doeken en liggende in een krib."

Wat men in den hemel al niet van de aarde ziet! Zeker, God ziet en weet alles van ons, en al verstoot en vergeet ons ook de wereld, de hemel vergeet en verlaat zelfs het vogelke niet. Maar luisteren wij verder.

Toen de engel gesproken had, verscheen er eenklaps een menigte van engelen. En al die engelen hieven te zamen een loflied aan, ter eere van God, zingende: »*Eere zij God in den hemel, want door Jezus brengt Hij vrede op aarde en toont Hij Zijn welbehagen in menschen!*"

Het lied was kort, maar zoo schoon als alleen in den hemel, waar geen zonde meer is, kan gezongen worden, en zoo heerlijk als alleen een lied van engelen kan zijn. Zoo is dan het Evangelie, dat God ons lief heeft, een blijde boodschap van engelen, een boodschap die de hemel aan de aarde verkondigt. En wie kan op aarde dat Evangelie hooren en verstaan? Niet een wereld, die slechts vraagt naar geld, en zoekt naar genot en ziet op schijn. Wie tot haar behooren slapen rusteloos voort en ontwaken niet eens op een lied van engelen. Slechts zij die eenvoudig zijn van hart, en tevreden met hun lot, en leven met God, hooren en verstaan het Evangelie van Gods liefde, want zij zijn den engelen verwant en als dezen Zijne kinderen.

Op die eenvoudige herders maakte de engelenzang dan ook zulk een indruk, dat zij zich niet konden weerhouden een oogenblik hun aardsche bezigheid te vergeten en, zoo haastig als hun mogelijk was, zich spoedden naar Bethlehems stal. Toen zij daar Maria en Jozef en het kindeke gezien hadden, vertelden zij nog even wat zij van de engelen hadden gehoord, en daarna keerden zij weer naar het veld terug, maar thans, evenals daareven de engelen, op hunne beurt, God lovende en dankende voor al wat zij hadden gehoord en gezien.

Maar hadden zij dan die schapen maar overgelaten aan hun lot? Ja, doch slechts voor een oogenblik. En als een mensch nooit om een mindere reden, dan om God te verheerlijken, zijn werk voor een korten tijd rusten laat, zal hij het met des te meer liefde wêer opvatten, evenals die herders, dankende en lovende Hem, die het ons opdroeg.

Nu, vindt gij dit verhaal niet schoon? En beklaagt gij niet den mensch, die er anders over oordeelt? Onthoud dan, en vooral betracht, de waarheid, die het leert, namelijk, dat armoede nog geen schande is en de ware rijkdom alleen bestaat in een rein hart, en het eenige

wat een mensch groot en machtig maakt slechts is een leven als Jezus heeft geleid, een leven voor en met God. Zulk een leven kan alleen gesmaad worden door zondige menschen, maar ook alleen zulk een leven wordt bezongen door engelen, want slechts zulk een leven is een verheerlijking van God en een heil voor de aarde.

Gezang 46 : 1, 2, 3, 4, 10, 11.

IV.

Het verhaal, dat wij in het vorige hoofdstuk behandelden, heeft ons geleerd, dat alleen reine hemelingen en vrome menschen Jezus kunnen eeren, want alleen zij kunnen zijn Evangelie begrijpen en God daarvoor hun dank betuigen.

Wij weten immers nog wel, dat het woord Evangelie in onze taal beteekent: blijde boodschap? Welnu terecht heeft men dien naam gegeven aan de prediking van Jezus, want in 't kort is haar inhoud: God heeft in menschen welbehagen. Ach! hoe velen weten dat nog niet. Duizenden, neen millioenen, Heidenen zijn er nog op aarde, die niet eens nog begrijpen, dat er maar één God is, en dan nog voor de wezens, die zij als goden vereeren, met angst en siddering zijn vervuld.

Welk een voorrecht bezitten wij dus niet, reeds door onze opvoeding en geboorte, waardoor wij als van zelf met Jezus en zijn Evangelie zijn bekend gemaakt! Doch stellen allen dat voorrecht op zijn rechte waarde? Beantwoorden allen Gods liefde met wederliefde? Volgen allen het voorbeeld van die herders van Bethlehem, en danken en loven zij God?

O, welk een treurige ondeugd is toch onverschilligheid! Een hooghartige verwerping van het heerlijk Evangelie en dus een laaghartige ondankbaarheid jegens God! En hoe verschrikkelijk zijn de gevolgen dier ondeugd! Zij maakt ons ongeschikt, om ooit het ware geluk te bereiken en maakt ons onvatbaar, zelfs om een engelenzang te begrijpen. Want onverschillige menschen hebben alleen gevoel voor zich zelven, en in een zelfzuchtig hart zingen nooit engelen woorden van barmhartigheid en liefde en trouw — van Jezus en God — daar krassen het meest duivelen woorden van afgunst, nijd en haat.

Hoe gelukkig zijn derhalve die menschen, die van hun jeugd af aan eerbied en liefde gevoelden voor God, en belangstelling toonden in den

Godsdienst. Bereiken zij den leeftijd van die herders, dan verrichten zij hun werk met blijdschap — en heeft God een hoogen ouderdom voor hen beschikt, dan, al beeft hun lichaam en al knikken hun knieën en al hangen hun handen slap, dan nog juicht hun ziele, en zij loven den Heer en zij zegenen de menschen. Niet waar? Wat hebben wij hen lief, dien goeden grootvader, die altijd zoo opgeruimd is, en die lieve grootmoeder, die zoo vriendelijk ons bejegent! Hebt gij zulke oudjes wel eens ontmoet? Dan zal ik u heden eens vertellen van twee hoog bejaarde menschen, die gij stellig lief zult krijgen.

Jezus was juist veertig dagen oud, verhaalt de Evangelist Lukas, toen Jozef en Maria met hem naar den tempel te Jeruzalem gingen. Maar wat moest Jezus daar nu doen, een kind van veertig dagen, dus nog geen volle zes weken oud! Zeker, Jezus kon daar nog niets van begrijpen. Maar zijn vrome ouders wisten wel, waarom zij er hem toen reeds brachten. Zij wilden God voor hun eerstgeborene dank zeggen en Hem, voor hun kind, om een zegen vragen. Naar men in die dagen dacht, deed men dat het best in den tempel, en, volgens een zeer oud gebruik, moesten de ouders voor hun oudsten zoon een offer brengen. Dat offer, gelijk wij reeds weten uit het verhaal van Abraham en Izak, gold in de plaats van den oudsten zoon zelf, die, zooals de Ouden meenden, eigenlijk aan God toebehoorde en aan Hem moest worden ten offer gebracht. Doch uit het verhaal van Abraham weten wij ook, dat God geen menschen = of kinderoffer begeert. In plaats van zijn kind boden de Israëlieten God dan een ander geschenk aan. De rijken een kostbaar lam en een duif, de armen alleen een paar tortelduiven, die voor weinig geld te verkrijgen waren. Ook de ouders van Jezus volgden de Godsdienstige gewoonte van die dagen en, daar zij arm waren, konden zij geen grooter offer geven dan dat, waarmee de arme mocht volstaan.

Groote onderscheiding zullen de ouders en hun kind in den tempel dus wel niet ondervonden hebben. Meent ge? Welnu, luister dan eens. In den tempel bevonden zich juist een stokoud man, Simeon is zijn naam, en eene hoog bedaagde weduwe, van bijna 84 jaar, Anna geheeten. Beiden waren in Jeruzalem zeer bekend, en stonden om hunne vroomheid bij allen in hoog aanzien. Ja Anna werd zelfs als een profetes geëerd. Zoodra nu Maria, met haar kind op de armen en door Jozef gevolgd, den tempel was binnengetreden, strompelde de oude Simeon naar haar toe, nam haar het kind voorzichtig af, legde het zacht in zijn armen en de oogen ten hemel slaande, sprak hij: »*ik dank u, o God! dat ik dit kind nog heb mogen zien, want nu kan uw dienst-*

knecht in vrede sterven, wijl hij weet, dat Gij aan de wereld haren Heiland gegeven hebt!" Daarna zegende hij het kind en zijne ouders, en sprak hij de gelukkige moeder nog eenige vriendelijke woorden toe. Nadat Simeon had uitgesproken, trad de oude Anna naar voren, en toen ook zij een dankgebed had opgezonden tot God, sprak zij meer in 't bijzonder tot de verbaasde menigte over de zegeningen, die alle vromen eens door Jezus zouden ontvangen.

Op de vraag, hoe Simeon en Anna dat toen reeds weten konden, geeft Lukas ten antwoord, dat God zelf het hun had medegedeeld. Nu, elke vrome, edele, goede gedachte noemen ook wij een ingeving van God, en in dien zin nemen wij Lukas' verklaring aan. In elk geval leert ons ook weder dit verhaal, dat slechts vrome menschen het Evangelie kunnen begrijpen, Jezus kunnen waardeeren en dus het hoogste geluk kunnen bereiken. En dat is een waarheid, die nog dagelijks wordt bevestigd. O, moogt ook gij haar ondervinden!

Gezang 43 : 6.

V.

Leeren de verhalen, die Lukas heeft te boek gesteld omtrent Jezus' geboorte en eerste levensdagen, dat slechts vrome menschen Jezus' Evangelie begrijpen en dus het hoogste geluk bereiken kunnen, deze waarheid, hoe duidelijk zij ook is, werd op lange na niet door alle Israëlieten erkend. Integendeel, onder hen heeft Jezus de verbitterdste vijanden gehad, en de meeste vereerders en volgelingen heeft hij gevonden onder de Heidenen.

Hoe dat kwam? Wel, vroeger hebben wij gezegd, dat de Sadduceën te onverschillig waren om naar Jezus te hooren, en de meeste Farizeën en Schriftgeleerden hun eigen Godsdienstige denkbeelden als de eenige waarheid beschouwden. Ja in hun eigengerechtigheid, d. i. hun hoogmoed en verwaandheid, hebben zij Jezus' heerlijk Evangelie voor Godslastering aangezien. Om de zegeningen te ontvangen, die God door Jezus aan de gansche wereld heeft aangeboden, moeten wij dus niet onverschillig zijn voor den Godsdienst en ook niet meenen, dat wij de wijsheid in pacht hebben, dat wij het beter weten dan hij. Neen, om Jezus' Evangelie te begrijpen, moeten wij Jezus' leerlingen willen zijn, en om dat te kunnen zijn, moeten wij van Jezus willen leeren.

In dit opzicht nu hebben vele Heidenen de Israëlieten beschaamd, en onder die Heidenen, die Jezus als Christus vereerden, waren zelfs vele aanzienlijke en geleerde menschen. Dat leert ons, in de eerste plaats, het verhaal van *de Wijzen uit het Oosten.*

In een land, Oostwaarts van Palestina gelegen, hadden — zoo verhaalt ons de Evangelist Matthéus — eenige Wijzen, of geleerde sterrenwichelaars, een bijzondere ster aan den hemel gezien.

Nu vraagt gij: wat is een sterrenwichelaar? Onder sterrenwichelaars verstond men mannen, die zich toelegden op de beoefening der natuurkunde, vooral der sterrenkunde, om uit de verschijning, de gedaante en den loop der sterren, de toekomst te voorspellen. Gewoonlijk waren die mannen ook priesters, en stonden zij reeds daarom in hoog aanzien, nog meer was dit het geval door hun groote geleerdheid. Ja zulk een invloed hebben die mannen uitgeoefend, dat zelfs nog wij van iemand, die veel voorspoed ondervindt, vaak zeggen: *nu, hij is wél onder een gelukster geboren*, of van iemand, wien alles tegenloopt, verklaren: *hij is ook onder geen gelukster geboren.*

Maar de sterren hebben toch geen invloed op ons lot? Neen, natuurlijk niet. Dat te gelooven, noemen wij bijgeloovig, en reeds meermalen hebben wij er elkander op gewezen, dat het zelfs zondig is, om de toekomst te willen uitvorschen. Want de toekomst is alleen bekend bij God, en wij vertrouwen, dat al wat God bepaalt, is goed. Doch dat weten wij nu wel, die God hebben leeren kennen als den alwijzen en liefderijken bestuurder van ons lot, maar zoo kenden de Ouden en vooral de Heidenen God nog niet.

Die Wijzen dan, hadden kort na Jezus' geboorte een bijzondere ster gezien.

Maar prijken dan niet alle avonden dezelfde sterren aan den hemel? Neen. Bevreemdt u dat? Maar gij weet toch immers wel, dat het heelal oneindig is, en dus niemand kan zeggen hoe groot het heelal is, noch ook het aantal sterren kan bepalen? Zoo ontdekken de geleerden, die de natuurkunde beoefenen, bij herhaling nieuwe sterren, die men vroeger nooit had gezien.

De ster, die de Wijzen voor het eerst gezien hadden, was zóó bijzonder, zoo groot of schitterend misschien, dat zij tot elkander zeiden: *daar moet een kind geboren zijn, dat eens een zeer voornaam koning zal worden.* Maar in welk land zou dat kunnen zijn? Nog eens zagen zij op naar den hemel, en wijl het hun voorkwam, dat die ster boven Palestina stond, kwamen zij tot het besluit, dat die koning in het Joodsche land geboren was. Maar dan wilden zij hem ook zoo

spoedig mogelijk hunne hulde bewijzen, al was de reis ook ver en moeielijk. Maar waarmeê zouden zij den pasgeboren koning vereeren? Wel, met het kostbaarste van hetgeen hun eigen land voortbracht, met goud, mirre en wierook. Maar al waren dat nu ook kostbare geschenken, wat had daar een pasgeboren kind aan? Wel verspreiden mirre en wierook de fijnste geuren en bezit het goud groote waarde, maar dat kan een klein kind nog niet op prijs stellen. Neen, maar de ouders konden het wel, en het was dien Wijzen te doen, openlijk te toonen, dat die koning meer dan de kostbaarste schatten waard was.

Hadden zij uit den stand der ster begrepen, dat die koning geboren moest zijn in het Joodsche land, in welke stad en in welk huis hij geboren was, wisten zij niet. Maar dat was minder, dachten zij. Dat zouden zij wel in Palestina hooren, en wie het daar niet weten mocht, koning Heródes zou het stellig weten. Zoo togen zij dan naar Kanaän en wel het eerst naar de hoofdstad Jeruzalem, om van Herodes nadere inlichting te vragen. Doch zie, Heródes wist van niets, en niet weinig ontstelde hij van hetgeen de Wijzen hem mededeelden. »*Zou er*" overlegde hij in stilte bij zich zelf, »*werkelijk in mijn land zoo'n voorname koning geboren zijn als die Oostersche Wijzen vertellen? Maar dan moet ik mijn best doen, om hem weer zoo spoedig mogelijk van het leven te berooven, anders word ik later nog eens door hem ontroond.*"

Doch waar die koning te vinden? Dat wisten de Wijzen zelven niet, en hij nog veel minder. Wacht, misschien weten de Schriftgeleerden het wel. Hij liet dan eenigen hunner bij zich komen en vroeg hun, of ook hun iets bekend was van hetgeen die voorname sterrenwichelaars hadden medegedeeld. Neen ook zij wisten er niets van, maar, verklaarden zij, als die koning geboren was, dan moest het zijn te Bethlehem, want, volgens hun verklaring van de geschriften der profeten, moest de Christus afstammen van David en in dezelfde stad geboren worden, als waarin David geboren was.

Hebben de profeten dat inderdaad voorspeld? Wel neen; dat was maar een verkeerd begrip van de Schriftgeleerden uit dien tijd. Misschien konden zij echter toch wel gelijk hebben, dacht Herodes; in elk geval konden de Wijzen dit het best onderzoeken en zoo zouden zij hem van grooten dienst worden. Zoo zond hij hen naar Bethlehem, maar liet hen eerst ernstig beloven, dat zij, voordat zij naar hun land terugkeerden, hem zouden berichten, waar zij dien koning gevonden hadden, »*want*", voegde hij er bij, *zelf ben ik zeer verlangend dien koning te*

zien en hem ook mijne hulde aan te bieden." — Hoe valsch! Nu, gij zult nog wel erger dingen van Herodes hooren,

Dankbaar voor de ontvangen aanwijzing verlieten de Wijzen 's konings paleis, en daar Bethlehem slechts twee uur gaans van Jeruzalem verwijderd lag, begaven zij zich onmiddellijk daarheen op weg. En zie, nauwelijks waren zij buiten gekomen, of daar bespeurden zij weder aan den hemel die bijzondere ster. En thans bewoog zich die ster in de richting van Bethlehem. Dat was al heel vreemd! Ja, maar het vreemdst van alles was, dat zij, toen de Wijzen te Bethlehem gekomen waren, op eens pal stil bleef staan boven een van de huizen dier stad. Wat zou dat beteekenen? Zou de pasgeboren koning misschien in dat huis te vinden zijn? Brandend van verlangen, traden zij het huis binnen, en jawel, daar zagen zij Maria met het kind op haar schoot. Thans was alle twijfel bij hen opgeheven. Dat moest de jeudige koning zijn, dien zij zochten; God zelf had hen, door die ster den weg gewezen! Eerbiedig bogen zij dan voor het kind neder, en lieten ter zijner eere de kostbare schatten achter, die zij hadden meêgebracht.

Wat leert nu dit verhaal?

Dat de sterren invloed kunnen hebben op ons lot? Neen. Dat is bijgeloof. Want op 's menschen geluk of ongeluk hebben wel zijn eigen gedragingen invloed, maar niet de sterren.

Wat dan? Dat een ster ons den weg kan wijzen naar een of ander huis? Neen. Dat is onmogelijk. Want, evenals onze aarde, bewegen zich ook zon, maan en sterren, in eene bepaalde richting steeds voort en van stilstand is nooit sprake. Zoo heeft God zelf het eens ingesteld. En God verandert zijne wetten niet, omdat Hij volmaakt is.

Mattheus drukt zich dan ook maar uit in beeldspraak en wil alleen verklaren, dat alle ware vromen, of zij Heidenen zijn of Joden, rijken of armen, geleerden of ongeletterden, het hoogste geluk kunnen vinden, indien zij God boven alles liefhebben en zoeken te vereeren, terwijl zij, die alleen zich zelf zoeken, dat geluk niet kunnen vinden, al wonen zij er ook zoo dicht bij als koning Herodes deed.

In plaats van te doen hetgeen Herodes hun verzocht had, voelden de Wijzen zich gedrongen — Mattheus zegt, werden zij door God vermaand — om langs een anderen weg naar hun land terug te keeren. Toen Herodes dit vernomen had, liet hij alle jongens beneden de twee jaar, in Bethlehem en omstreken, vermoorden, natuurlijk denkende, dat zoo doende ook Jezus van het leven zou beroofd worden. Doch slechte menschen houden geen rekening met Gods voorzienigheid. Zoo dacht ook Herodes er, in al zijn slimheid niet aan, dat God, die

alle dingen bestuurt, ook Jozef en Maria nog bijtijds kon laten waarschuwen, om naar Egypte de vlucht te nemen. Aldus geschiedde, verhaalt Mattheus, zoodat Jezus aan den wreeden aanslag van den goddeloozen koning ontkwam.

Gezang 17 : 1, 6

VI.

Omtrent Jezus' jeugd en ouderlijk thuis wordt ons weinig bericht. Wij kunnen slechts mededeelen, dat hij, behalve zusters, ook nog vier broêrs had, dat zijn vader een timmerman was te Nazaret, een stadje, dat om zijn onbeduidenheid in niet zeer groote achting stond, en Jezus zelf daar een tijdlang het ambacht zijns vaders heeft uitgeoefend. Weelde heeft Jezus dus niet gekend, en een geleerde opvoeding heeft hij niet genoten. Zoo eenvoudig als zijne woonplaats, even eenvoudig waren zijn huiselijk leven en het bedrijf zijns vaders. Doch gelijk wij al meer hebben opgemerkt, en door de geschiedenis van Jezus duidelijk wordt bewezen, de ware grootheid is niet afhankelijk van onze uiterlijke omstandigheden, maar van ons innerlijk bestaan. God vraagt niet wat wij hebben, maar wat wij zijn. En Jezus was de vroomste, reinste en liefderijkste mensch, die ooit heeft geleefd en daarom is hij ook het hoofd, de hoogste, de voornaamste van de gansche menschheid. Liefde tot God en den Godsdienst onderscheidde hem reeds als kind, en een treffend voorbeeld daarvan deelt ons een der Evangelisten mede.

Toen hij twaalf jaar oud was — verhaalt Lukas — reisden zijne ouders met hem naar Jeruzalem. Dien tocht ondernamen zij niet voor hun genoegen, maar omdat hij door den Godsdienst van hun volk, in die dagen, was voorgeschreven. Driemaal 's jaars namelijk, en vooral op Paschen, moesten alle Israëlietische mannen den tempel te Jeruzalem bezoeken, om, gelijk het heette, voor het aangezicht van Jahveh of Jehovah te verschijnen. Voor de vrouwen was dit bezoek niet verplichtend. Toch gingen velen met haar man mede, en wij begrijpen, dat Maria dit vooral gaarne zal gedaan hebben, toen haar zoon den leeftijd van 12 jaar bereikt had, en dus voor het eerst de reis moest mêe maken. Doch iemand van 12 jaar is toch nog maar een knaap, en wij vernamen, dat die bepaling alleen voor de mannen bestond? Juist. Maar op zijn 12de jaar moest elke knaap in den Godsdienst onderwezen worden en

was hij verplicht de voorschriften, omtrent feest- en sabbatsviering, na te leven. Heel verstandig van die oude Israëlieten. Want eerbied voor God en den Godsdienst moet gij reeds vroeg leeren betoonen, zullen er geen ongodsdienstige menschen uit u opgroeien.

Zoo ging dan Jezus met zijne ouders naar Jeruzalem, en met de grootste belangstelling nam hij er aan de Godsdienstige plechtigheden deel. Ja, niettegenstaande deze, op een feest als Paschen, zeven dagen achtereen werden herhaald, bleef Jezus' belangstelling klimmende. Niet weinig verdroot het hem dan ook, toen de Paaschweek voorbij was en zijne ouders besloten den terugtocht te ondernemen. Zoo deden de andere reisgenoten ook, en dezen waren niet weinigen in aantal. Gewoonlijk toch ondernam men die jaarlijksche bedevaarten naar den tempel in groote gezelschappen en, gelijk men gegaan was, keerde men terug. Zoo kon het gebeuren, dat een enkele heimelijk achterbleef, zonder dat zijne afwezigheid aanstonds werd opgemerkt. En zie nu, in de vaste overtuiging, dat ook hun zoon op het bepaalde uur van vertrek aanwezig zou zijn, begaven zich Jozef en Maria met de andere reisgenooten op weg, zonder vooraf te onderzoeken, of hij er wel bij was. Dat dit zoo moest zijn, sprak zoo van zelf, dat zij er niet eens aan dachten, of het ook anders wezen kon. Toen men echter reeds een heel eind had afgelegd begon het Maria en Jozef te bevreemden, dat zij nog in 't geheel niets van Jezus bemerkt hadden. Wat kon dat zijn? Er zou hem toch niets overkomen zijn? In elk geval was het zonderling, dat Jezus nog niet eens bij hen was geweest. Zij wendden zich om, maar zagen hem niet. Zij vroegen naar hem aan hun vrienden en verwanten, maar niemand had hem gezien. Waar kon hij dan zitten? Wacht, daar in de verte zien zij een tweede gezelschap van bedevaartgangers aankomen; misschien heeft hij zich verlaat en is hij met dit gezelschap meêgegaan. Doch ook dat gezelschap had hem niet gezien. En dat zelfde antwoord kregen zij, tot Jeruzalem toe, van allen die zij ontmoetten en ondervroegen.

Hoe bedroefd en beangst kwamen Jozef en Maria daar weêr aan! En hoe hem in die groote stad uit te vinden? Zij waren er zelf vreemdelingen, en hun zoon was nog maar 12 jaar! Radeloos van angst, gaan zij ten laatste naar den tempel. Stellig hadden zij hem daar niet verwacht. Maar wat deden zij er dan? Ik denk, dat zij den priester wilden raadplegen, of behoefte gevoelden hun hart uit te storten in 't gebed. En zie nu, in een der bijgebouwen voor den tempel, in de zaal waar de leeraars onderwijs in den Godsdienst gaven, daar zien zij Jezus zitten, zoo bedaard alsof het zoo behoorde, en daar hooren

zij de leeraars hun zoon prijzen voor de schrandere antwoorden, die hij op hunne vragen gaf. Nu, dat laatste zal hen wel verblijd hebben. Maar zoo op eens was de droefheid niet in vreugde verkeerd. *Kind!*" zei dan ook Maria verwijtend tot hem, »*waarom hebt gij ons zóó behandeld? Zie, uw vader en ik hebben u met smart gezocht!*" — Dat nu bedroefde en verbaasde Jezus. »*Hebt gij naar mij gezocht?*" vraagde hij. »*Maar wist gij dan niet, dat ik in het huis mijns Vaders moet zijn?*" m. a. w. begreept gij niet, dat ik mij nergens anders zou ophouden dan hier? Uit dit antwoord blijkt, dat er voor Jezus niets ging boven den Godsdienst. Ja Godsdienstig was hij reeds van zijne jeugd afaan. Zoudt gij het dan niet beproeven, hem vooral daarin tot voorbeeld te nemen? Wie dit reeds doet als knaap of meisje, zal het later als man of vrouw des te gemakkelijker in veel moeielijker gevallen doen.

Gezang 62 : 2, 6.

VII.

Wij hebben reeds gezegd, dat Jezus bij zijn vader aan de schaafbank heeft gestaan. Welnu, wat zou dat? Elk eerlijk bedrijf is ook een edel bedrijf. Maar zoo dachten er de tijdgenooten van Jezus niet over. Arbeiders waren voor hen maar arbeiders, en verre verheven boven hen achtten zij priesters, leeraren, groothandelaren, ambtenaren, officieren en het hoogst stonden in hunne schatting stadhouders, koningen en keizers. Die laatsten dat waren *de* adelijke lieden. Doch de ware adel van een mensch, zeggen wij, bestaat niet in rang, stand, geld of kennis, maar wordt alleen bepaald door zijn karakter, zijn ernst en zijn deugden. Ja waarlijk, dat bewees Jezus, de timmermansknecht.

Zijn afkomst en stand hebben echter aan zijne prediking groote bezwaren in den weg gelegd. Toen hij optrad, vroegen de voornamen smadelijk: »*is dat niet de timmerman?*" M. a. w.: wat weet nu zoo'n man van den Godsdienst af? — Anderen vroegen, op dezelfde wijze: »*kennen wij niet allen zijn familie, zijn broérs en zusters?*" M. a. w.: wat moet nu een man van zoo'n eenvoudig gezin optreden als prediker? En wederom anderen haalden minachtend hun schouders op, toen zij hoorden, dat Jezus uit Nazaret afkomstig was. »*Uit Nazaret!*" riepen zij lachende uit, »*Wat kan er uit zoo'n stadje voor goeds komen?*" Doch gelukkig dachten aldus niet alle voornamen. De ernstigen, de

vromen onder hen, hoorden gaarne naar hem en erkenden hem als hun meerdere, en bewezen hem achting en liefde, en voorzagen in hetgeen hij en zijne leerlingen voor hun dagelijksch onderhoud noodig hadden. Doch het waren maar weinigen, die hun vooroordeel aflegden. De meesten beschouwden Jezus als een oproermaker, een volksverleider, een door en door slecht en ongodsdienstig mensch. Ja, wel is vooroordeel de ongelukkigste kwaal, waaraan een mensch lijden kan. Het maakt ons blind voor de waarheid en doet ons den schijn voor het wezen aanzien; blinkende armoê voor werkelijken rijkdom, en den waren rijkdom voor akelige armoe. Want de ware rijkdom bestaat immers alleen in ernst, vroomheid, liefde, en de echte armoê is niet gebrek aan goud maar aan liefde tot God. In die liefde was Jezus rijker, dan ooit iemand opaarde geweest is. Van alle menschen hebben wij dus aan hem het meest, omdat een rijkdom als de zijne de meeste waarde heeft. Dat begrepen de voornamen van Jezus' dagen niet. En zij konden het niet begrijpen, omdat zij bevooroordeeld waren, d. w. z. omdat zij een oordeel over Jezus uitspraken, voordat zij hem hadden leeren kennen.

Hoe oud Jezus was, toen hij zijn ouderlijk huis verliet en optrad als prediker van den Godsdienst, weten wij niet. Wij weten alleen, dat hij, voornamelijk om redenen als boven werden medegedeeld, in zijne vaderstad zulk een geduchten tegenstand ondervond, dat hij daar weinig of geen aanhangers winnen kon. Doch door teleurstellingen liet Jezus zich niet afhouden van hetgeen zijn geweten hem gebood. Hij verliet eenvoudig Nazaret en beantwoordde de schandelijke miskenning, die hij daar ondervonden had, slechts met de opmerking: »*geen profeet is geëerd in zijn vaderstad.*". Zou zijne prediking in andere steden betere gevolgen hebben? Daar vroeg Jezus niet naar. Hij ging, waarheen God hem zond, en reisde van de eene stad naar de andere, met geen ander doel voor oogen, dan liefde tot God in de harten zijner medemenschen op te wekken. Nu weten wij uit de Evangeliën, dat Jezus ook elders vaak tegenstand ondervond, en velen hem beschimpten om zijn afkomst uit Nazaret. Maar ook weten wij, dat hij velen won voor het Koninkrijk der hemelen, of het Koninkrijk Gods.

Koninkrijk der hemelen, Messiasrijk of Godsrijk, ziedaar namen van dezelfde beteekenis. Jezus' tijdgenooten begrepen ze dadelijk. Wij vragen dus, wat zij er onder verstonden. Welnu gij weet reeds, dat de Joden van Jezus' dagen verwachtten, dat spoedig weêr een afstammeling van David hen tot het machtigste volk der wereld zou maken;

dat mitsdien alle andere volken aan hen zouden onderworpen worden, en alle menschen den éénen waarachtigen God zouden aanbidden. De koning van dat rijk was een gezalfde des Heeren; van daar de naam Messiasrijk, want Messias beteekent: gezalfde, en wijl die koning door God zelf gezalfd of aangesteld was, werd zijn rijk gewoonlijk het Godsrijk of het Koninkrijk der hemelen genoemd. Om die reden heet dan ook de prediking van Jezus, het Evangelie van het Godsrijk, d. i. de blijde boodschap, dat het Godsrijk op aarde is gekomen, en dus alle menschen gelukkig kunnen worden, allen, die tot dat rijk wenschen te behooren.

Dat Evangelie verkondigde Jezus, eerst in Galiléa, later ook in Judéa, en geloofden velen zijne prediking niet, anderen namen haar met dankbaarheid aan en werden zijne trouwe volgelingen. Die volgelingen werden in 't algemeen genoemd: *leerlingen van Jezus*, terwijl de tegenstanders onder Jezus volksgenooten zich zelven noemden: *leerlingen van Mozes*. Maar zoo juist als die eerste benaming is, zoo dwaas vinden wij die andere. Want Mozes zou toch zeker ook een leerling van Jezus geworden zijn, indien hij hem gekend had. Zeker. Doch het vooroordeel, dat de vijanden Jezus deed miskennen, deed hen ook Mozes-miskennen, en evenals zij een verkeerd begrip hadden van Jezus, hadden zij ook een verkeerde voorstelling van Mozes.

Uit zijne vele volgelingen of leerlingen koos Jezus echter 12 vrienden, die hem op zijne reizen vergezelden, en in 't bijzonder door hem werden opgeleid, om na zijn dood zijne prediking voort te zetten. Daarom worden ook zij in 't bijzonder zijne leerlingen of discipelen genoemd. De meest bekenden van dit twaalftal. zijn: de twee zonen van Jona: Simon, later bijgenaamd Petrus, en zijn broer Andréas;

de twee zonen van Zebedéus: Jakobus en Johannes;

Thomas;

Matthéus;

en Judas, bijgenaamd Iskariot, wat beteekent afkomstig van Kariot, eene stad in Judéa.

De geliefdste en vertrouwdste leerlingen van dit twaalftal, waren: Petrus, Jakobus en Johannes.

Evènmin als Jezus, behoorden deze twaalf leerlingen tot de aanzienlijken. Vier hunner, de zonen van Jona en die van Zebedéus, waren maar eenvoudige visschers en van geen der anderen wordt ons bericht, dat hij tot de voornamen behoorde. Doch wij weten het al: voornaam naar de schatting der wereld, is nog niet voornaam in het oordeel van God; dat zijn alleen zij, die de waarheid betrachten, de

deugd beoefenen en de liefde najagen. Waarlijk voornaam kunnen dus alle menschen zijn of worden, want God gaf er allen de kracht en den aanleg voor.

Gezang 89 : 1, 3, 11.

VIII.

Evangelie beteekent: blijde boodschap, en aldus wordt terecht de Godsdienst genoemd, dien Jezus heeft verkondigd en waarvan hij ons de kracht en den zegen, in zijn leven en sterven, heeft getoond.

Maar waarom wordt die Godsdienst een blijde boodschap genoemd? Waarom? Wijl hij goed begrepen en toegepast — ja dat vooral — ons tot blijdschap stemt. En dat kunnen wij alleen zeggen van den Godsdienst, dien Jezus heeft verkondigd, wijl hij alle angst voor den almachtigen en heiligen God bant uit ons hart door ons te leeren, dat God de hoogste liefde is en wij dien alwijzen Schepper van het heelal onzen Hemelschen Vader noemen mogen.

Uit de natuur zelve toonde Jezus aan, dat God alle menschen zegenen wil, want, zeide hij, de zon gaat elken morgen voor alle menschen op, voor goeden zoowel als voor boozen, en de vruchtbare regen bevochtigt zoowel den akker van den ongodsdienstige, als van hem die God lief heeft. Zou dat geschieden, wanneer God een vertoornd wezen ware? Dan zou er maar op een enkelen akker regen vallen en zouden zeer weinige menschen het zonnelicht aanschouwen.

Straft God de zonde dan niet? Neen, alle kwaad straft zichzelf. M. a. w.: een ieder moet de gevolgen zijner daden ondervinden. Zijn die daden goed, dan zullen ook de gevolgen aangenaam zijn, en omgekeerd zijn onze daden slecht, dan zullen we daarvan ook de treurige gevolgen ondervinden. Wie niet werkt, zal ook niet eten; een verkwister vervalt tot armoê; de luiaard tot den bedelstaf; een leugenaar vindt ten laatste nergens vertrouwen; een dief wordt overal geschuwd; de woesteling, die zijn drift niet beheerscht, eindigt met een vreeselijk ongeluk en de onmatige, die zijn lust niet bedwingt, verwoest zijn gezondheid en berokkent zich vaak een vroegtijdigen dood. Dikwerf zijn wij dus zelven de bewerkers van ons ongeluk. En hoe komt dat? Daardoor, dat we niet hooren naar God. Want God houdt niet op, ons te waarschuwen voor het kwaad, en door het geweten vernemen wij allen Zijne stem. En is dat niet het beste bewijs, dat Hij ons lief heeft? Zou God ons waar-

schuwen, indien Hij ons niet liefhad? En nog veel meer dan dat doet God, om ons van Zijne liefde te overtuigen, want Hij is lankmoedig voor allen en redt ons keer op keer. In schoone gelijkenissen heeft Jezus die waarheid duidelijk gemaakt. Luisteren wij heden naar de gelijkenis van *den onvruchtbaren vijgeboom.*

Een zeker heer had een jaar of drie geleden in zijn wijngaard een vijgeboom geplant. Hij had dus alle reden te verwachten, dat die boom eindelijk vrucht zou dragen. Doch elk jaar werd hij daarin teleurgesteld. Ten laatste begon hem dit te verdrieten en gaf hij aan zijn tuinman last, dien boom maar om te houwen, »*want hij staat daar zonder eenig nut,*" zei die heer, »*en derhalve kan ik de plaats, die hij inneemt beter gebruiken.*"

Die meneer had gelijk, zeggen wij, want vruchtboomen moeten vruchten dragen, anders zijn het geen vruchtboomen meer. Natuurlijk. Doch pas die waarheid eens op u zelf toe, dan luidt zij: menschen moeten zich als menschen gedragen, anders zijn het geen menschen meer, maar onnutte schepselen, die voor niets hun plaats in de wereld innemen en hun leven niet waard zijn. Welnu, gedraagt gij u als menschen? gebruikt gij de heerlijke gaven, die God ons geschonken heeft, opdat wij onze kennis zouden ontwikkelen en toenemen in liefde? Op welke deugden kunt gij wijzen? Welke plichten vervult gij? Welke goede daden verricht gij en aan wie zijt gij tot een zegen? Niet waar, wanneer wij nagaan, hoe vaak wij ons werk verzuimen, hoe slordig wij onzen arbeid kunnen verrichten, hoe dikwijls wij onze huisgenooten, betrekkingen, medemenschen kunnen vertoornen, lastig vallen en kwellen door ontevredenheid, boos humeur en onwilligheid, in plaats van hen te verblijden door vriendelijke bejegening, hen te helpen en hun wel te doen, dan moeten we toch zeggen: ja wij hebben waarlijk veel van vruchtboomen, die geen vruchten dragen, en Hij, die ons het leven schonk, zou alle reden hebben ons het leven te ontnemen.

Maar God doet, Goddank, niet zoo met ons. Hij is lankmoedig. En Zijn lankmoedigheid vergeleek Jezus bij het geduld, dat de tuinman van dien heer aan den dag legde. Toen zijn meester namelijk hem gelast had den boom om te houwen, antwoordde hij: »*laat mij liever een groeve om hem maken, zoodat de regen gemakkelijker tot zijne wortels kunne doordringen en wat mest om hem leggen, teneinde de grond waarin hij staat vruchtbaarder worde; wie weet, of hij dan een volgend jaar ook geen vruchten draagt; doet hij het echter toch niet, laat mij hem dan omhouwen.*" — Zien wij in den heer van dien wijngaard het beeld van den strengen rechter, die elke overtreding

onmiddellijk op zijn gestrengst straft — die tuinman doet ons denken aan een liefderijk vader, die alles aanwendt, om zijn kind van het kwaad te weerhouden en te leiden op den goeden weg. Welnu, niet als een rechter, maar als een vader bejegent ons God. Zelfs als wij zondigen, blijft Hij ons zegenen en nooit onthoudt Hij iemand de kracht, om het pad der deugd te bewandelen en het goede te betrachten. Dat ondervinden wij allen dagelijks. Ja groot van goedertierenheid is God!

Gezang 63 : 1, 4.

IX.

Heeft Jezus in de gelijkenis van *den onvruchtbaren vijgeboom* geleerd, dat God lankmoedig is en groot van goedertierenheid, door de gelijkenissen van *het verloren schaap* en *den verloren penning*, leert hij ons, dat er blijdschap is in den hemel over elken zondaar die zich bekeert. En Jezus doet dit wêer zoo duidelijk, dat wij al zeer onbevattelijk zouden moeten zijn, indien wij hem niet volkomen begrepen.

Een zeker herder bezat honderd schapen. Rijk was die man dus niet. Maar daarom kon hij ook veel minder een schaap missen, dan een landheer, die een veestapel bezit van duizenden stuks. En zie, toen hij op zekeren morgen op zijn land kwam, daar miste hij er een. Hij bemerkte het onmiddellijk en had nauwkeurig kunnen zeggen, waarin het zich van de andere onderscheidde, want een herder kent zijne schapen, en eigenaardig is het van deze dieren, zij kennen hun herder. Bezorgd vroeg hij zich zelf af, wat er met het dier kon gebeurd zijn. Zou het gestolen zijn? Wel mogelijk. Maar het kon ook te ver van de andere zijn weggeloopen en alzoo verdwaald zijn. In elk geval moest hij de zaak onderzoeken, en zoo begaf hij zich op weg, om te zien of hij het ook ergens kon terugvinden, terwijl hij de andere negen en negentig rustig bij zijn huis liet grazen. Al zijn zorg wijdde hij dan nu aan dat eene, dat verloren was, vast besloten geen moeite noch inspanning te ontzien, maar zoolang te zoeken tot hij het had wedergevonden.

Kunt gij u niet voorstellen, dat hij innig blijde was, toen hij het eindelijk terug gevonden had? Waar? dat weten we niet. Maar dit doet er ook niet toe. Het belangrijkste is, dat hij het wedervond, en wel gezond en frisch als te voren. Het was dus maar verdwaald geweest.

En thans was het terecht. Van blijdschap wist hij dan ook niet, wat hij doen zou. Als ware zijn schaap een kind geweest, nam hij het in zijn armen en legde het vervolgens gemakkelijk en zacht op zijn schouder, en liep er zingende mêe naar huis. Maar, waarom dreef hij dat schaap niet voor zich uit? Hoe vreemd, om met zoo'n dier te doen, als ware het een kind van een jaar of drie! Meent gij? Nu, ik kan wel zien, dat gij nooit een schaap bezeten hebt, en niets begrijpt van de liefde, die een herder zijne kudde toedraagt. De vrienden en buren van dien man begrepen het wel, en deelden hartelijk in zijne blijdschap.

Welnu, zegt Jezus, gelijk een herder zorgt voor zijne kudde, zoo — neen oneindig meer — zorgt God voor ons, en zij die het dichtst bij God zijn, m. a. w., de Engelen in den hemel en de vromen op aarde, verblijden zich van harte over elken mensch, die wordt teruggebracht op den goeden weg, waarvan hij ter onzaliger ure was afgedwaald.

Vindt gij die gelijkenis van het verloren schaap niet schoon? Niet minder schoon is die van den verloren penning. Laat mij ook haar aan u vertellen.

Er was een vrouw, die tien penningen bezat. Hoeveel zoo'n penning deed? Veertig centen. Meer niet. Die vrouw behoorde dus ook al niet tot de rijken. Want in 't geheel bezat zij niet meer dan vier gulden. Dat was haar heele schat. Maar daarom had één penning voor haar ook meer waarde dan honderd penningen hebben voor een rijke, die er meer dan honderd duizend bezit. Wij begrijpen dus haar schrik, toen zij zoo'n geldstuk miste. Doch kon zij zich niet vergissen? Zij telde haar kleinen schat nog eens na, en wêer eens over, maar neen verrekend had zij zich niet. Gisteren had zij nog tien penningen, en thans heeft zij er maar negen. Had zij het geld misschien ook uitgegeven? Neen, dat wist zij wel van niet. En ontstolen kon het haar ook niet zijn. Want bij arme menschen komen de dieven niet. Maar waar kon het dan zijn? Kon het misschien gevallen zijn en ergens naar een donkeren hoek van haar vertrek zijn heen gerold? Wacht! dat zal zij dadelijk onderzoeken. Zij steekt een lamp aan en kijkt zorgvuldig de donkerste hoekjes en holletjes na. Maar vruchteloos. Haar penning is en blijft weg. Doch hij *moet* er zijn, denkt de arme. Zou hij soms onder een meubel, of bij ander goed zijn terecht gekomen? Wie weet! Deze nieuwe gedachte geeft haar nieuw hoop, en meteen neemt zij een bezem en veegt haar heele woning door, van boven naar beneden, maar op die wijze krijgt zij wel een hoop stof

bijeen, doch den penning vindt ze niet. Dan nu de kasten en laden nagekeken en haar kleeren doorzocht. En jawel, daar vindt zij ten laatste het verloren geldstuk weêr. Wat is zij blijde! Die eene penning is haar thans meer waard dan al de andere negen. Zij klemt hem in haar handen en loopt er mee naar de buren, en zegt hun: »*verbeeldt u, welk een schrik ik daar gehad heb! Zoo even was ik een heelen penning kwijt, en hoe ik ook het heele huis doorzocht, ik kon hem maar niet vinden, tot ik hem eindelijk ergens verscholen vond waar ik nog niet begrijp, hoe hij er gekomen is. Maar nu heb ik hem weer. Ziet maar!* — Hartelijk deelden de buren in haar blijdschap en wenschten haar met de vondst geluk.

Doch hoe konden zij nu over een zoo'n penning zoo'n beweging maken? Een geldstuk van veertig centen is toch maar veertig centen waard. Dat is zoo. Maar, indien die vrouw er ook zoo licht over gedacht had als gij daar doet, zou zij zeker te een of anderen tijd tot den bedelstaf vervallen zijn. Om voor die schande bewaard te blijven, mogen wij zelfs geen veertigste gedeelte van een penning roekeloos uitgeven en veel minder laten verloren gaan. Of meent gij, dat ook de rijke niet arm kan worden? Ik zou u dan voorbeelden kunnen noemen van menschen, die eens in zeer goeden doen waren, maar door hun slordigheid en roekeloosheid in groote armoede geeindigd zijn.

De vrouw, door Jezus beschreven, was dus een vrouw zooals wij allen behooren te zijn, zuinig en spaarzaam, ordelijk en vlijtig. Geen wonder daarom, dat zij naar het verloren geldstuk zocht, tot dat zij het had terug gevonden.

Welnu, zegt Jezus, even veel — neen oneindig meer — waarde heeft, in de schatting der Engelen in den hemel en der vromen op aarde, een mensch, dan een geldstuk heeft voor eene zuinige en ordelijke huisvrouw. En gelijk deze hartelijk zich verblijdt als zij een verloren penning heeft weer gevonden, zoo kunnen wij vertrouwen, dat allen die God liefhebben zich verheugen, wanneer een mensch op den goeden weg terugkeert, waarvan hij was afgedwaald.

En nu gij dat begrijpt, zoudt gij nu nog willen volharden in eenig kwaad? O bekeert u telkens als gij eenig kwaad bedreven hebt, d. i. keert weder tot God en belijdt Hem wat gij misdreeft en vraagt Hem om vergeving en om kracht. En zeker de Engelen zullen zich over u verblijden, en God zal u vergeven, en uw gebed zal worden verhoord.

Gezang 9 : 6.

X.

Schoon waren de gelijkenissen die wij in de vorige hoofdstukken bespraken. Maar de schoonste van alle is die, welke wij heden willen behandelen. Zij heet: *de gelijkenis van den verloren zoon*, en bevat het volgende verhaal:

Een vader had twee zonen. De een was een stille en oppassende jongen, de ander een wildzang, een loszinnige knaap. De een deed alles wat vader hem zeide zonder morren of tegenspraak, de ander dacht het meest aan vermaak en ging liever uit met zijn vrienden, dan zijn werk te verrichten. Welk een smart voor dien vader, die voor beider geluk wilde zorgen, daar hij hen beiden liefhad als zijne kinderen! Maar daar dacht die jongste zoon niet aan en het toppunt van zijn dwaasheid bereikte hij, toen hij op zekeren dag, met het volgende voorstel, bij zijn vader aankwam.

»*Vader!*" zei hij, »*eens zal mijn broer, die het eerstgeboorterecht heeft, het grootste gedeelte van uw rijkdom erven, maar dan komt toch ook mij een deel daarvan toe. Welnu vader! ik heb geen lust hier langer te blijven; dat werken verveelt mij en ik wensch de wereld te zien. Geef mij dan nu maar het deel dat mij toekomt, dan kan ik op reis gaan en er mee doen wat ik wil, terwijl ik nog jong ben.*"

Welk een voorstel! Wat zal het dien vader hebben bedroefd! Dat denk ik ook wel. Doch hij zag in, dat zijn zoon thans voor geen rede vatbaar was, en voldeed aan zijn verzoek. Hij gaf hem het gevraagde geld en liet hem gaan. En de dwaze jongeling ging, ging naar een vreemd land, een land dat ver van zijn vaderlijk huis verwijderd was. Daar kon zijn vader hem niet zien en was hij dus vrij, volkomen vrij in zijn laten en doen.

Wat zijn lichtzinnige menschen toch dom! Of vindt gij het niet dom, om zulk een vrijheid te begeeren als die ongelukkige jongen zocht? Wie zal ons beter raden en waarschuwen, vermanen en leiden dan een vader die ons liefheeft? Geen grooter ramp kan in den regel jonge menschen treffen, dan vader of moeder te moeten missen. Immers *zij* zullen ons niet misleiden, en juist jonge menschen loopen zoo gemakkelijk gevaar misleid te worden? Weet gij ook, waarom?

. . . . . .

Doch die dwaze zoon zag dit niet in. Of zag hij het al in, hij wilde zijn verstand niet gebruiken en deed slechts wat zijn lust hem ingaf.

Zoo kwam hij dan met een welvoorzienen buidel in een vreemd land aan, en leidde daar een leven geheel voor zijn vermaak. Hij

zocht vrienden en vriendinnen en, zoolang hij hen onthaalde, kon hij er in overvloed vinden. Maar geld is geen schat, die van zelf vermeerdert, wel vermindert. Zuinigheid en vlijt zijn de noodzakelijke vereischten, om in goeden doen te komen of te blijven, terwijl lediggang en verkwisting noodwendig leiden tot armoe en gebrek. Die waarheid ondervond ook hij. Maar hij kocht zijn ondervinding duur. Door schade en schande. Zoo gaat het allen dwazen, die zich niet door anderen en wijzeren willen laten leiden. Natuurlijk. Wie niet naar de waarheid hooren wil, moet haar gevoelen, en gewoonlijk is dat gevoelen allerpijnlijkst. Ach, de meeste ongelukken worden veroorzaakt door eigen dwaasheid!

Na eenigen tijd zijn luilekkerleven te hebben geleid, verminderde zijn geld, en met zijn geld verminderde het aantal zijner vrienden, en toen ten laatste zijn geld geheel op was, waren ook zijn laatste vrienden en vriendinnen verdwenen. Hoe valsch van die lieden!

Valsch? Waarom? Zij hadden waarschijnlijk niet vermoed, dat zijn geld ooit kon opraken, en stellig hadden zij hem niet beloofd, dat zij hem later zouden terug geven wat hij zoo roekeloos verkwistte.

Maar dan waren zij toch ook alleen maar zijn vrienden geweest om zijn geld. Dat is zoo. Wij noemen hen dan ook geen *ware* vrienden, want een ware vriend zoekt ons niet om voordeel van ons te behalen — en vergezelt ons niet op slechte wegen, maar zoekt ons geluk en blijft ons trouw ook in tegenspoed. Maar er is heel wat ervaring noodig, om ware van onware vrienden te onderscheiden, en daarom doen jonge lieden zoo dwaas, wanneer zij zich niet door menschen van ervaring in de keuze hunner vrienden laten leiden. Ach! die zoon zou zich de bitterste teleurstelling misschien nog hebben kunnen besparen, als hij maar niet zooveel vrijheid had begeerd — als hij maar niet zoo ver van huis ware gedwaald, want dan had zijn vader hem nog kunnen waarschuwen.

Ja de teleurstelling, die hij thans ondervond, was zoo bitter mogelijk. Toen hij in het vreemde land gekomen was met een welvoorziene beurs, had hij vrienden kunnen krijgen zooveel hij begeerde. Dagelijks hadden zij met hem de vroolijkste feesten gevierd en aan de rijkste maaltijden aangezeten, met hem gelachen en gezongen, gedanst en gespeeld, en thans nu zijn geld verteerd was, zag niemand meer naar hem om. Verloren was zijn geld — verloren waren zijn vrienden — verloren was zijn geluk, verloren zijn naam, zijn eer, zijn blijdschap, zijn vrede. Ja, wel mocht hij heeten de verloren zoon.

En nog had zijn ellende niet haar laagste diepte bereikt. Vermoedelijk tengevolge van een mislukten oogst, kwam er in dat land een zware

hongersnood. Hadden dus zelfs rijke menschen het toen kwaad te stellen — hoeveel te meer arme lieden en dan een vreemdeling als hij!

In de stad, waar hij nog kort te voren zulk een weelderig leven had geleid en als een rijk heer was gevierd, liep hij overal te zoeken naar werk, doch niemand was in staat hem ook maar een kleinigheid te laten verdienen. Toen besloot hij naar buiten te gaan en ergens werk te zoeken bij een landbouwer. Eindelijk, daar vond hij iemand, die juist een zwijnenhoeder noodig had.

Een zwijnenhoeder! En dat moest hij nu worden?! Hij, de Israëliet, wiens Godsdienst zwijnen onreine dieren noemt, en daarom het eten van hun vleesch als goddeloos verbiedt! Een zwijnenhoeder! Hij, de zoon van zoo'n rijken vader!

Ja, het was wel erg met hem gesteld. En het ergste was nog, dat dit werk te weinig verdienste gaf, om er van te kunnen leven. Hij bleef honger lijden en gebrek. Toen smeekte hij den landbouwer, om met de varkens te mogen meê-eten. Maar ook dat werd hem geweigerd. Natuurlijk, want de man kon wel bestaan van vette zwijnen, maar niet van vette zwijnenhoeders. Voor de eerste kon hij geld maken, voor de laatsten niet.

Het was dan toch heel onbarmhartig van dien landbouwer. Dat was het. Maar in de wereld zijn meer onbarmhartige dan barmhartige menschen. Die ervaring deed de verloren zoon nu ook op. En wat dunkt u? Zal toen niet de gedachte bij hem zijn opgekomen: *had ik maar geluisterd naar mijn vader; hij kende de wereld, en ik zou mij deze bittere ervaring hebben bespaard?* O, ik denk, dat niet alleen de honger, maar ook de wroeging hem des nachts den slaap uit de oogen zullen gehouden hebben. En wat moest hij thans beginnen? »*Ach!*" riep hij uit op zekeren dag, *de minste arbeiders bij mijn vader hebben overvloed van brood, en ik verga hier van honger! Zou hij ook mij misschien als arbeider willen nemen? Zijn zoon kan ik niet meer zijn! Neen, neen! Daarvoor heb ik hem te veel verdriet gedaan. Maar hij was toch altijd zoo goed, die edele, brave vader! Wie weet, of hij mij die eene gunst nog niet wil bewijzen. Kom, ik kan het hem gaan vragen en dan meteen vragen om vergeving van hetgeen ik zoo schandelijk misdeed!*"

Gezang 73 : 2.

XI.

Zoo ging dan de verloren zoon weêr naar huis. Hoe klopte zijn hart, toen hij weêr in zijn vaderland kwam! Ja, maar niet van vreugde. Van droefheid, bittere droefheid en diep berouw. Hoe gansch anders zag hij het weêr, dan hij het had verlaten! Wij lezen dan ook niet, dat een der burgers hem herkende. Geen wonder, voorwaar. Hij kwam er terug als de armste bedelaar. Zonder schoenen, want deze had hij te gelde moeten maken, evenals de sieraden, die zijn vader hem eens geschonken had. Zijn kleeren waren lompen geworden, zoo haveloos zagen zij er uit, en de honger had hem vermagerd tot onherkenbaar wordens toe. En toch herkende hem zijn vader, reeds bij den eersten oogopslag, en dat wel op een afstand. Juist namelijk verliet deze zijn huis, toen hij in de verte een bedelaar zag aankomen. En dadelijk herkende hij in hem den zoon, dien hij reeds had opgegeven en als geheel verloren had beschouwd. O, hoe klopte nu ook het hart van den vader! Maar niet van droefheid. Enkel van vreugde. Ja zoo groot was deze, dat hij zich zelf niet meer meester was, maar zoo snel hij kon naar dien bedelaar toeliep, en hem om den hals viel en kuste.

Begrijpt gij daar nu iets van? Waarom liet die vader zich aan dien schandelijken zoon nog iets gelegen liggen? Wij hadden het wel zoo natuurlijk gevonden, als hij hem had laten wegjagen. Meent gij dat werkelijk? Dan beklaag ik u en uw ouders. Want dan beseft gij nog niets van de liefde, die ouders hun kinderen toedragen, en dan vrees ik, dat — al wordt gij ook niet als de verloren zoon — er toch ook van uw dankbaarheid of wederliefde weinig te verwachten is.

De verloren zoon wist wel, dat zijn vader een edel, liefderijk mensch was. Daarom was hij wedergekeerd en durfde hij om een gunst hem vragen. Maar dat die liefde zoo groot was, dat had hij nooit vermoed. En dat zijn vader hem nog liefhad, daar kon hij in 't eerste oogenblik volstrekt geen begrip van krijgen. »*Vader!*" riep hij vol verbazing uit, *Vader! ik heb gezondigd tegen God en tegen u, en ben daarom niet meer waardig uw zoon te heeten!*" *Vader!* .... Maar de vader liet hem niet eens uitspreken, doch wendde zich tot zijne dienstknechten en zeî tot hen: »*haalt terstond het beste kleed en trekt het hem aan, en doet een ring aan zijn hand en schoenen aan zijn voeten, en brengt het gemeste kalf en slacht het, en laat ons eten en vroolijk zijn, ja laat ons feest vieren, want deze mijn zoon was dood maar is thans herleefd, hij was verloren, maar is nu gevonden!*"

Beseft gij nu wat ouderliefde is? Beseft gij dan nu ook, hoe schande-

lijk wij ons misdragen, hoe diep wij onze ouders grieven, wanneer wij hun liefde met ondank bejegenen? Beseft gij dan ook, wat er in het hart van een vader of moeder moet omgaan, als wij afdwalen van den goeden weg en onze plichten verwaarloozen? O, mocht gij die ervaring niet leeren kennen gelijk de verloren zoon haar heeft opgedaan. Maar toch in één opzicht, zij hij ons allen tot voorbeeld! Kunt gij ook zeggen, in welk opzicht?

En thans nog een vraag. Als de liefde van vader en moeder reeds zoo groot is, hoe groot moet dan wel zijn de liefde van den Schepper?

Welnu, wanneer kunnen wij vertrouwen, dat God ons de zonden zal vergeven?

Wanneer wij Hem om vergeving bidden.

Zeker, dat is heel juist geantwoord. Maar bij bidden behoort werken. Anders kunnen wij het bidden ook wel nalaten. Wie van Gods liefde verzekerd wil zijn, moet haar ook met wederliefde beantwoorden. En wanneer doen wij dat?

Het feest, dat de vader voor zijn teruggekeerden zoon had aangericht, was juist in vollen gang, toen de oudste zoon van het veld kwam. Hij had den heelen dag gewerkt en verlangde naar huis. Wat zag hij vreemd op, toen hij nabij kwam. Hoorde hij geen muziek? Ja wel, en zelfs heel vroolijke; het was dansmuziek! En dan welk een verlichting was daarbinnen! Wat zou er te doen zijn? vroeg hij zich zelf af. Vader had er hem 's morgens toch niets van gezegd! Wacht! hij zal het aan een van de knechts vragen. »*Uw broeder is zoo even gezond en wel terug gekomen*," antwoordde deze, »*en daar is uw vader zoo blij over, dat hij onmiddellijk het gemeste kalf heeft laten slachten.*"

Wat werd hij toornig, toen hij dat vernam. Hij wilde zelfs niet eens in huis gaan. Nauwelijks had echter zijn vader dat vernomen, of hij zocht zijn zoon op en drong er allervriendelijkst bij hem op aan, om toch binnen te komen en meê feest te vieren. En wat antwoordde die onmenschelijke broeder? »*Ik binnenkomen? En meê feest vieren met dien jongen? Ik dank u wel! Zie eens, ik heb u jaren lang trouw gediend, zonder u ooit in iets ongehoorzaam te zijn, en mij hebt gij zelfs niet het minste beest van den veestapel, zelfs geen bokje, gegeven, om eens een vroolijken dag met mijn vrienden te hebben. En nauwelijks komt die jongen terug, die zoon van u, die uw geld heeft opgemaakt met allerlei slecht volk, of voor hem laat gij het gemeste kalf*

slachten!" — »*Kind!*" hernam de vader, »*hoe komt gij nu zoo onheusch te zijn? Of zijt gij niet altijd thuis geweest en stond niet alles wat ik had ter uwer beschikking? En uw broêr? Ach! wat al ellenden heeft hij uitgestaan door mij te verlaten! Hij was zoo goed als verloren, zoo goed als dood voor ons. Zouden wij dan nu niet vroolijk en blijde zijn, nu wij hem hebben teruggevonden, nu hij voor ons is herleefd?!*"

Wat die broêr daarop geantwoord en gedaan heeft, bericht het verhaal niet. Wat zoudt gij dan geantwoord en gedaan hebben?

Laat mij u ook nog een tweede vraag doen. Wie is gelukkiger, een mensch die zijn plichten doet, of een mensch die ze verwaarloost?

Weet gij, hoe Jezus ons heeft leeren bidden? »*Onze Vader die in den Hemel zijt, leid ons niet in verzoeking en verlos ons van den booze!*" — Ja ook de kracht om de zonde te bestrijden, hebben wij niet van ons zelf, maar alleen van God. En God schenkt haar aan een iegelijk, die er Hem ernstig om vraagt.

Gezang 74 : 6, 7.

XII.

Gods liefde voor ons vergeleek Jezus bij de liefde van een herder voor zijne schapen en van een vader voor zijn kinderen. Maar de deugd der liefde is geen uitvinding van de menschen. Zij is een gave, die de Schepper aan Zijne hoogste schepselen op aarde heeft medegedeeld, en wij voegen daaraan toe: zij is de heerlijkste der gaven, die God ons schonk. Want wat is een mensch zonder liefde? Een lamp die geen licht geeft, een vuur dat geen warmte verspreidt, kortom een volkomen nutteloos wezen. Daarom verklaarde dan ook Jezus, dat de Godsdienst bestaat in liefde tot God en den naaste. Natuurlijk, want Godsdienst moet toch in overeenstemming zijn met Gods wezen. En Gods wezen openbaart zich in liefde. Derhalve kunnen wij God ook niet dienen dan door wederliefde. De Farizeën en Schriftgeleerden echter achtten den Godsdienst in gansch iets anders gelegen: in niet te werken op den Sabbat — in driemaal daags te bidden — en driemaal per week te vasten, d. i. minder te eten en te drinken dan gewoonlijk, en verder in een menigte andere bepalingen, ja in wel acht-

honderd geboden nog, terwijl zij verboden om liefde te bewijzen aan hen die geen Israëlieten waren, b.v. de Heidenen, de Samaritanen, en ook aan die Israëlieten, die zich niet trouw hielden aan de geboden, die zij hadden voorgeschreven. Hoe dwaas! Ja, maar ook hoe treurig! Want op die wijze is de Godsdienst al een heel gemakkelijke zaak en voor onze omgeving zonder eenig belang of nut. Daarom zeggen wij met Jezus: God kan niet anders gediend worden dan door wederliefde. Wie niet zoo denkt, kan, als de Farizeën en Schriftgeleerden, zich zelf verheerlijken, door als zij zich in te beelden, dat hij tot de braafsten en vroomsten behoort, maar God verheerlijkt hij niet. Want God, die Zijn heerlijkheid juist het meest in liefde openbaart, kan ook, naar waarheid, slechts door wederliefde worden verheerlijkt. Hoe kunnen wij nu God onze wederliefde betoonen? Dat heeft Jezus ons geleerd in even schoone gelijkenissen, als die, waarin hij aantoonde, dat God ons liefheeft. De eerste dier gelijkenissen, die wij heden willen behandelen, heet: *de barmhartige Samaritaan.*

Een Israëliet, die bij zijn volk in groot aanzien stond, wijl hij bijzonder geleerd was in de Schrift en daarom ook een wetgeleerde genoemd werd, besloot om Jezus eens op de proef te stellen en het volk te bewijzen, dat die leeraar van Nazaret van den Godsdienst toch niet zooveel afwist als hij wetgeleerde. Dien man ontbrak het dan toch ook niet aan inbeelding, woudt gij zeggen? Ik ben het met u eens. Op zekeren dag dan vroeg hij Jezus, ten aanhoore van een groote menigte: »*Meester! wat moet ik doen, om eeuwig gelukkig te worden?*" — *Wel vriend!*" antwoordde Jezus, »*dat zult gij, die een wetgeleerde zijt, toch zelf ook wel weten. Zeg dus ook zelf maar wat er daaromtrent in den Bijbel geschreven staat.* — »*In de Schrift,*" hernam de wetgeleerde, »*staat geschreven: gij moet den Heer uwen God liefhebben met geheel uw verstand en geheel uw hart, ja met uw geheele ziel, en uwen naaste moet gij liefhebben als u zelven.*" — *Gij hebt uitmuntend geantwoord,*" hernam Jezus weer, »*handel derhalve naar dat gebod en gij zult voor eeuwig gelukkig worden.* — Met dat antwoord, meent gij, zal de wetgeleerde zeker tevreden geweest zijn. Op lange na niet. Zoo spoedig geeft zulk een man zich niet gewonnen. En het was hem niet te doen om van Jezus te leeren, maar om het volk te toonen, dat Jezus zoo goed als niets van den Godsdienst afwist. Zoo had hij dan dadelijk een andere vraag gereed en vroeg op hoogen toon, en met een triomfantelijk gezicht als dacht hij bij zichzelf: nu zal ik dien leeraar uit Nazaret eens verlegen maken: »*wie is mijn naaste?*"

Maar die vraag is nog gemakkelijker! Onze naasten zijn immers al

onze medemenschen? Zeker, zoo heeft Jezus gezegd, en wij zeggen het hem na, Doch de ouden en vooral de Israëlieten dachten zoo niet. De Heidenen en de Samaritanen b.v. beschouwden zij niet als hunne naasten, en velen meenden, dat men als zoodanig ook niet mocht bejegenen die volksgenooten, die zich niet in alles hielden aan de voorschriften der priesters en schriftgeleerden. Hoe dwaas! Ja, wel dwaas, want of iemand nu een Heiden, een Jood, een Christen of wat ook is, hij is toch een mensch en derhalve onze naaste of medemensch? Juist, dat heeft Jezus geleerd. In het antwoord, dat hij dien wetgeleerde gaf op diens tweede vraag, heeft hij aangetoond, dat een barmhartige Heiden of Samaritaan in het oordeel van God grooter waarde bezit en dus vromer en beter is, dan een onbarmhartige Israëliet, hij moge dan zijn priester of wetgeleerde. Dat antwoord gaf Jezus in de volgende gelijkenis:

Een zeker mensch moest van Jeruzalem naar Jericho. Nu was dat wel niet zoo'n heel lange reis, want Jericho lag slechts een uur of zes gaans van de hoofdstad verwijderd, maar de wegen werden in die dagen vaak door allerhande slecht volk onveilig gemaakt. Zoo gebeurde het dan, dat die reiziger door roovers overvallen, en, behalve van zijn geld, ook bijna van zijn leven beroofd werd. In de worsteling met deze onverlaten was hij zoo zwaar verwond geworden, dat hij zeer zeker zou gestorven zijn, indien er geen hulp was komen opdagen. In dien treurigen toestand zag hem het eerst een priester. Natuurlijk, meent gij, bracht deze hem de zoo noodige hulp, want als een priester geen barmhartigheid bewijst, wie zal het dan doen? Maar zie die priester vervolgde zijn weg, en liet den ongelukkige aan zijn lot over. Welk een teleu elling voor dien gewonde!

Goddank, kwam er weldra weêr een reiziger aan. Hij was wel geen priester, maar toch een man van denzelfden eerwaardigen stand. Hij was namelijk een Leviet, d. i. een nakomeling van Levi, een der zonen van Jakob gelijk gij u herinnert. En daar men nu van dien Levi moest afstammen, om priester te kunnen worden, stonden alle Levieten bij het volk in hooge eere. Doch ook die Leviet ging voorbij. Laat dan de stervende nu maar alle hoop opgeven, want als brave menschen, gelijk priesters en Levieten algemeen geacht werden te zijn, geen hulp verleenen, kunnen wij ze van anderen in 't geheel niet verwachten.

Zoo zou men denken. Doch zie, eenigen tijd later kwam weer een ander reiziger dienzelfden weg langs. Deze scheen wel een koopman te zijn, en had dus zeker haast, meer haast dan die priester en Leviet. Daarenboven was hij maar een Samaritaan, en let nu eens op hem.

Nauwelijks is hij gekomen bij de plek, waar die arme lijder ligt te zieltogen, of hij houdt de teugels in van het lastdier, waarop hij gezeten is, stijgt af en knielt bij den stervende neder om te onderzoeken, of hij nog te helpen is. Het onderzoek schijnt gunstig te zijn, want hij staat op, neemt uit zijn bagage linnen, olie en wijn en knielt daarna op nieuw naast den gewonde neêr. Zie, daar giet hij wijn in de wonden — zeker om het bloeden te stelpen, en daarna stort hij er olie op uit, zeker om de schrijnende pijn die de wijn veroorzaakte, te verzachten; ja, dat zal wel, want ten laatste scheurt hij het linnen in stukken en verbindt er de wonden meê. »*Hartelijk dank ik u, gij edele Samaritaan! uw hart eert zijn Schepper beter dan dat van dien priester en dien Leviet!*" Wat dunkt u, zal de thans verkwikte lijder niet op deze of dergelijke wijze zijn dankbetuiging hebben gestameld? Wij weten het niet. Doch een mensch, die zijn hart draagt op de rechte plaats, gelijk die Samaritaan, vraagt niet naar dank. Hij helpt zoo dikwijls hij helpen kan, en hij helpt niet uit eenig eigenbelang, maar enkel en alleen uit liefde. Evenmin vraagt hij wien hij helpt, hij helpt wie hulp noodig heeft, en doet het onverwijld en onbekrompen, onvermoeid en ongevraagd.

Die priester en Leviet hadden misschien geen tijd, en wie weet, welken gewichtigen dienst zij te Jericho moesten verrichten. Ja, wie weet? maar die koopman had zijn tijd toch zeker veel meer noodig.

Die priester en Leviet wisten waarschijnlijk niet wie die man was; hij kon wel een misdadiger zijn. Ja, dat kon. Maar de Samaritaan wist ook niet, wie die lijder was.

Die priester en Leviet schrikten mogelijk van het ongeval en spoedden zich voort, uit vrees ook door roovers te zullen worden overvallen. Dat is heel wel mogelijk. Maar de Samaritaan was niet bang en toch hield men hem voor goddeloos, terwijl die priester en Leviet doorgingen voor braaf.

Maar die priester en Leviet hadden misschien geen geld. Dat kan ook. Doch de stervende had aan geld nog geen behoefte, maar aan een zachte hand en een sterken arm en een medelijdend gemoed. In geen opzicht zijn zij dus te verontschuldigen, want wat de Samaritaan deed kon zeker, zelfs gemakkelijker, door hen worden verricht. Waarom deden zij 't dan niet? Omdat er geen liefde woonde in hun hart. Hunne harten waren even koud en onvriendelijk en onherbergzaam als een onbewoond huis. Ja, wat zijn eigenlijk menschen zonder liefde? Vroom zijn zij zeker NIET.

Bij het goede dat hij aan den stervende al gedaan had, liet de

Samaritaan het niet blijven. Natuurlijk niet, want de ware liefde doet haar werk nooit ten halve. Zoo beurde hij dan den ongelukkige op, zette hem in de gemakkelijkste houding op zijn lastdier, nam zelf dit dier bij den toom en leidde het langzaam voort, opdat de gewonde niet vallen noch al te veel schokken zou, naar een herberg. Wijl zijne zaken hem niet toestonden zelf langer te blijven, liet hij den lijder over aan den waard, maar stelde deze geld ter hand en zeide: »*mocht er meer geld noodig zijn, wees dan zoo vriendelijk het mij voor te schieten. Over een paar dagen kom ik hier weêr langs en dan zal ik u betalen al wat gij meer hebt uitgegeven.*"

Nu, dat zal de waard wel hebben willen doen. Wie zou zulk een edel mensch niet vertrouwen? En de zieke, wat zei die wel van den Samaritaan? Dat weten we niet. Maar ik denk wel, dat hij Gods zegen dien Samaritaan vurig zal hebben toegebeden. En wat denkt gij, zou de Samaritaan dien zegen ook ontvangen hebben?

Gezang 59 : 1, 2, 5.

XIII.

»De onbarmhartige dienstknecht." Aldus noemen wij de gelijkenis, waarin Jezus heeft aangetoond, dat vergevingsgezindheid een der eerste vereischten van den Godsdienst is. Volgens de Joodsche leeraars, de Schrift- en Wetgeleerden, behoefde men slechts tot driemaal toe aan iemand, die ons een beleediging of eenig ander kwaad van dien aard had aangedaan, vergiffenis te schenken. Petrus vond dat wel wat weinig. De omgang met Jezus had hem al geleerd, dat driemaal lang niet genoeg was. Maar hoe dikwijls zou men het dan moeten doen? Hij kan het Jezus vragen. Dat doet hij en zegt: »*Meester! hoe vele malen moet ik iemand vergiffenis schenken? Zevenmaal?*" — »*Zevenmaal?!*" herhaalt Jezus met verontwaardiging." »*Zevenmaal?! Ik zeg u: niet zevenmaal, maar zeventigmaal zevenmaal!*" M. a. w. beperk uw vergevingsgezindheid niet, maar bewijs haar altijd door, aan iedereen, die er u om vraagt. Dus moeten wij maar telkens weêr goed worden met iemand, wanneer hij het wil worden met ons, ook al heeft hij ons vroeger nog zoo beleedigd?

Waarom niet? Vindt gij dat zoo dwaas? Luistert dan eens naar de volgende gelijkenis.

Er was eens een koning, die met zijn dienaren wilde afrekenen. Zij bestuurden zijn bezittingen, en ik denk wel, dat zij voor deze bemoeiingen rijkelijk zullen zijn beloond geworden. Maar de koning wenschte te weten, hoe zij dat deden, en gelastte hun aan hem rekening en verantwoording te doen van hun beheer. Niet allen voelden zich toen op hun gemak. En vooral niet een hunner, die heel wat op zijn geweten had. Verbeeld u namelijk, dat deze maar even een som van vijf en twintig millioen gulden had zoek gemaakt! Wat een geld! Hebt gij ooit zooveel bij elkaar gezien? Ik ook niet. En ik denk, dat geen onzer het ooit zien zal. Vijf en twintig millioen gulden! Wat moet die man een verkwister geweest zijn! Zeker. Gij begrijpt dus, met welk een angst hij voor den koning zal verschenen zijn. De koning was dan ook te recht zeer vertoornd op hem en legde hem de zwaarste straf op, die de wetten van zijn tijd op het maken van schulden gesteld hadden. Hij beval, dat men niet alleen hem, maar ook zijn vrouw en zijn kinderen en verder al zijn vaste goederen zou verkoopen, opdat uit de opbrengst daarvan ten minste een gedeelte van de schuld zou worden terugbetaald.

O, hoe ontstelde hij! Wanhopig viel hij neder op zijn knieën en smeekend hief hij de handen omhoog en vurig bad hij: »*o Koning! ontferm u over mij! ik zal van nu aan ijverig en eerlijk en zuinig zijn, en mettertijd u alles terug betalen!*"

Had die koning nu niet dwaas moeten zijn, indien hij zich door zoo'n man had laten verbidden? *Praatjes vullen geen gaatjes*, zegt een oud spreekwoord, en welke waarde was er te hechten aan de belofte van een man, die zooveel verkwisten kon als deze dienaar?

Nu die koning was niet dwaas, want hij bezat een edel hart. En dus besefte hij, wat zijn dienaar thans moest gevoelen, en hij geloofde aan zijn berouw, kreeg daardoor medelijden met hem en ontsloeg hem niet alleen van de wettige straf, maar ook van de geheele schuld! Eere zij dien koning! Tot welk een dankbaarheid zal hij zijn dienaar hebben gestemd! Zeker, voor immer had hij hem aan zich verplicht, en stellig kon hij vertrouwen, dat zijn dienaar een les ontvangen had, die niet meer zou worden vergeten en, door de bewezen barmhartigheid, een voorbeeld, dat ook hij zou navolgen.

Ach, hoe werd die edele koning reeds dadelijk in het laatste teleurgesteld! Nauwelijks had zijn dienaar het paleis verlaten, of hij ontmoette een mensch, die, al was hij zoo'n hooggeplaatst persoon niet, toch even als hij een dienaar van den koning was. En deze mensch was hem maar een som van veertig gulden schuldig. Let nu wel: zelf

was hij den koning schuldig geweest 25 millioen gulden, en zijn mededienstknecht was hem maar schuldig 40 gulden. Natuurlijk liep hij thans vroolijk op zijn mededienstknecht toe en schudde hem hartelijk de hand en zeide hem op blijden toon: »*Vriend! de koning heeft mij daareven een schuld kwijt gescholden van 25 millioen! Ik schenk u dus die 40 gulden. En wilt gij er nog iets bij hebben? Ga dan maar meê naar huis.*" Natuurlijk, zoo had hij behooren te doen. Maar weet gij wat hij werkelijk deed? Driftig liep hij naar zijn mededienstknecht toe, greep hem bij zijn keel, en snauwde hem toe: »*betaal mij mijn 40 gulden terug!*" Die arme dienstknecht was geheel onthutst, en viel op zijn knieën en smeekte: »*Heb medelijden met mij en geef mij nog eenigen tijd uitstel van betaling!*" — *Medelijden met u?*" antwoordde de ander. »*Dat zal ik u leeren!*" En hij leverde zijn mededienstknecht over aan de gerechtsdienaars, en dezen wierpen dien knecht in de gevangenis, waar zij hem op wreede wijze pijnigden! Hoe verschrikkelijk!

Diep verontwaardigd waren dan ook de andere dienaren, toen zij dit hoorden, en onmiddellijk vertelden zij het aan den koning. En wat de koning toen deed? Hij liet dien onbarmhartigen dienstknecht terstond weêr bij zich komen, en zeide tot hem: *Gij booze dienstknecht! zoo'n groote schuld heb ik u kwijt gescholden? Waarom? Alleen, omdat gij er mij om badt. Hadt gij u dan ook niet over uw mededienstknecht moeten ontfermen, gelijk ik mij ontfermd heb over u?!*" En nadat hij dit had gezegd, gaf de koning hem over aan het gerecht, met bevel hem in de gevangenis op te sluiten en hem daar dagelijks te pijnigen, tot dat de geheele schuld zou zijn afgedaan.

Dat's billijk, niet waar?

»*Nu*," zeide Jezus, »*weet dan, dat de rechtvaardige God ook u uwe zonden niet vergeven zal, indien gij niet het kwaad vergeeft, dat de menschen u aandoen.*" En wat is dat kwaad in vergelijking met onze zonden? Wat 40 guldens zijn in vergelijking met 25 millioen. Ja, goedertieren, barmhartig en genadig is God. Tel al de verkeerdheden eens op, waaraan gij telkens, dag in dag uit, u schuldig maakt. Gij kunt het niet, want ontelbaar wordt de som. Welnu de hemelsche Vader scheldt uw schuld van millioenen kwijt, wanneer gij Hem om vergeving vraagt. Doch Hij doet het niet — neen NIET, wanneer Zijn oneindige liefde u niet eens kan dwingen tot wederliefde jegens den medemensch. Want God de volmaakte Liefde, is heilig en rechtvaardig.

Gezang 70 : 2, 3, 5.

XIV.

Dat in liefde tot de medemenschen inderdaad de Godsdienst gelegen is, heeft Jezus nog duidelijker geleerd in de gelijkenis van *het laatste oordeel.*

Het laatste oordeel, zoo noemen wij het oordeel, dat hiernamaals over ons aardsche leven wordt uitgesproken. Reeds bij ons leven spreekt God herhaaldelijk Zijn oordeel over ons uit. Dat weten wij allen. Niet waar, als wij iets goeds verrichtten, of aan verleiding hadden weerstand geboden, of een boozen lust hadden bedwongen, dan gevoelden wij ons blijde en dankbaar. Welnu dat was een goedkeurend oordeel, dat God uitsprak in ons geweten. En wanneer wij moedwillig gezondigd hadden, dan voelden wij later een pijn daarbinnen, heviger dan eene lichamelijke smart ooit zijn kan. Dat was dan een afkeurend oordeel, dat God ons wederom door ons geweten deed vernemen. Het laatste oordeel noemt men derhalve, het oordeel dat God eens vellen zal over ons geheele aardsche leven. Hoe gelukkig als dat een goedkeuring mag zijn, hoe verschrikkelijk als het een afkeuring is! Zijt gij niet bang voor dien dag des oordeels? Maar waarom zoudt gij bang zijn, als gij uw best doet het goede te betrachten? Luisteren wij met aandacht naar hetgeen Jezus daarvan gezegd heeft.

Dien laatsten oordeelsdag vergeleek hij bij een terechtzitting, die een koning hield voor zijne onderdanen. Door een menigte dienaren omringd, zette die koning zich neder op zijn troon, en voor dien troon liet hij zijne onderdanen samenkomen. Hij wist reeds, wie hij zou moeten bestraffen, en wie hij zou kunnen beloonen. Hij begon dan met zijne onderdanen in twee groepen te verdeelen en hen van elkander te scheiden, gelijk een herder de schapen van de bokken scheidt.

Ook deze beeldspraak verstaan wij. Immers een schaap is een volgzaam dier, dat naar de stem van zijn herder hoort en de richting uitgaat, die hij het wijst. De eigenschap van een bok daarentegen is koppigheid; hij stoot zijn geleider met zijn horens en tracht door allerlei kromme sprongen zich tegen diens wil te verzetten. Zoo is dan een schaap het beeld van een goed mensch, en een bok van een slecht mensch.

De schapen, zei Jezus verder, plaatste die koning aan zijn rechteren de bokken aan zijne linkerzijde. Waarom? Wel, de rechterhand is immers de hooge hand en dus de plaats der eere? Derhalve begon die koning reeds dadelijk aan zijne goedgezinde onderdanen een groote onderscheiding boven de slechten toe te kennen. Daarna sprak hij zijn oordeel uit. Eerst naar rechts, en zeide:

Komt, gij geliefden des Hemelschen Vaders! Komt en ontvangt al de heerlijkheid, die Hij u van den beginne aan steeds heeft toegedacht. Want ik ben hongerig geweest en gij hebt mij te eten gegeven, ik leed dorst en gij hebt mij te drinken gegeven; ik was een vreemdeling en gij hebt mij gehuisvest; ik was naakt en gij hebt mij van kleeren voorzien; ik was krank, en gij hebt mij opgezocht; ik was in de gevangenis, en ook daar zijt gij tot mij gekomen!

Na dit gezegd te hebben zweeg de koning voor een oogenblik, misschien wel, om de blijdschap gade te slaan, die zijne woorden moesten te weeg brengen. En zie, in plaats van hun dankbaarheid te uiten, sloegen zij, die aan zijne rechterzij geschaard stonden, de handen van verbazing ineen, en antwoordden: »*Maar Heer! wanneer hebben wij U honger of dorst zien lijden, en hebben uw honger gestild en uw dorst gelescht? En wanneer hebben wij U als een vreemdeling zien rondzwerven, of zonder een kleedingstuk aan uw lichaam ontmoet, en U huisvesting verleend, of kleederen U aangeboden? En wanneer hebben wij U ooit bezocht, als gij ziek laagt of in de gevangenis waart?*"

Zeker, zij hadden volkomen gelijk. Want de koning zelf was nooit in de gevangenis geweest, noch ziek, noch zonder kleeren of huisvesting, noch dorstig of hongerig. Maar waarom beweerde dan die koning van wel? Hoor, wat hij antwoordde:

»*Voorwaar ik zeg u, gij hebt die weldaden aan uw medemenschen bewezen, en zoo dikwijls gij dat aan een van mijne minste broeders deedt, beweest gij uw weldaden rechtstreeks aan mij!*"

Een van mijne minste BROEDERS? Noemt die koning dan zijne onderdanen zijn broeders? Ja, zoo doet de koning der koningen, de koning der menschheid, de koning die genaamd wordt Christus. Wat volgt daaruit? Dat alle menschen, niet alleen de leden onzer familie, of de rijken en voornamen, maar allen, dus ook de armsten, de ongelukkigsten, de ellendigsten onze broeders en zusters zijn. En wie hebben het meeste hulp van noode?.... Welnu bewijst dan hun vooral uwe liefde en gij zult Christus' broeders en zusters en Gods geliefde kinderen zijn, en voor zijn oordeel niet behoeven te vreezen.

Zoo vriendelijk als de koning gesproken had tot hen, die aan zijne rechterhand geschaard stonden, zoo vertoornd sprak hij de anderen toe.

»*Gaat weg van mij, gij booswichten! bij den duivel en zijne dienaren hoort gijlieden thuis! Want toen ik honger en dorst leed, hebt gij mij niets te eten of te drinken gegeven, en toen ik rondzwierf als een vreemdeling zonder kleeding of iets, hebt gij mij in uw huis niet toegelaten, noch ook een kleedingstuk aangeboden, en toen ik krank was,*

zoo min als toen ik in de gevangenis zat, hebt gij er aan gedacht mij een woord van troost of opbeuring toe te spreken."

Ook nu zweeg de koning wederom, en van die gelegenheid maakten de veroordeelden gebruik, om zich te verontschuldigen. »*Heer!*" zeiden zij, »*wanneer zouden wij U hongerig hebben gezien, of dorstig, of als een vreemdeling, of naakt, of krank, of in de gevangenis en U niet terstond onze diensten hebben aangeboden?!*"

Ja natuurlijk, dat begreep die koning ook wel, dat zij hem wat gaarne hulp zouden hebben verleend. Wie zal nu een koning aan iets gebrek laten lijden? Een koning zou immers later, al wat wij hem hadden aangedaan, weder dubbel en dwars vergoed hebben? Juist, maar zulk een liefde heeft in het oordeel van God geen waarde. Dat is niet eens liefde, het heeft er maar den naam van, in de daad is het echter slechts hebzucht, loonzucht, winzucht. Dat deed de koning hen dan ook gevoelen, toen hij antwoordde: »*Voorwaar ik zeg u, gij hebt menschen zien lijden die uwe liefde u niet konden vergelden, omdat zij niets bezaten, en door hun uwe hulp te onthouden, hebt gij ze ook geweigerd aan mij.*"

Zoo is het: »*Wie over den arme zich ontfermt, leent den Heer, en de Heer bemint geen hart, waar Hij geen liefde in vindt.*"

Gezang 72 : 1, 2.

XV.

Wie zich over den arme ontfermt, leent den Heer", leert reeds een spreuk van het O. T., en in het vorige hoofdstuk vernamen wij, hoe Jezus haar ten volle beaamde. Deden dit de andere Israëlieten dan niet? Op lange na niet allen. Doch onder de Christenen zijn er ook nog maar al te velen, die liever hun geld op stapels zien liggen, dan er een deel van weg te geven aan de armen. Die Christenen zijn dan toch slechte navolgers van Jezus. Dat zijn ze. En dan, hoe dwaas, om liever zijn geld ongebruikt te laten liggen, dan er nut meê te stichten. Ook dat is waar. En die waarheid heeft Jezus doen uitkomen in de gelijkenis van *den rijken dwaas*, en in die van *den rijken man en Lazarus.*

DE RIJKE DWAAS.

De akkers van een zekeren rijken landbouwer hadden zooveel op-

gebracht, dat het den eigenaar niet mogelijk was den geheelen oogst in zijne schuren op te bergen. En in die schuren kon al heel wat in, want de man was een groot landbouwer, en daarenboven had hij zoo'n overvloed niet noodig om rijk te worden, want hij was al rijk. Welk een schoone gelegenheid had dus die landbouwer om wel te doen! Zijn weldadigheid had hem zelfs niets behoeven te kosten. Al zijn schuren had hij geheel kunnen vullen en dan zou er nog genoeg van den oogst zijn overgebleven, om een ruime uitdeeling te houden onder de armen. Had die man dit dan niet behooren te doen? Ja zeker, indien hij maar zijn verstand had gebruikt. Maar hij was niet verstandig. Hij was een gierigaard, en gij herinnert u nog wel uit het O. T., een gierigaard is een Nabal, een dwaas. Zoo stelde die man zich zelf dan nu de vraag, wat hij doen zou met hetgeen hij te veel had? Wel vriend! maak daar anderen gelukkig meê. Gij kunt toch niet zelf gebruiken wat gij niet noodig hebt. Maar zelfs deze allereenvoudigste gedachte kwam niet in hem op. »*Weet gij wat ik doen zal?*" prevelde hij in zichzelf met een gezicht alsof hij al bijzonder schrander was, »*ik zal mijn oude schuren afbreken en er grootere voor in de plaats zetten. Zoo kan ik alles voor mij zelf houden, en ik behoef dan in geen jaren meer te werken en kan al dien tijd een rustig en vroolijk leven leiden!*"

Nu meneer Dwaas! wij vinden uw redeneering al bijzonder dom. Want, indien gij van nacht komt te sterven, wat zult gij dan hebben aan al uw goed en uw geld? En wat zult gij dan antwoorden, als God u vraagt welk gebruik gij gemaakt hebt van de zegeningen, die Hij u, bij uw leven, schonk? Dan meneer Dwaas, zult gij armer zijn dan de armste, want gij zult op geen enkele daad van mededeelzaamheid, van barmhartigheid, van liefde u kunnen beroepen!

De tweede gelijkenis noemden wij: de gelijkenis van den rijken man en Lazarus. Zij bevat dezelfde vermaning, maar nog dringender. Om deze gelijkenis echter geheel te begrijpen, dienen wij eerst te weten, hoe de oude Israëlieten zich het leven hiernamaals voorstelden. De meesten van Jezus' tijdgenooten dan meenden, dat de onderwereld, zooals men het doodenrijk of de plaats der afgestorvenen noemde, in twee afdeelingen verdeeld was. De eene was bestemd voor de vromen, de andere voor de slechten, en beide waren van elkander door zulk een breede en diepe kloof gescheiden, dat men elkander wel zien kon, maar onmogelijk bij elkander komen kon. De afdeeling der vromen, die wij *Hemel* noemen, noemden zij *Paradijs* of ook wel *Abrahams*

schoot, en de andere afdeeling droeg den naam van *Hel*. Hoe de Joden er toe kwamen om den Hemel Paradijs te noemen, begrijpt gij wel. Immers, Paradijs heet de tuin, waar Adam en Heva zoo innig gelukkig zonder zonden en zorgen, hadden geleefd? Welnu, zoo'n leven dacht men, zouden de vromen hiernamaals ook weêr genieten. Maar gij vraagt, hoe men er toe kwam, om den Hemel te noemen Abrahams schoot? Gij moet dan weten, dat de Oosterlingen gewoon waren, om, niet zoo als wij rechtop, maar in half liggende houding aan een maaltijd deel te nemen, zoodat hij die aan iemands rechterzijde geplaatst was, voor de helft kwam te liggen in diens schoot. Het spreekt, dat volgens de Joden vader Abraham de eerste plaats in het Paradijs innam, en dus beteekent de uitdrukking *zitten of liggen in Abrahams schoot*, met vader Abraham maaltijd houden.

Maaltijd houden? Dacht men vroeger, dat ook de dooden nog zouden eten en drinken? Neen, niet zoo letterlijk. Maar wijl een goede maaltijd en vooral een feestmaal op aarde tot de aangenaamste en gezelligste genoegens van het leven behooren, vergeleek men gaarne den Hemel bij een gastmaal of een bruiloft.

De plaats der rampzaligen wordt Hel genoemd. Die naam beteekent dal van Hinnom. Zoo heette een dal dicht bij Jeruzalem, waar men de lijken van misdadigers inwierp, die geen eervolle begrafenis werden waardig geacht. Om nu de verpestende lucht, die uit de lijken bij hunne ontbinding opsteeg, onschadelijk te maken, werd in dat dal van tijd tot tijd vuur geworpen, om de lijken te verbranden. En zoo vergeleek men de plaats der rampzaligen bij een brandend vuur. Doch ook deze meening vatte men niet letterlijk op. Zij was maar een beeld. Meer niet. En zelfs gebruikte men voor de Hel nog andere beelden. Men vergeleek haar b.v. bij een stikdonkere duisternis in tegenstelling met het beeld, waarbij men den Hemel vergeleek met een bruiloft, die immers juist in een helder verlichte zaal gehouden wordt. Al die uitdrukkingen als: Paradijs, Abrahams schoot, gastmaal, bruiloft en Hel, brandend vuur, stikdonkere duisternis zijn dus maar beeldspraak, waarbij de Joden zich de zaligheid der vromen of de rampzaligheid der slechten hiernamaals voorstelden, en om door zijn tijdgenooten goed begrepen te worden, bediende ook Jezus zich van deze beeldspraak. Nu gij dat weet, kunt ook gij zijne schoone gelijkenis van den rijken man en Lazarus verstaan. Wij willen haar dan thans mededeelen.

Er was eens een zeer rijk man, die elken dag vroolijk en prachtig leefde, en altijd op zijn weelderigst en schitterendst was gekleed. Verbeeld u: hij droeg een lang onderkleed van het fijnste linnen, dat in

dien tijd slechts met goud te betalen was, en daarover droeg hij een ander kleedingstuk dat nog veel prachtiger was, geweven uit een wollen stof en met purper gekleurd. Nu behoef ik u wel niet te zeggen, dat die man ook een paleis van een huis bewoonde, met de kostbaarste meubelen en de uitgezochtste gemakken ingericht. Dagelijks hield hij daar vroolijke maaltijden van de keurigste spijzen en de fijnste wijnen, als bestond het leven in niets anders dan in eten en drinken. Een andere deugd, dan die van vroolijkheid, behoeven wij dan ook bij hem niet te zoeken. Werken deed hij niet. Bah, hoe gemeen voor zoo'n rijken meneer! Werken? Hij? Dan zou hij zijn kleeren maar bedorven hebben, en bovendien zou het hem maar vermoeien. Zag hij dus uit de hoogte neêr op menschen, die voor hun brood *moesten* werken, van armen, die zoo ongelukkig waren dat zij niet eens werk konden krijgen, had hij een diepen afkeer. Aan zulk slag dacht hij niet eens. Dat zou hem maar zijn maaltijd hebben bedorven.

Zoo gebeurde het dan, dat er dag in dag uit, zonder dat hij er zich iets aan gelegen liet liggen, aan de poort van zijn paleis een doodarme bedelaar lag. Lazarus is zijn naam. Aan den rijken man geeft Jezus geen naam. En dat begrijpen we. Want zoo'n zelfzuchtig man, als die rijke heer, is niet eens het aanzien waard. Dat verdiende echter wel die Lazarus. O, ik wed, dat gij uw heelen spaarspot aan dien man zoudt hebben weggegeven, als gij hem maar even hadt gezien. Hij lag daar, zegt Jezus, uitgemagerd van den honger en overdekt met booze zweren ten gevolge van het slechte voedsel, waarmeë hij zich moest tevreden stellen. En die rijkaard liet hem niet eens een klein gedeelte brengen van hetgeen er dagelijks van zijn weelderige tafel overbleef. Ja hij zag niet eens naar hem om. Dat deden ten minste de honden nog, die, als zij daar kwamen, naar hem toeliepen en hem likten. In de daad een mensch, zonder hart voor zijn medemenschen, is zelfs minder dan een hond.

Zulk een bestaan kon Lazarus niet lang voortslepen. Hij stierf, en .... hoe hij begraven werd, zegt Jezus niet. Zijn begrafenis zal dan ook wel niet veel te beteekenen hebben gehad. Doch — wel zegt Jezus: »*toen hij stierf, namen de Engelen hem op en droegen hem naar Abrahams schoot.*" M. a. w.: zijn lichaam, zal wel ergens in den grond zijn gestopt, maar zijn ziel voer op ten Hemel.

Eenigen tijd later stierf ook de rijke. En thans was het een drukte en een beweging, alsof het menschdom met den dood van dien vroolijken, rijken nietsdoener heel wat verloren had. Nu wij knnnen ons

de begrafenis van zoo'n rijk man wel voorstellen. Doch op hoe schitterende wijze ook zijn lichaam onder den grond werd gebracht, er kwamen geen Engelen, om zijne ziel te doen opvaren naar den hemel. Want zijne ziel voer ter helle en, terwijl hij van daar uit Lazarus zag zitten bij Abraham, genietende het zaligste genot, leed hij de verschrikkelijkste pijn en den brandensten dorst.

»*O vader Abraham!*" kermde hij toen, »*zend Lazarus tot mij, om met een weinig water, al is het ook maar met den top van zijn vinger, mijn tong te verkoelen, want ik lijd smart in deze vlam!*" — »*Maar kind!*" antwoordde Abraham, »*bedenk toch, dat gij al uw goed, en dat was nog al iets, voor u zelf alleen hebt opgebruikt in uw leven, terwijl Lazarus armoe leed en gebrek. Thans hebt gij dus niets meer te verwachten en Lazarus daarentegen alles. En bovendien tusschen u en ons bestaat een groote kloof, zoodat wij niet bij u kunnen komen en gij niet kunt komen bij ons!*"

Dat begreep de rijke man. En nu dacht hij aan zijn vijf broers, die nog op aarde leefden, en daar leefden, zooals hij er geleefd had, en dus ook eens zoo verschrikkelijk zouden moeten lijden als hij thans deed, wanneer zij hun leven niet anders besteedden. En toen bad hij: »*Vader! ik smeek u, wil, nu ik niet meer te helpen ben, iemand zenden naar mijns vaders huis, om mijne broêrs te waarschuwen!*" — »*Dat's niet noodig,*" antwoordde Abraham, »*want zij kennen de wet van Mozes en de geschriften der profeten, laat hen daarnaar hooren!*" — »*Neen, vader Abraham!*" hernam weer de rijke man, »*dat is niet genoeg, want ik kende Mozes en de profeten ook, maar als een der dooden opstond om hen te waarschuwen, dan zouden zij zeker hooren.*" — »*Toch niet,*" eindigde Abraham, »*want als zij niet hooren naar Mozes en de profeten, zullen zij zich ook niet laten gezeggen, al stond er iemand uit de dooden op.*"

Zoo is het. Niemand leidt uit onwetendheid een leven, als die rijke man geleid heeft. Want door velen en op velerlei wijzen vermaant God ons bij herhaling, ons leven nuttig te besteden. Wij hebben het dus aan ons zelf te wijten, wanneer wij later de treurige gevolgen dragen moeten van een nutteloos en liefdeloos leven, als dat van dien rijkaard. En eigen schuld weegt het zwaarst.

Gez. 187 : 1, 2, 3, 7.

XVI.

In de gelijkenissen, die wij in de laatste twee hoofdstukken behandelden, sprak Jezus over het geluk, dat de vromen hiernamaals te wachten hebben. Hij drukte zich echter uit in beeldspraak. *Zitten in Abrahams schoot* beteekent: verkeeren in gezelschap van de reinste wezens — en *branden in een vuur* of *smart lijden in een vlam*, drukken de pijnlijke wroeging uit, die de boozen over hun verbeuzeld leven zullen ondervinden. Wroeging over verkeerde daden ondervinden wij reeds op aarde. Maar hoe veel pijnlijker moet zij zijn hiernamaals, waar het te laat is om te herstellen wat wij misdeden. Daarom mogen wij geen dag, geen uur laten voorbijgaan, om goed te maken wat wij misdreven, en nooit opzettelijk één plicht verzuimen. Ach zoo dikwijls denken we, als wij tot het goede worden aangemaand, aangemaand om de schade in te halen, die door luiheid of onachtzaamheid ons werk leed — of om een beleediging die wij iemand aandeden te vergoeden — of een boozen lust, die ons al vaak deed zondigen te bestrijden — nu niet, maar later. En later? Kan zijn te laat! Want niemand, zei Jezus te recht, weet den dag noch het uur van zijn dood. Ook deze waarheid heeft hij in eene gelijkenis nader uiteengezet. Zij heet: *de gelijkenis der dwaze en wijze maagden.*

Die gelijkenis bevat het verhaal van een Joodsche bruiloft uit Jezus dagen. Wij willen dus eerst nagaan, hoe destijds zoo'n bruiloft werd gevierd.

Het was dan de gewoonte bij de Joden, dat de bruidegom, op den avond van den trouwdag, met zijne beste vrienden — wij zouden zeggen met zijne bruidsjonkers — zich naar de woning zijner bruid begaf. De bruid wachtte hem daar, met hare beste vriendinnen — wij zouden wêer zeggen bruidsmeisjes — af. Zoodra de bruidegom zich bij zijne bruid had aangemeld, maakten allen zich gereed, om hen in plechtigen optocht, door helder brandende lampen verlicht, naar het huis van den bruidegom te begeleiden. Wat aan dien optocht vooral een feestelijk aanzien gaf, waren de helder brandende lampen, waarmêe de bruidsjonkers en bruidsmeisjes, den geheelen weg over, den stoet verlichtten. Het eigenlijke feest werd echter pas gehouden in de woning van den bruidegom, waar het bruiloftsmaal was aangericht.

Nu waren er eens tien bruidsmeisjes, zeî Jezus, die in het huis harer vriendin den bruidegom afwachtten. Allen waren gereed om, op het eerste bericht dat hij in aantocht was, hem te gemoet te gaan en hadden daartoe hare lampen reeds aangestoken. Maar als de bruide-

gom eens opgehouden werd en zich verlaatte, dan kon de olie wel zijn opgebrand vóór zijn komst. Dat kon zeker. En hoe ligt kon hij verhinderd worden zich aan het afgesproken uur te houden. Ook dat was best mogelijk. Laat ons dus, zeiden die meisjes onder elkâar, zorgen dat we voor elk geval nog wat olie extra bij ons hebben. Dat was wijs gesproken. Doch slechts vijf van haar deden daarnaar en hadden, behalve hare lampen, ieder nog een kannetje met olie medegebracht. De vijf andere meisjes evenwel vonden die zorg overdreven. Hij zal wel op tijd komen, dachten zij. In elk geval geen zorg vóór den tijd, en als de nood aan den man komt, zullen wij ons wel weten te redden.

Hoe moesten zij voor haar dwaasheid boeten! Want zie, inderdaad kreeg de bruigom verhindering en bleef hij zelfs zoo lang weg, dat alle bruidsmeisjes in slaap vielen. Nu, dat kon niemand haar ten kwade duiden. Integendeel. Des te frisscher zouden zij zijn als de bruidegom eenmaal gekomen was, en zijne komst zou haar luide genoeg worden aangekondigd.

Dat duurde echter een heelen tijd. Eerst tegen middernacht kwam hij met zijne vrienden aan, en werden de meisjes door het geroep van: *de bruigom komt! de bruigom komt!* uit haar slaap gewekt. Zij hadden echter toen nog tijd genoeg, om zich wêer wat op te knappen en den bruigom te gemoet te gaan. Maar zie, hij had zoo lang op zich laten wachten, dat de olie in hare lampen bijna was opgebrand. Voor die vijf wijze maagden was dat zoo heel erg niet. Zij behoefden slechts uit haar kannetjes haar lampen bij te vullen. Doch wat moesten die vijf dwaze maagden beginnen? »*Geeft ons wat van uw olie!*" zeiden zij tot de wijzen." *Dat kunnen wij niet*," antwoordden dezen, *want als wij u hielpen dan zouden wij zelven ook te kort komen. Maar weet gij wat? Gaat terstond zien, of niet ergens een winkel open is, waar gij olie koopen kunt.*" Ja, dat was het eenige wat er opzat. Zoo hard zij loopen konden, snelden dan die dwaze maagden naar een koopman in olie. Gelukkig kon hij haar helpen. Zoo vulden ook zij haar lampen en begaven zich vroolijk en wel naar het huis van den bruigom. Maar wat is dat? Is er zooveel tijd met het koopen verloren gegaan? Zie eens aan! Alle gasten schijnen reeds binnen te zijn, want de deur is op slot en van den optocht is nergens iets te bespeuren! En zij hadden zich van die bruiloft zooveel voorgesteld! Zouden zij thans niet meer worden toegelaten? Kom, het feest zal nog niet aan den gang zijn. In elk geval, zij kunnen een poging wagen. Zij kloppen op de deur en roepen met luide stem: *bruigom! bruigom!*

doe ons open! Maar de bruigom deed het niet, want het feest was werkelijk reeds in vollen gang, en antwoordde haar binnen de deur terug: *ik ken u niet!*

Ik ken u niet? Maar zij waren toch ook bruidsmeisjes? Zeker. Maar zij waren niet bij de anderen toen de bruigom kwam, en voor kennismaking was het thans te laat.

Te — laat! Twee kleine woordjes. Doch van welk een groote beteekenis! God geve, dat gij nooit in iets de diepe droefheid daarvan ondervindt!

Gezang 161.

XVII.

Zonder inspanning heeft nog nooit iemand een prijs behaald, en een geluk, dat iemand ten deele valt, zonder dat hij er zich eenige moeite voor gegeven heeft, is op lange na zoo groot niet als dat, waarin wij door eigen arbeid en vlijt aandeel hebben. Hoe komt dat? Wel, wat maakte vooral onze blijdschap uit, als wij op school een prijs behaald hadden? Niet het boekwerk zelf of een ander geschenk dat we ontvingen, maar het besef, dat onze vlijt werd erkend, dat onze pogingen waren bekroond. Zoo gaat het met elk geluk, dat wij verkrijgen, met elken zegen, dien wij ontvangen. Geen geld heeft schooner glans, dan dat wij zelf hebben verdiend — een uitspanning is het aangenaamst voor hem die zich heeft ingespannen — en na vermoeienden arbeid smaakt de rust het zoetst. Welnu het is dan ook de wil van onzen Schepper, dat wij de krachten en gaven, die Hij naar lichaam of naar geest ons heeft geschonken, zullen aanwenden om steeds hoogere, betere en gelukkiger schepselen te worden. Een luiaard kan kennis noch rijkdom vergaren; wie opziet tegen moeite of inspanning, zal nooit iets degelijks tot stand brengen; wie alleen genieten wil, hem zal ten laatste elk genot vervelen; zonder arbeid geen zegen en zonder strijd geen overwinning. Ziedaar een wet, die God gesteld heeft voor alle menschen —: rijken en armen, grooten en kleinen, jongen en ouden. En waarin bestaat nu onze waarde? In onzen rijkdom? of onze kennis? of onze afkomst? onzen rang of onzen stand in de wereld? Neen, zeer zeker neen. Maar in de moeite die wij ons geven, in den arbeid dien wij verrichten, in de deugden die

wij beoefenen. Alleen een deugdzaam mensch kan tot een zegen zijn, en dus heeft ook slechts de deugdzame waarde bij God.

In de gelijkenis der talenten heeft Jezus deze waarheid ontwikkeld. Zij luidt aldus:

Een zeker mensch wilde een buitenlandsche reis gaan maken. Hoe lang zij duren zou, wist hij niet, want de wegen waren in die dagen nog zeer moeielijk en de middelen van vervoer zeer schaarsch en onbeholpen. Hij besloot om die reden het beheer over zijne zaken aan zijn bedienden toe te vertrouwen. Maar, wijl niet allen evenveel kennis en inzicht bezaten, vertrouwde hij een grooter deel van zijn vermogen toe aan den een, dan aan den ander. Billijk en verstandig, zeggen wij. Dat was het, want van alle menschen kan niet evenveel gevergd worden. Die heer kon alleen verwachten, dat allen hetzelfde, d. i. hun plicht, hun best zouden doen. Welnu, meer verwachtte hij ook niet, en zoo gaf hij aan den een vijf talenten, d. i. een som van ruim twaalf duizend gulden, aan een ander twee talenten, d. i. vijf duizend gulden ongeveer, en aan een derde slechts een talent, of vijf en twintig honderd gulden.

Na eenigen tijd kwam die heer weêr thuis en dankbaar, dat hij voor ongelukken bewaard was, richtte hij een groot feest aan, om zijn behouden thuiskomst te vieren. Natuurlijk noodde hij tot dat feest in de eerste plaats zijn betrekkingen en vrienden, maar ook wilde hij zijn bedienden niet voorbijgaan, wanneer zij hun plicht hadden gedaan. Om dat te onderzoeken liet hij hen bij zich komen. »*Wel?*" vroeg hij het eerst den man, wien hij vijf talenten had toevertrouwd, »*hebt gij nog al zaken kunnen doen?*" — »*Och meneer! wat zal ik zeggen?*" antwoordde deze, »*vijf talenten hebt gij mij ter hand gesteld en zie, ik heb er vijf bij verdiend.* — »*Dat's mooi! dat's opperbest!*" — riep de heer blijde uit." »*Gij zijt een goede en trouwe bediende. Tot nog heb ik u maar weinig toevertrouwd, maar van nu aan zal ik veel in uwe handen stellen. Kom mijn vriend, ook voor u is mijn feest bereid, ga binnen en neem er deel aan!*"

Dezelfde vraag richtte de heer vervolgens tot zijn tweeden bediende, wien hij twee talenten gegeven had. »*Meneer*, antwoordde hij, *of ik bijzonder gelukkig ben geweest, weet ik niet. Maar u gaaft mij twee talenten, en thans breng ik er u vier terug.*" — »*Wel*" antwoordde de heer, *dan zijt gij even ijverig en eerlijk geweest als mijn eerste bediende. Ook gij zijt goed en trouw, ook u zal ik voortaan veel toevertrouwen en ook u noodig ik thans tot mijn feest; ga maar naar binnen mijn vriend.*"

Ten laatste kwam de derde, de man van het eene talent. Stellig was hij niet tegenwoordig geweest bij de verantwoording der eerste twee bedienden, want dan zou hij wel anders hebben gesproken. Verbeeld u, hij maakte zijn heer uit voor een lastig, ondankbaar mensch, die van zijn ondergeschikten het onmogelijke eischte en nooit kon worden voldaan! »*Welnu, omdat ik dat wist*, ging hij voort, *heb ik met uw talent maar geen zaken gedreven. Bovendien wat voor winst had ik kunnen maken van een zoo'n talent? Ik heb dan ook maar gezorgd, dat het me niet ontstolen werd, en het daarom, ergens op een verborgen plek, in den grond gestopt. Zie hier, daar hebt gij 't terug.*" — Dat was dien heer te veel. Verontwaardigd stond hij op, en antwoordde: »*luiaard die gij zijt, een slecht mensch zijt ge, want gij wist, zegt ge, dat ik een onredelijk mensch ben, die het onmogelijke verg, en dat was een reden voor u om mijn talent in den grond te begraven? Hadt gij het dan nog maar in de spaarbank belegd, dan hadt gij er ook niet voor behoeven te werken, maar ik had er tenminste renten van ontvangen. Maar gij zijt niet alleen lui doch ook slecht. Neemt hem dan* — zeide die heer tot andere dienstknechten — »*neemt hem dan zijn talent af en geef het aan hem, die van mijn vijf talenten tien heeft gemaakt. Want hij die het goede betracht, zal steeds meer en beter ontvangen, maar hij die niets goeds wil doen, is ook niet waard iets goeds te bezitten. Weg dan met hem en drijft dien onnutten man mijn huis uit!*"

Evenmin als die heer uit de gelijkenis, eischt God het onmogelijke van ons. Van geen mensch vergt Hij iets meer dan hij kan. Alle menschen kunnen niet evenveel, maar wel kunnen allen voor God hetzelfde doen. Ja, allen kunnen zich inspannen en moeite geven, kunnen hun plicht doen, arbeiden, zegenen, als.... zij maar willen. Juist, op den wil komt het aan. Daarnaar oordeelt God. Ook in Zijn oordeel is God dus de volmaakte Liefde, want Zijn liefde is rechtvaardig.

Gezang 56 : 2, 7, 9.

XVIII.

Wie het goede wil, zal ook het goede doen. Vele menschen echter zeggen, dat zij wel willen, maar dat zij niet kunnen. Juist als die luie, booze dienstknecht in de gelijkenis der talenten. Niet alle niets doeners evenwel spreken zoo bitter en boos over Gods beschikkingen

als hij. Integendeel er zijn velen, die over deugd en vroomheid, over hemel en zaligheid, over God en Godsdienst, o, zoo mooi weten te spreken, doch in hun omgang zijn ze alles behalve vroom, in hun handel alles behalve hemelsgezind, in hun daden alles behalve Godsdienstig. Doch met mooie praatjes wordt God ook niet gediend. Hoor maar wat Jezus daarvan zegt in de gelijkenis van *het gastmaal.* Om haar goed te begrijpen, willen wij echter eerst onderzoeken, wat hem tot die gelijkenis aanleiding gaf.

Eens op Sabbat was Jezus door een voornamen Farizëer ter maaltijd genoodigd. Behalve hem waren er nog vele andere gasten, zoodat de maaltijd een recht feestelijk aanzien had. Zoo'n feestmaal te houden op een Sabbat achtten dan ook de Farizëen een echt Godsdienstige handeling, en beschouwden zij als een daad van verdienste. Want de Sabbat is gewijd aan God en moet dus niet droef en somber, maar als een feestdag worden doorgebracht. Op zoo'n dag laat de vrome allen arbeid rusten, trekt, ten teeken van de blijdschap die hem vervult, zijn beste kleeren aan, en na God in het bedehuis te hebben gedankt en geloofd, brengt hij met de zijnen dien dag verder gezellig door.

Uit een Godsdienstig oogpunt valt tegen zulk een Sabbats- of gelijk wij zeggen Zondagsviering niets te zeggen. En toch Godsdienstig waren de gastheer van Jezus en de gasten, met wie hij aanzat, alles behalve. Praatjesmakers waren zij, niets meer. Want toen er bij Jezus een zieke gebracht werd, gluurden zij allen naar hem, benieuwd of hij dien zieke hulp zou durven verleenen.

Mocht Jezus dat dan niet doen? Ja, wel op elken anderen gewonen dag, maar niet op Sabbat. Alsdan, beweerden de Farizeën mocht niemand eenig werk doen, en vooral niet zich ophouden met zieken.

En hielden de Farizeën zich altijd aan dat verbod? Wanneer het gold hulp te verleenen aan zijn medemenschen, al waren zij ook ziek, ja, dan hielden zij er zich aan en vonden zij het zelfs een groote zonde dit verbod te overtreden. Maar anders, wanneer het geval hun eigen belangen gold? Nu, dan namen zij de zaak zoo nauw niet. Voor dat hij zich tot dien zieke wendde, liet Jezus hen dat gevoelen. »*Als er op sabbat*" vraagde hij hun, »*van een uwer een os of een ezel in een put valt, laat gij hem dan maar in dien put omkomen omdat het sabbat is, of doet gij al uw best om er hem zoo spoedig mogelijk uit te halen?*

Natuurlijk, wie zou dat niet? Een os of een ezel hebt gij niet voor niet, en God kan toch niet willen, dat wij ooit zulk een belang

zouden verwaarloozen? Neen zeker dat wil God niet. Maar daarom wil God zeker nog minder, dat wij ooit zouden weigeren hulp te verleenen aan een onzer medemenschen. De Farizeën beseften zeer goed, dat zij op Jezus' vraag geen ander antwoord konden geven. Daarom gaven zij maar geen antwoord en zwegen. Daarop riep Jezus den zieke bij zich en verleende hem de gewenschte hulp. Wie was nu Godsdienstiger Jezus of de Farizeën? .....

Maar die Farizeën dachten daar niet zoo over. In hun oogen was Jezus een sabbatschenner, en dus een slecht, een ongodsdienstig mensch. Niet onduidelijk schijnen zij dit, door wenken en blikken, elkander te hebben bekend. Want, toen die zieke weêr vertrokken was, berispte Jezus ernstig hun akelige opvatting van den Godsdienst, die voor hen zich slechts openbaarde in vitzucht, hebzucht, heerschzucht — die wel een reeks van geboden voorschreef, maar het moeilijkste verwaarloosde, de liefde — die zich dus slechts hield aan eenige gemakkelijk na te komen vormen en gebruiken, en zich uitsprak in mooie praatjes, maar zich terugtrok en zweeg, zoodra er een daad van liefde, van verloochening en opoffering werd geëischt.

Eerst tastte Jezus hun hoogmoed aan, daar zij zich inbeeldden, dat er niemand zoo Godsdienstig was als zij.

»*Wanneer gij*", zeide Jezus hun, »*ergens ter maaltijd genoodigd zijt, neem dan niet uit eigen beweging de voornaamste plaats in. Want het zou kunnen gebeuren, dat de gastheer tot u zei: vriend, die plaats is voor een ander bestemd, en dan zoudt gij u schamen. Neem dan liever bij zoo'n gelegenheid de laagste plaats in, want dan hebt gij kans, dat de gastheer u verzoekt op een hoogere plaats u neder te zetten.*

Maar dat spreekt nu toch van zelf, woudt ge zeggen, dat men afwacht, welke plaats de gastheer ons aanwijst, en niet zelf maar een plaats uitzoekt. Wisten de Farizeën dat nog niet eens? Welzeker, dat wisten de Farizeën ook wel en zij waren verstandig genoeg, om in het gewone leven zulk een fout niet te begaan. Maar in zaken van den hoogsten aard, in zake Godsdienst, dan matigden zij zich de hoogste eereplaats aan — een plaats verre boven Mozes en de Profeten en dus ook boven Jezus. »*Welnu,*" zeide Jezus, »*vooral voor den Godsdienst geldt de waarheid: wie zich zelven verhoogt, zal worden vernederd, en wie zich zelf vernedert zal worden verhoogd.* M. a. w.: niet de hoogmoedige, die zich inbeeldt, dat hij de Godsdienstigste van alle menschen is, maar de nederige, die zijn tekortkomingen jegens God beseft en betreurt, zal door God als zijn vroomste dienaar worden erkend.

Hadden de Farizeën deze bestraffing ten volle verdiend, evenzoo was het gesteld met de berisping, die Jezus hun gaf voor hun Sabbatsmaal.

»*Wanneer gij een maaltijd wilt aanrichten met een Godsdienstig doel, d. i. om God te verheerlijken, och vraag dan niet uw familie of vrienden of rijke buren — maar vraag armen, verminkten, kreupelen, blinden, want die eerste gasten kunnen het u teruggeven, doch de laatsten niet.*" M. a. w.: wie een Godsdienstige daad verrichten wil, moet niet zich zelven zoeken noch zijn eigen belang bedoelen, maar geheel belangeloos liefde bewijzen willen. En wat dunkt u, vindt ook niet de liefde haar wedervergelding? Zeker, hier op aarde in het gelukkig besef, dat wij God naar waarheid verheerlijken, en hiernamaals? Wel in het bewustzijn, dat wij God naar waarheid verheerlijkt *hebben*. Wanneer gij dat niet begrijpt, vrees ik, dat gij nog nimmer belangeloos een daad van liefde hebt verricht.

Jezus veroordeelde natuurlijk niet, dat men op den sabbat een feestmaal aanrichtte, want dan zou hij er zelf geen deel aan genomen hebben, maar dat men meenen kon daardoor braver te zijn dan anderen, die het niet deden. Ook de Farizeën begrepen Jezus' bedoeling zeer goed, want een hunner nam dadelijk het woord en zeide: »*Wat moet dat heerlijk zijn zoo'n maaltijd te houden in den Hemel, bij God!*" M. a. w.: zalig hij, die eens de vreugde des Hemels smaken mag! — Nu was dat gezegde op zich zelf zoo kwaad niet. Maar het kwam bij de ernstige vermaning, die Jezus gegeven had, niet te pas. Het bewees al weêr, dat de Farizeën zeer gaarne over den Hemel praatten, maar er weinig voor over hadden. Daarom antwoordde Jezus dan ook met de volgende gelijkenis:

Een zeker mensch richtte een grooten maaltijd aan en noodigde vele gasten. De gasten voelden zich door die uitnoodiging zeer vereerd, maar toen de gastheer hun liet weten, dat de maaltijd gereed was, trok de een na den ander zich terug. Deze vertelde, dat hij niet komen kon, wijl hij noodzakelijk den akker moest gaan bezien, dien hij onlangs gekocht had; een ander liet weten, dat hij zijn tien ploegossen moest beproeven, die hij zich juist had aangeschaft; een derde maakte de opmerking, dat hij pas in het huwelijk getreden was en dus moeielijk van huis kon. Doch de gastheer wist die verontschuldigingen dadelijk op haar rechte waarde te schatten. Hij zag in, dat ze altemaal uitvluchten waren, en de gasten het dus niet waardig waren aan zijn maaltijd deel te nemen. »*Welnu*", zei hij toornig tot zijn dienstboden, »*noodigt dan maar armen, behoeftigen en ongelukkigen, en zorgt, dat er geen plaats aan mijn tafel onbezet blijve!*"

Zoo stelde dan die gastheer de armste lieden boven die voorname lui? Ja. En wat meent gij? Wie zou hooger staan aangeschreven bij God: zij die mooi over Hem praten, of zij die naar Zijn wil zich gedragen?

Gezang 183 : 4.

XIX.

In mooi praten bestaat de Godsdienst niet, en om in den Hemel te komen moeten wij zijn hemelsgezind. Dat heeft Jezus vooral aangetoond in die schoone rede, die de Bergrede genaamd wordt, wijl zij, volgens het eerste Evangelie, op een berg is uitgesproken. Die Bergrede begint met de volgende zaligsprekingen:

»*Zalig de armen van geest, want hunner is het koninkrijk der hemelen.*"

Met de armen van geest bedoelt Jezus niet hen, die niets weten, wijl ze te lui en te dom waren om iets te leeren — maar de nederigen, die beseffen, dat zij lang nog niet alles weten. Dezulken prijst hij terecht gelukkig, want hun kennis zal kunnen worden ontwikkeld, hun oordeel worden verhelderd, hun inzicht worden verbeterd, terwijl de waanwijzen, die zich inbeelden, dat zij niets meer behoeven te leeren, in alles, dus ook in den Godsdienst, bekrompen zullen blijven. Ongeschikt zijn zij, om naar volmaaktheid te streven, en derhalve ook ongeschikt voor het koninkrijk der hemelen.

»*Zalig die treuren, want zij zullen vertroost worden.*"

Zou dat waar zijn? Kan droefheid dan ooit aangenaam zijn? Neen, in de beteekenis van tegenspoed te ondervinden, of door rampen getroffen te worden, zeker niet. Maar dat bedoelt Jezus ook niet. Hij beweert slechts, dat zij, die vatbaar zijn voor droefheid, ook vatbaar zijn voor vertroosting, terwijl de koude, onverschillige naturen, die geen leed gevoelen over de rampen die hen treffen, noch over de verkeerdheden die zij begaan, ook niets kunnen beseffen van de blijde boodschap, dat God in menschen welbehagen heeft.

»*Zalig de zachtmoedigen, want zij zullen het aardrijk beërven.*"

Met andere woorden: niet de zelfzuchtigen, die alleen hun eigen voordeelen zoeken, niet de onverdraagzamen, die niets van anderen kunnen verduren, maar zij die elken medemensch gelukkig willen maken, zoo noodig met opoffering van eigen belangen, zij die geen kwaad met kwaad vergelden, doch beleedigingen hun aangedaan kunnen

vergeven en vergeten — zullen op hun medemenschen den meesten invloed hebben en dus ook de machtigsten der aarde zijn. En zoo is het, al schijnt het ook niet zoo te zijn. Wel zegt een spreekwoord: *de brutalen hebben de helft der wereld*, maar in de daad is het toch niet zoo. Want, wat met geweld wordt veroverd is slechts van korten duur, en de macht van den zachtmoedigen Jezus bij uitnemendheid duurt nog altijd voort en nog immer breidt zijne heerschappij zich uit.

»*Zalig die hongeren en dorsten naar gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden.*"

Gerechtigheid is hier hetzelfde als Godsdienst. Met andere woorden zegt Jezus derhalve, dat, evenals behoefte aan spijs en drank het bewijs is van een gezonde maag, zoo ook behoefte aan Godsdienst het bewijs is van een gezonde ziel. Krank is de maag, die geen voedsel begeert, maar zoo ook is krank de ziel, die voor den Godsdienst onverschillig is.

En welke krankheid is erger? Aan welke gezondheid geeft gij de voorkeur? O,. als we dagen achtereen geen eetlust hebben, is het treurig met ons gesteld. Terecht maken zich dan onze ouders of vrienden ongerust over ons. Zij raadplegen aanstonds den besten geneesheer, en de kostbaarste geneesmiddelen zijn hun niet te duur. En hoe blijde zijn ze — en wij zelven niet het minst — als we wêer graag beginnen te worden! Niet waar? Heerlijk smaakt ons het eenvoudigste eten als we honger hebben, en hoe verkwikt ons, als we dorst hebben, een dronk koud water! Ja, honger en dorst zijn teekenen van gezondheid, en gezondheid is een groote schat.

Maar wat baat ons, om gelukkig te worden, een gezond lichaam, wanneer er een kranke ziel in huist? Een ziel. die niet bidden wil, noch bidden kan? Een ziel, die geen liefde begrijpen, geen medelijden gevoelen, geen dankbaarheid betoonen kan? Ziek, ernstig ziek zijn wij dan, zieker — hoe gezond ons lichaam ook zijn moge — dan die zwakke teringlijder, die zijn hope vestigt op God. Want hij kan bidden en danken. En hij klaagt niet en mort niet en tobt niet, want hij vertrouwt op God, en dat vertrouwen bant alle vrees en wrevel en bekommering uit zijn hart. Ja, zalig de mensch, wiens ziel hongert en dorst naar Godsdienst, want Gods liefde zal ten allen tijde hem verkwikken en verzadigen, en in gezonde dagen zal hij zijn werk verrichten met lust, zijn plicht vervullen met liefde, zijn zonden bestrijden met kracht, de deugd betrachten met ijver.

»*Zalig de barmhartigen, want hun zal barmhartigheid geschieden.*"

Natuurlijk. Immers slechts zij, die barmhartigheid bewijzen, kunnen

verwachten ook zelven barmhartigheid te zullen ontvangen, en een onbarmhartig mensch beseft van Gods liefde niets.

»*Zalig de reinen van hart, want zij zullen God zien.*" Zien beteekent hier natuurlijk niet zien met de oogen des lichaams, want God is Geest, maar *inzien*, dat God is gelijk het Evangelie Hem voorstelt. Onder alles zullen de reinen van hart beseffen, dat God hun Vader is, en alleen Zijn wil heilig en goed is. Dat kunnen zij niet, die slechts bedenken wat laag en gemeen is, en vermaak scheppen in de zonde. Dezulken zijn blind voor Gods grootheid en goedheid, en bestaan, evenals de dieren, slechts van eten en drinken.

»*Zalig de vredelievenden, want zij zullen Gods kinderen genaamd worden.*"

Van alle zaligsprekingen is deze wel de duidelijkste. Natuurlijk, niet zij die twist en tweedracht stoken, of haat en nijd verwekken, vertoonen het beeld des hemelschen Vaders, die met Zijne weldaden niet wacht totdat wij ze hebben verdiend, — doch zij die het vuur der tweedracht dooven, twisten beslechten, vrede stichten, zijn het waardig een kind van God genaamd te worden. Wel zijn alle menschen Gods kinderen, want aan allen deelde de Schepper Zijn Geest mede, doch slechts zij, die zich door Zijn Geest laten leiden, verdienen dien naam, en de Geest van God werkt liefde, want Hij laat Zijne zon opgaan zoowel over goeden als over boozen, en drenkt met den vruchtbaren regen zoowel de akkers der vromen als die der goddeloozen.

»*Zalig zij, die door smaad noch hoon, door leugen noch laster, door verdrukking noch vervolging zich laten dwingen den Godsdienst te verzaken, want groot is hun loon in den Hemel.*"

Ook dat, zeggen we, is zonneklaar. Want wie de menschen meer vreest dan God, is Gods liefde niet waardig, en slechts zij kunnen vertrouwend hun hope vesten op den Hemel, die reeds hier voor den Hemel leven.

Op de gezindheid van ons hart komt het dus aan, of wij al dan niet het hoogste geluk zullen bereiken. Volgens de Farizeën en Schriftgeleerden, moest men daarvoor zijn een Israëliet en gelooven, wat zij leerden, wat zij voorschreven. Nu zij wisten niet beter. Maar, dat er ook nog christenen zijn, die de waarheid door Jezus verkondigd niet erkennen, dat is vreemd, neen dat is ergerlijk. Zoo zegt de Roomsche, dat we niet gelukkig kunnen worden, als wij niet gelooven aan den Paus, en Maria niet aanbidden en geen stomme beelden vereeren; zoo zeggen weer andere christenen, dat wij niet gelukkig kunnen worden, indien wij niet alles gelooven wat zij leeren en, even-

als de Roomschen, veroordeelen zij ons. Nu als zij dat willen doen, dan moeten zij het zelven maar verantwoorden. Wij zullen hen om hunne vervloekingen niet haten en er ons, voor ons zelven, weinig van aantrekken, want boven hen allen staat Jezus, en hij veroordeelt ons niet, wanneer wij God lief hebben en daarnaar ons gedragen.

Van de gezindheid des harten hangt dus ook de waarde van den Godsdienst af. Natuurlijk. Want wie ongodsdienstig gestemd is, kan God niet verheerlijken; wie booze gedachten voedt, kan geen goede daden verrichten; wie liefdeloos is, kan geen liefde bewijzen. Maar daarom noemde Jezus ook reeds het *bedenken* van het kwade, zondigen tegen God. Wie dus waarlijk vroom en gelukkig wil worden, onderdrukke elke slechte gedachte en bestrijde elke booze gezindheid, die opkomt in zijn hart. Wie een medemensch haat, zegt Jezus, verkeert in dezelfde stemming, die den moordenaar bezielt, wanneer hij zijn afschuwelijke misdaad pleegt. Daarom weg met alle liefdeloosheid, en keer liever uw linkerwang toe aan hem, die op de rechterwang u slaat, dan dat gij zoudt zinnen op wraak. Kunt gij dat niet? Maar veronderstel eens, dat God zich wreekte op elke beleediging, die wij Hem aandoen, op elk kwaad, dat wij bedrijven, wat zou er dan van ons worden? *Daarom*, zeide Jezus tot zijne hoorders, *gedraagt u als Zijne kinderen, en doet wel aan degenen die u haten, zegent hen die u vervloeken en bidt voor hen die uw vijanden zijn.*

Gez. 203 : 3, 4, 7, 8.

XX.

Bidt gij wel eens?

Zeker. We zijn geen dieren, die ons zoo maar te slapen leggen, of op ons eten aanvallen, zonder een woord te spreken tot God!

Bidden is dus spreken tot God?

Ja, hetzij wij Hem om iets vragen of voor iets danken.

En wat hebben wij nu het meeste noodig? God om iets te vragen, of God voor iets dank te zeggen? Wel God om iets te vragen, want niets is er, dat wij niet van God ontvangen. Juist. Maar daarom zou ik meenen, dat wij het danken nog veel minder mogen vergeten, dan het vragen. Zoo oordeelde Jezus er ook over, *want*, zeide hij, »*uw Hemelsche vader weet wat gij van noode hebt, aleer gij Hem bidt, en God, die zelfs zorgt voor het gras des velds en de vogelen des hemels, zal nog veel minder de menschen vergeten.*"

Maar als dat zoo is, dan is het eigenlijk ook niet noodig, om te bidden.

Waarom niet? Omdat de vogels het ook niet doen? Welk een bewering! Menschen, die zoo spreken, doen ons denken aan kinderen, die de zorgen hunner ouders slechts met ondank beantwoorden. Ik wou maar zeggen, de liefde van God, die oneindig veel meer is dan die van een vader en moeder ooit zijn kan, eischt onze hoogste erkentelijkheid. Hoe treurig is het dus gesteld met een mensch, die niet bidden wil of bidden kan! Daarenboven, het is *niet* waar, dat wij alles ontvangen, al bidden wij er ook om. Er zijn vele zegeningen — en het zijn de beste, de onmisbaarste — die wij alleen op het gebed ontvangen kunnen. O, ons voedsel, onze kleeding, onze woning, kortom alle aardsche zegeningen ontvangen wij, ook zonder dat wij er om bidden, want God is goed en laat zelfs geen muschje omkomen van gebrek. Doch de kracht, om aan de verleiding weerstand te bieden, om de zonde te bestrijden, om rein te worden van hart, om den weg te betrêen van waarachtig geluk — neen, haar verkrijgen wij niet zonder gebed. En wie om deze zegeningen vraagt, *zal* ze ontvangen. »*Want*" zeide Jezus, »*geen aardsche vader zal aan zijn kind een steen geven, wanneer het hem vraagt om brood, of een scorpioen, wanneer het vraagt om een visch, veel meer derhalve zal de Hemelsche Vader goede gaven geven aan hen, die er Hem om bidden. Bid dus en gij zult ontvangen.*

Bid en gij zult ontvangen. Is dat altijd waar? Ja, wat aangaat de geestelijke — neen, wat betreft de aardsche zegeningen. En dat is gelukkig ook. Want verbeeld u, dat wij om iets vraagden, waarvan God wist, dat het niet goed voor ons was, zou het dan goed zijn van God, indien Hij het ons toch gaf? Toch vragen wij Hem om voorspoed en om afwending van rampen. Welnu, waarom zouden wij niet? Vraagt ook niet het kind aan zijne ouders wat het gaarne wenscht? Doch die ouders geven hun kind het gevraagde niet, wanneer zij inzien, dat dit in zijn nadeel zou zijn, en slechts onverstandige kinderen zullen in zoo'n geval op hun ouders verbitterd worden en meenen, dat hun onrecht geschiedt. Maar zij, die hun ouders lief hebben, zullen zich zonder dwang onderwerpen aan hun besluiten en zich schikken naar hun wil. Zoo denken en doen vrome menschen ten aanzien van den Hemelschen Vader, en ontvangen zij vaak niet wat zij baden, toch blijft hun gebed nimmer zonder zegen, want vermeerderd wordt hun kracht om Gods wil te doen, en versterkt hun vertrouwen op Gods wijsheid en liefde.

Gebedsverhooring is dus niet vervulling van onze wenschen, maar verhooging van onze kracht. Dat is ons vooral bewezen door Jezus. Toen hij wist, dat hij den vreeselijksten dood ondergaan zou, bad hij: »*Vader, indien het mogelijk is, laat dan dezen drinkbeker van mij voorbijgaan, maar niet mijn wil, Uw wil geschiede!*" De drinkbeker, zooals Jezus zijn lijden noemde, ging niet voorbij, maar God liet hem dien tot den bodem toe ledigen, d. w. z. God heeft Jezus laten lijden den vreeselijksten dood, doch door zijn gebed heeft Jezus de kracht ontvangen, om ten einde toe zijn lijden moedig door te staan, en alzoo Gods wil te volbrengen en Gods naam te verheerlijken.

Van niemand kunnen wij dan ook beter leeren bidden, dan van hem. De discipelen hebben het hem daarom gevraagd, en toen antwoordde Jezus: »*wanneer gij bidt, zegt dan:*

»*Onze Vader die in de hemelen zijt!*"

»*Uw naam worde geheiligd!*"

»*Uw Koninkrijk kome!*"

»*Uw wil geschiede, gelijk in den hemel, alzoo ook op aarde!*"

»*Geef ons heden ons dagelijksch brood!*"

»*Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven aan onze schuldenaren!*"

»*En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den booze!*"

Ziedaar het gebed, dat Jezus aan zijn discipelen geleerd heeft, en dat wij, om den aanhef, het »*Onze Vader*" noemen. Later hebben niet zij, maar andere Christenen er nog de volgende woorden aan toegevoegd:

»*Want U is het koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid tot in eeuwigheid. Amen!*"

Gezang 81 : 1, 5.

XXI.

Nu wij het »*Onze Vader*" kennen, hebben wij eigenlijk geen ander gebed meer noodig. Want Jezus' gebed is toch zeker wel het beste. Indien wij dat dus maar telkens opzeggen, dan kunnen wij er zeker van zijn, dat God naar ons hoort en Zijne liefde ons bewijzen zal.

Helaas! zoo denken nog vele Christenen, b.v. de Roomschen, die het wel vijftig malen achtereen en nog vaker herhalen, meenende daarmede een daad van bijzondere vroomheid te verrichten, waardoor

God hun eerder de zonde vergeven en Zijne gunst betoonen zal. Hoe treurig! Ja, wel treurig. Want deze meening is een beleediging voor God en een miskenning van Jezus' gebed. Alsof God niet naar ons hooren zou, indien wij Hem aanspraken op onze eigene wijze, en alsof Jezus ooit zou hebben gedacht, dat alleen zijn gebed een goeden invloed hebben kon! Zulk bidden, dat slechts het opdreunen is van een les, heeft Jezus juist als heidensch veroordeeld. »*Bekommer u toch niet om de woorden*, heeft hij gezegd, *want de waarde van het gebed is niet in de woorden gelegen en de zegen van het gebed is niet daarvan afhankelijk. Spreek dan tot God zooals gij spreken kunt, en deel Hem mede waaraan gij behoefte hebt. Doe ook niet als de Farizeën, die het liefst bidden als andere menschen er bij zijn, opdat dezen zouden zeggen: wat zijn ze braaf!*"

Ja verbeeld u, evenals wij, hadden ook de Farizeën vaste uren, waarop zij baden, doch als zij op de daarvoor bepaalde tijden niet thuis of in den tempel konden zijn, gingen zij maar op een hoek van een straat staan bidden!! »*Voorwaar*," zeî Jezus, »*op zulk bidden komt geen zegen!" Zegen zult gij slechts ontvangen, indien gij bidt, niet ter wille van de menschen maar ter wille van u zelf, dat is, wanneer gij er behoefte aan hebt, wanneer gij u gedrongen voelt God te danken of Hem om iets te vragen, of Hem iets te belijden. Welnu doe dat dan het liefst, als er geen menschen bij zijn, zoodat alleen God u zien en hooren kan.*"

Maar mogen wij dan niet bidden op vaste uren, b.v. vóór en na den maaltijd? En mogen wij ook niet bidden met elkander, b.v. thuis, of in de kerk? Zeker wel. Dat zou Jezus zelfs sterk hebben aangeprezen. Want in de kerk en thuis, bij den maaltijd, dan bidden we toch niet om onze vroomheid te luchten, maar om elkander te herinneren aan den algoeden Gever van alle gaven, en elkaar te versterken in gemeenschap met Hem. Ook op zulk bidden ontvangen wij zegen, want dat versterkt de liefde — de verdraagzaamheid — de eensgezindheid.

Welke is dan nu de waarde van het *Onze Vader?*

Niet, dat wij op dit gebed den meesten zegen zullen ontvangen. Want het gebed, dat uit ons zelf voortkomt, overtreft bij God elk ander in waarde.

Niet ook, dat dit gebed alles uitdrukt wat wij noodig hebben, of voor alle omstandigheden gepast is. Want als wij natuurlijk en waar zijn, dan bidden we slechts om datgene, waaraan wij zelven behoefte gevoelen.

De groote — en eenige — waarde van het *Onze Vader* is slechts

hierin gelegen, dat het ons leert *hoe* wij tot God mogen spreken en *wat* wij Hem *onder meer* mogen vragen. Dat bedoelden ook de leerlingen, toen zij Jezus verzochten hen te leeren bidden, en niets anders bedoelde Jezus, toen hij een gebed voor hen uitsprak. Laat ons dan eens nagaan, wat Jezus ons met dat gebed heeft geleerd.

Wanneer gij bidt, leert Jezus, zegt dan: *Onze Vader die in de hemelen zijt!*" M a. w. spreekt tot God, gelijk gij gewoon zijt te spreken tot uw ouders, weest dus natuurlijk, waar, eerlijk en oprecht. Weest niet verlegen en zoekt niet naar mooie woorden, maar bedenkt, dat God uw *Vader* is, wiens liefde volmaakt, wiens wezen alomtegenwoordig is, uw Vader in de hemelen. Daarom bidt in de eerste plaats:

Uw naam worde verheerlijkt! d. w. z.: bidt God, dat gij Hem als uw Vader moogt eeren en liefhebben.

Uw koninkrijk kome!" Bidt, dat Zijn geest u leide, besture, beheersche!

»*Uw wil geschiede, gelijk in den Hemel, alzoo ook op aarde!*" Bidt, dat ook gij reeds hier op aarde, gelijk ginds de reine hemelingen, Zijn wil moogt volbrengen met dankbaarheid en blijdschap.

»*Geef ons heden ons dagelijksch brood!*" — *Geef?* Zoo spreekt alleen een klein kind tot zijn ouders! Welnu zoo mogen wij ook spreken tot God. — *Geef ons!* Niet alleen voor zich zelf, ook voor anderen vrage men Gods goede gaven. — *Geef ons heden!* Heden; dat komt morgen en overmorgen terug. De mensch bidde dus dagelijks hetgeen hij elken dag behoeft. — *Geef ons heden ons dagelijksch brood! Ons* dagelijksch brood. D. i. het brood dat ons toekomt, dat wij door arbeid en vlijt hebben verdiend. Werken zonder bidden is de leefwijze van een dier; bidden zonder werken de leefwijze van den luiaard. Werken en bidden dat doet alleen hij, die het waardig is een mensch te zijn. — *Dagelijksch brood.* Dat is, wat wij noodig hebben om gezond en gelukkig te leven, dus niet alleen ons voedsel, maar ook onze kleeding, onze woning, in één woord, alle stoffelijke gaven die ons lichaam behoeft, om ziekte en armôe van ons te weren.

Vergeef ons onze schulden, gelijk wij vergeven aan onze schuldenaren! Dat moeten wij zeker het meeste bidden? Zeker. Vergeving van zonden, wie heeft haar niet noodig, dagelijks noodig? Maar is het voldoende, dat God ons Zijne vergevingsgezindheid betoone, naar mate wij haar betoonen aan onze medemenschen? »*En toch*, aldus Jezus, »*indien gij niet aan uwe medemenschen van harte hunne zonden vergeeft, zal God ook u niet uwe zonden vergeven.*" — Bedenken wij dus, dat wij, als we een zegen willen ontvangen van God, ook zelven liefde moeten willen bewijzen aan elkâar.

»*Leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den booze!*" Alleen wie dat ernstig bidt, zal tegen de verleiding steeds op zijne hoede zijn en God zal hem de macht verleenen, om tegen haar bestand te zijn. Doch de verleiding komt niet alleen van buiten, ook van binnen. Immers ook in de eenzaamheid kunnen wij tot kwaad worden verleid? Daarom bidden wij, dat God ons verlosse van booze gedachten, neigingen, begeerten. Zoo worden wij rein van hart, en slechts de reine van hart is sterk en gelukkig.

U is het koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid tot in eeuwigheid. Amen!" Deze woorden, zeiden wij reeds, zijn eerst in lateren tijd aan het gebed van Jezus toegevoegd. Maar hebben zij daarom minder waarde? Integendeel, ook zij zijn geheel in Jezus' geest, want zij bevatten eene hulde aan den almachtigen en liefderijken God, waarmeê al wat rein en goed is in het heelal, van eeuwigheid tot eeuwigheid, instemt.

Amen. Dat is een Hebreesch woord, dat beteekent: *zoo is het*, en waardoor wij dus te kennen geven, dat wij God naar waarheid hebben beleden wie we zijn, naar waarheid Hem hebben gevraagd wat wij behoeven, naar waarheid Hem hebben betuigd wat wij voor Hem gevoelen. Maar wie zal er nu onwaarheid spreken als hij bidt? Vindt gij dat zoo onmogelijk? Maar denk dan eens aan de vijfde bede van het *Onze Vader: Vergeef ons onze schulden, gelijk wij vergeven aan onze schuldenaren.* Niet waar? hoe vaak bidt men met haat in zijn hart! »*Daarom*" zeide Jezus, »*als gij iets tegen iemand hebt, verzoen u eerst met hem, voordat gij bidden gaat.*" Een liefdeloos mensch kan dus wel bidden, maar zegen zal hij op zijn gebed niet ontvangen, want zijn gebed is een leugen. En wat dunkt u, zou een hoogmoedig mensch zegen op zijn gebed ontvangen? Overdenk dan eens de volgende gelijkenis.

Twee menschen gingen naar den tempel, om te bidden. De een was een Farizeër en de ander was een tollenaar. De Farizeër stond op een plaats, waar allen hem zien konden en bad aldus: »*O God! ik dank U, dat ik niet ben als andere menschen, schraperig of gierig, onrechtvaardig of oneerlijk, gemeen of onzedelijk, of ook niet als die tollenaar daar. Ik toch vast ter Uwer eere tweemaal per week, en aan Uw tempel geef ik trouw het tiende gedeelte van mijn verdiensten en inkomsten, en dat doet een tollenaar niet!*" — Ook die tollenaar was in den tempel, maar hij zag en hoorde niemand. Hij stond ergens in een verborgen hoek en voelde zich zoo beschaamd, dat hij niet eens zijn oogen durfde opslaan en zelfs niet, gelijk destijds gebruikelijk was,

zijne handen durfde uitbreiden tot het gebed. Gelijk een mensch, die met de diepste droefheid is vervuld, sloeg hij er meê op zijn borst, en kon niets meer zeggen, dan: *O God! wees mij zondaar genadig!*

Welnu, wie zal meer zegen op zijn gebed ontvangen hebben, die Farizeër of die tollenaar?

Gezang 79 : 2, 5.

XXII.

Dat Jezus' prediking op hare hoorders een diepen indruk maakte, begrijpen wij. Niet waar? Wat zijn ze schoon die gelijkenissen en verhalen, en welke heerlijke waarheden deelen zij ons mede! Wie is er Jezus niet dankbaar voor, en erkent niet, dat zijn Godsdienst de beste is? Toch zijn er vele menschen, die niets van Jezus weten willen. Maar dat zijn zeker Heidenen? Neen, geen Heidenen, want zij wonen in ons midden. Die menschen verbeelden zich alleen maar, dat zij het beter weten dan Jezus. Maar dat is toch al heel onverstandig! Dat is het. Aan verstand ontbreekt het echter velen dier lieden niet. Het ontbreekt hun maar aan .... liefde. Hebben die menschen dan in 't geheel niet lief? Ja wel, maar hun liefde is heerschzucht, hebzucht. En wie zich door zulk een liefde laat leiden, kan het Evangelie niet begrijpen, ja ergert zich zelfs aan iemand als Jezus, die verkondigt, dat God alle menschen liefheeft en wil, dat allen gelukkig zullen worden. Zulke menschen schamen zich zelfs niet, om een prediker als Jezus, die verkondigt, dat de Godsdienst alleen bestaat in liefde tot God en den medemensch, een Godslasteraar, ja een Godloochenaar te noemen. Zoo deden voorheen ook de meeste hoofden van het Joodsche volk, de priesters en Schriftgeleerden." »*Hij ruit de menschen op*," zeiden zij, »*tegen God en Zijn gebod, en verleidt het volk, om ons ongehoorzaam te zijn.*" Nu, gelukkig liet Jezus zich door hen geen vrees aanjagen, en stelde hij het geluk van het volk boven de goedkeuring zijner hoofden. Maar daardoor nam hunne vijandschap ook steeds toe en gaf deze zich ten laatste in de onmenschelijkste wreedheid lucht.

Ergerde Jezus hen door zijne prediking, nog meer deed hij dat door zijn omgang met zondaars en tollenaars.

Zondaars, zoo noemden de Farizeën en Schrtftgeleerden niet zich zelven, maar de Heidenen, de Samaritanen en die Israëlieten, die een van hun geboden overtraden. Zich zelven noemden zij *rechtvaardigen*,

d. w. z. lieden die recht hebben op Gods liefde. Maar wie heeft er ooit *recht* op Gods liefde? Gods liefde is toch voor elken mensch genade, gunst? En dan, welke mensch is geen zondaar? Alle menschen zijn immers zondaars? Zeker, dat alles is volkomen waar. Alleen de Farizeën en Schriftgeleerden wilden dat niet erkennen. Daar waren zij te hoogmoedig voor. En evenals alle hoogmoedige menschen hielden zij er een Godsdienst op na op hun eigen handje, en aan zoo'n Godsdienst ontbreekt altijd de hoofdzaak: de liefde. Terwijl zij zich dan inbeeldden, dat zij alleen recht hadden op Gods gunst, beweerden ze, dat allen, die niet juist zoo dachten en deden als zij, dat recht niet bezaten, dus onrechtvaardigen of zondaars waren. Met zulke menschen, leerden zij, liet God zich niet in en dus mochten anderen het ook niet doen, ja beleedigden zij God indien zij het deden. Om die reden verboden zij ook den omgang met de tollenaars, zooals de Joodsche ambtenaren heetten, die de belasting inden, welke hun volk aan de Romeinen moest opbrengen. Voor die moeite werden de tollenaars door de Romeinen betaald. Maar zoo verdienden zij ook hun brood van dat heidensche volk, in welks dienst zij stonden; om die reden noemden de Farizeën en Schriftgeleerden ook hen onrechtvaardigen of zondaars, en verboden zij ten strengste met hen omgang te houden.

Destijds had dus de benaming zondaars en tollenaars de slechtste beteekenis. Als booswichten van de gevaarlijkste soort werden zij ontweken, en, voor het geval dat men met hen in aanraking komen *moest*, werden zij met minachting bejegend. De aldus verstootenen waren veelal tegen zulk een smaad niet bestand en leidden soms een leefwijze, die in de daad hoogst zondig was, en hen tot de diepste ellende bracht. De eerste, die zich over hen ontfermde, was Jezus. Zijn liefdevol hart gevoelde medelijden met hen en drong hem te beproeven, hen op den goeden weg terug te brengen. Maar daardoor ergerde hij vooral die hoogmoedige Farizeën en Schriftgeleerden, die hem smadelijk »*den vriend van tollenaars en zondaars*" noemden, als wilden zij zeggen: hij is ook al niet veel beter dan zij, anders zou hij met hen niet omgaan. Doch Jezus liet hen maar praten, het beter oordeelende de afgedwaalden terug te brengen tot God dan, gelijk de Farizeën deden, hen steeds verder van God te laten afdwalen. En bij velen slaagden zijn pogingen, gelijk uit het volgende verhaal blijkt.

Aan den ingang van het stadje Kapérnäum, waar Jezus zijn intrek genomen had, stond de woning van een tollenaar Matthéus, ook wel Levi genaamd. Jezus zal hem daar wel menige maal hebben gezien en stellig medelijden hebben gevoeld met den treurigen toestand, waarin

die man zijn leven sleet. Zoo geheel afgezonderd van zijn medemenschen, nooit door iemand met een vriendelijk woord, zelfs niet eens met een groet bejegend, en door de meesten smadelijk aangezien en schuw vermeden te worden, wie zou zulk een leven uithouden? Zou Jezus misschien op 's mans gelaat gelezen hebben, dat hij daar diep onder leed? Wel mogelijk. Hoe ook, toen Jezus op zekeren dag Kapernaum uitging, zag hij Mattheus voor zijn woning zitten, en, zonder zich te bedenken, wat de menschen er wel van zeggen zouden, bleef hij voor hem staan, zag hem vriendelijk aan en zeide: »*Matthéus! gij moest mijn leerling worden.*"

Hoorde Matthéus wel goed? Zijn heele volk liep hem steeds norsch en minachtend voorbij, en die groote profeet uit Nazaret, wiens lof hij dikwerf door de voorbijgangers had hooren verkondigen, die groote prediker, dien de heele wereld naliep, reikte hem de hand en noodigde hem allerminzaamst uit zijn leerling, zijn vriend, zijn volgeling te worden? Ja, Matthéus gij hebt goed gehoord. Neem dus de uitnoodiging aan, en bedenk u maar niet. Nu, dat deed Mattheus ook niet. Onmiddellijk stond hij op en verklaarde zich bereid Jezus te volgen.

Aan dienzelfden Mattheus danken wij, voor het belangrijkste gedeelte, ons eerste Evangelie.

En wat goeds hebben die Farizeën en Schriftgeleerden nagelaten?

Gezang 65 : 1, 3, 4.

XXIII.

Te Jericho, eene stad beroemd om de vruchtbare streek, waarin zij gelegen was, woonde de rijke Zacchéus, een man, die alom geacht had moeten zijn om zijn eerlijk en menschlievend karakter en, in 't bijzonder, om zijn milddadigheid. Verbeeld u, wanneer hij iemand te veel belasting had laten betalen, wat ligt gebeuren kon, dan gaf hij, zoodra hij zijn vergissing bemerkt had, dien mensch viermaal zooveel terug als hij hem had afgenomen. Nu, velen zullen dan ook wel gewenscht hebben, dat Zacchéus fouten beging. Denkt gij dat ook niet? Veronderstel eens, dat alle menschen in dit opzicht Zacchéus' voorbeeld volgden? Wel de haat en het onrecht, die thans nog zooveel in de wereld te zeggen hebben, zouden spoedig geheel verstommen, en de stem van het recht zou worden gehoord, en de liefde zou haar lied der dankbaarheid zingen.

Ja, die Zaccheus was een uitnemend man. Wat zal hij door de menschen zijn geacht en bemind! Doch had hij reeds door zijn eerlijkheid aanspraak op hun achting en liefde, in nog veel grootere mate had hij dat door zijn buitengewone milddadigheid. Milddadig zijn alle menschen op hun tijd. Als bij Godsdienstige plechtigheden, in de kerk, de cathechisatie of de Zondagsschool, de schaal of het zakje rondgaan, dan weigert niemand een kleinigheid voor de armen te geven. Dat zou dan toch ook al heel ongemanierd zijn. En als men bij ons komt met een inteekenlijst voor een of ander liefdadig doel, dan weigeren de meeste menschen ook niet, om voor een kleine gift in te teekenen. Dat alles is zeker heel goed. Want zij die nooit willen geven, zijn hebberige en dus onhebbelijke menschen. En een onhebbelijk mensch is door niemand geacht noch bemind. Maar weet gij wat Zaccheus deed? Wel gij zult er verbaasd van staan. De helft, zegge de HELFT, van hetgeen hij bezat, gaf hij aan de armen weg. Als alle rijken dat eens deden? Dan zouden er geen zakjes of inteekenlijsten meer noodig zijn. Maar dat zal nog wel een tijdje duren, denk ik. Want de talrijkste familie in de wereld heeft nog altijd die rijke dwaas uit de gelijkenis — gij herinnert u hem wel dien man, die zich schuren bouwen liet voor hetgeen hij met geen mogelijkheid op kon — terwijl de verwanten van Zacchéus nog gemakkelijk te tellen zijn. Ja, die Zacchéus was een zeldzaam uitnemend mensch.

En toch! de Farizeën en Schriftgeleerden vonden het een groote zonde, om aan hem achting en vriendschap te bewijzen. Waarom?! Waarom?.... Omdat hij een oppertollenaar was. Oppertollenaar, dat was de titel van den Romeinschen belastinggaarder, die met het toezicht op eenige mindere tolbeambten — de gewone tollenaars — belast was. Was hij dus reeds om zijne betrekking nog meer gehaat dan een gewone tollenaar, in het bijzonder was hij dat, wijl hij van zuiver Joodsche afkomst was.

Hoe oppervlakkig — neen hoe dom en dwaas handelen wij dus, als wij de menschen beoordeelen niet naar het karakter, dat zij bezitten, maar naar het kleed, dat zij dragen — niet naar de daden, die zij belijden — niet naar de gezindheid van hun hart, maar naar den stand, dien zij innemen.

Jezus, die de menschen beoordeelde naar de gezindheid des harte, had over Zacchéus dan ook een gunstig oordeel, en aarzelde niet dat openlijk te toonen bij de volgende gelegenheid.

Op zekeren dag vernam Zacchéus, dat de groote profeet van Nazaret Jericho zou doortrekken om naar Jeruzalem te gaan, en daar hij zeer

verlangde hem te zien, had hij op den weg, welken Jezus langs moest, een plaats uitgezocht, van waar hij hem het best kon gadeslaan. Een gemakkelijke plaats was het niet voor iemand, die reeds lang den knapenleeftijd achter zich had, en een voorname plaats was het voor zoo'n rijk man als Zacchéus ook niet. Verbeeld u op den tak van een wilden vijgeboom!

Ja waarlijk alleen om Jezus te zien, was die rijke, voorname oppertollenaar in een boom geklommen. Doch hij moest dat wel doen, daar hij klein van gestalte was en dus niet over de hoofden der menigte, die Jezus vergezelde, kon heenzien. Zacchéus stelde er dus blijkbaar hoogen prijs op Jezus van nabij te aanschouwen, dat hij zoo over alle bezwaren, die daaraan voor hem verbonden waren, heenstapte, zonder te overwegen, wat de menschen wel van hem denken en zeggen zouden.

Nu, veel moois zal dat zeker niet geweest zijn. Wat zij echter dachten en zeiden, weten wij niet. Wij weten slechts, dat een hunner zijne handelwijze niet dwaas vond, en om dien eene was het hem juist te doen. Jezus namelijk bleef, toen hij bij dien boom gekomen was, staan, sloeg zijn oogen naar boven en zeide: »*Zacchéus! kom dadelijk naar beneden, want ik wil u van daag een bezoek brengen in uw eigen huis.*"

In een oogwenk was Zacchéus den boom uit en, met een gelaat stralende van blijdschap, verzocht hij den Meester bij hem binnen te komen. Maar dat ging toch niet? Een prediker zoo Godsdienstig als Jezus, een zoo groot profeet als hij, kon zich toch niet afgeven met een oppertollenaar? Zoo dacht de menigte, en luide gaf zij hare ontevredenheid te kennen, toen zij bemerkte, dat Jezus dien Zacchéus in de daad volgde. »*Kijk!*" riep zij uit, »*daar gaat hij werkelijk bij zoo'n slecht man zijn intrek nemen!!*"

Zacchéus hoorde dit. Aan hoon en smaad van zijn medemenschen was hij reeds lang gewoon, en zijn karakter was te edel, om er op te antwoorden. Hij zou het thans zeker ook niet gedaan hebben. Maar als Jezus hen eens geloofde, en weêr van plan veranderde? »*Heer!*" zeide hij daarom tot Jezus, »*geloof toch niet wat zij daar van mij zeggen, want de helft mijner goederen geef ik weg aan de armen, en als ik iemand iets te veel heb afgenomen, zoo geef ik het viervoudig weêr.*"

O, hoe dankbaar was Zacchéus, toen Jezus luide antwoordde: »*heden is dezen huize heil wedervaren, vermits ook Zacchéus een zoon van Abraham is, want de Zoon des menschen is gekomen, om het verlorene te zoeken en te behouden.*" M. a. w.: even als de Farizeën en Schriftgeleerden, is ook Zacchéus een afstammeling van Abraham en dus een echte Israëliet. Evenveel recht als zij, heeft derhalve ook een tollenaar

op mij, ja nog meer, want het is des menschen plicht, niet om zijn medemenschen voor het hoofd te stooten, maar om hen liefderijk te bejegenen, niet om de dwalenden maar te laten dwalen, maar juist om hen op te zoeken en terecht te brengen.

Gezang 63 : 5.

XXIV.

Een Farizeër, genaamd Simon, had Jezus bij zich te eten gevraagd. Daar Jezus niemand voor het hoofd stootte, had hij die uitnoodiging aangenomen. Die Simon was anders een vreemde soort van gastheer. In Palestina was het namelijk gebruikelijk, dat men zijn gasten, vooral als zij van de reis kwamen, allereerst in de gelegenheid stelde zich te verfrisschen. Daartoe liet men hun water aanbieden om de voeten te wasschen, en vervolgens, na hen met een kus te hebben verwelkomd, het hoofdhaar en den baard met een of ander welriekend vocht besproeien. Geen van die plichtplegingen nu had Simon aan Jezus verricht. Waarom niet? Dat weten wij niet. Doch Jezus deed aanvankelijk, alsof hij dat verzuim niet opmerkte en ging bereidwillig aanliggen op de plaats, welke zijn gastheer aan tafel hem aanwees.

Ging Jezus aan tafel aanliggen? Dat moet toch zeker zijn: zitten? Neen, dat moet zijn: aanliggen. In Palestina toch gaf men aan tafel een gansch andere houding aan zijn lichaam, dan wij gewoon zijn te doen. Wij gaan aan tafel zitten, de Oosterling ging op zijn zijde liggen, d. w. z. ook zijn beenen legde hij op de bank neder, die om de tafel geplaatst was, en wel in kromme houding, zóó, dat de voeten naar achteren getrokken werden. 's Lands wijs, 's lands eer, niet waar? Wij behoeven ons over die gewoonte dan ook niet te verwonderen, en ik zou u haar niet opzettelijk nog eens in herinnering hebben gebracht, indien gij ze niet noodig hadt te kennen, ten einde het verhaal te begrijpen, dat ik u wensch mede te deelen. Maar daartoe moeten wij, om dezelfde reden, ook nog op een andere eigenaardigheid wijzen. Zij betreft de inrichting der huizen. Aan de oostersche woningen zijn, aan den voor- en den achterkant, open galerijen aangebouwd, en, ter wille van het warme klimaat, gebruikt men gewoonlijk in een van deze den maaltijd. Het gevolg dezer gewoonte is, dat de voorbijgangers de gasten kunnen zien zitten en hen gemakkelijk kunnen naderen. Zoo gebeurde het dan ook, dat er, zoodra Jezus aan tafel

plaats genomen had, een vrouw binnenkwam en vlak achter zijne voeten ging staan. Dat zij niet tot de gasten behoorde, bleek uit haar geheele houding en manier van doen. Zij zag er ontdaan en bedroefd uit, en haar hoofdhaar hing in losse vlechten naar beneden. In haar hand hield zij een kostbare flesch van fijn albast en gevuld met zeer welriekenden balsem. En zie, zoodra zij Jezus genaderd was, kon zij zich niet langer bedwingen, en begon zij diep bedroefd te schreien. Bij ongeluk vielen haar tranen op Jezus' voeten, en toen zij dat bemerkte bukte zij en droogde zij die voeten met haar hoofdhaar af, daarna kuste zij ze en vervolgens goot zij er den kostelijken balsem op uit.

Wat was dat voor een vrouw? En wat scheelde haar? En waarom deed zij zoo?

Ik zal maar beginnen met u die laatste vraag te beantwoorden. Nu dan, het kussen van iemands voeten was het grootste eerbewijs, dat men iemand betoonen kon, en dat de zalving met kostbare olie ook een zeer groote vereering was, weet gij reeds, als gij u maar herinnert, dat, bij de oude Israëlieten, alleen koningen, hoogepriesters en ook wel profeten, zulk eene onderscheiding genoten. Die vrouw gaf dus aan Jezus de hoogste eer, die kon bewezen worden.

Wie was dan nu die vrouw? En waarom was zij zoo bedroefd?

Wie die vrouw was? Dat kan niemand ons zeggen. De Roomschen zeggen wel, dat zij Maria Magdalena heette, maar daar hebben zij geen bewijs voor, want de Bijbel zelf zegt er niets van.

Gemakkelijker is dan ook weêr de tweede vraag te beantwoorden, want de reden harer droefheid wordt duidelijk in het derde Evangelie vermeld. Die vrouw, moet gij weten, was een vrouw van zeer slecht levensgedrag.

En liet Jezus dan toe, dat zulk een mensch op zoo'n wijze hem aanraakte?

Ergert ons dat? Maar dan denken wij nog niet veel dieper door en gevoelen wij nog niet veel fijner, dan die Simon de Farizeër. Want weet gij, wat deze zeî? Hij zeî het nog niet eens overluid, die brave man, maar toch luid genoeg, dat Jezus en de vrouw hem verstaan konden. »*Als mijn gast een profeet was, dan zou hij wel weten, wat voor een vrouwmensch het is, dat hem daar aanraakt.*" M. a. w.: nu Jezus van zoo'n vrouw eerbewijzen aanneemt, nu bewijst hij, dat hij zelf ook niet veel bijzonders is.

Zoo'n Simon! zeggen wij op onze beurt. Had hij dan nog niet opgemerkt, hoe ongelukkig die vrouw er uitzag? hoe diepbedroefd zij was? en dat haar tranen, veel meer dan woorden het hadden kunnen

doen, het innigste berouw uitdrukten? Zoo'n Simon! Is dan een mensch, die aan vergeving behoefte toont te hebben, niet beter dan een man, die voor het berouw van anderen zelfs geen gevoel heeft? Natuurlijk. Want vroomheid zonder die behoefte is hoogmoed, zelfwaan en eigengerechtigheid. Hoort dan ook, wat Jezus dien Simon antwoordde.

»*Simon!*" begon Jezus, »*ik heb u wat te zeggen.*"

»*Welnu meester! doe dat dan maar,*" antwoordde de Farizeër.

»*Een geldschieter*" — dat is iemand, die tegen zekere winst aan anderen geld leent — »*een geldschieter*" ging Jezus voort, »*had aan twee menschen geld geleend, aan den een eene som van twee honderd gulden en aan den ander maar twintig gulden. Toen nu de tijd gekomen was, dat de leening weêr moest worden afgelost, konden zij, geen van beiden, hem betalen. En zie die geldschieter schold hun beiden hunne schuld kwijt. Wie van die twee zal hem nu dankbaarder zijn geweest en meer liefde hebben betoond?*"

»*Wel*" antwoordde Simon, »*ik denk hij, wien die geldschieter het meeste heeft kwijtgescholden.*"

»*Gij hebt juist geoordeeld*", hernam Jezus, en meteen zich omkeerende naar die vrouw, ging hij voort met tot Simon het woord te richten, en vroeg hem: »*ziet gij die vrouw? Welnu ik kwam in uw huis als uw gast, doch gij gaaft mij niet eens water voor mijn voeten, en zij heeft ze besproeid met haar tranen en gedroogd met haar hoofdharen. Gij gaaft mij geen kus — en zij heeft, van het oogenblik dat ik hier aanlag, niet opgehouden mijne voeten te kussen. Gij hebt niet eens mijn hoofd met olie gezalfd — en zij heeft mijn voeten gezalfd met balsem. Daarom zeg ik u hare vele zonden zijn vergeven, omdat zij veel heeft liefgehad, want weinig wordt vergeven aan hem die weinig heeft liefgehad.*" Daarna zeide Jezus rechtstreeks tot de vrouw: »*Uwe zonden zijn vergeven.*"

Maar hoe kon Jezus dat nu doen? Dat vroegen de andere gasten dadelijk ook. En weet gij, wat Jezus toen tot die vrouw zei? »*Vrouw! uw geloof heeft u behouden, ga heen in vrede!*"

Zoo is het. De zonden vergeeft God alleen, en wij kunnen, dank zij het Evangelie, weten wanneer God dat doet. Als ons berouw zoo oprecht is als van den verloren zoon, of zoo innig gevoeld als door den tollenaar in den tempel, of zoo waarachtig gemeend als door de zondares in Simon's huis, dan, ja dan vergeeft God ons de zonden, zoo waarachtig als God liefde is, want wie als deze zondaars zijne zonden betreurt, heeft God lief en kan naar waarheid bidden: »*vergeef*

ons onze schulden, gelijk wij vergeven onzen schuldenaren!" en zijn oprecht geloof aan Gods liefde mag hem het bewijs zijn, dat God zijn gebed heeft verhoord.

Maar wat begrijpt daarvan een Farizeër, die zoo weinig liefde in zijn hart heeft als Simon?

Gezang 62 : 4.

XXV.

Dat de Farizeën en Schriftgeleerden met steeds grooter haat jegens Jezus moesten vervuld worden, begrijpen wij reeds uit de verhalen, die wij in de laatste hoofdstukken behandelden. Maar zij verdienden dan toch ook de berispingen, die Jezus hun gaf? En Jezus kan hun die berispingen onmogelijk gegeven hebben, om hen te ergeren of te vernederen. Neen, dat kan onmogelijk, want Jezus was te liefderijk, om tot zoo iets in staat te zijn. Dat kunnen alleen Farizeërs. Jezus kon het niet. Maar waarom namen zij hem dan die berispingen zoo kwalijk? Begrijpt gij dat niet? Denk eens na. Kunnen wij altijd een terechtwijzing verdragen? O, met de Farizeën en Schriftgeleerden zijn hoogmoed en eigengerechtigheid op verre na nog niet verdwenen. Nog bestaan zij, die treurige ondeugden. Wij allen kennen ze. Van nabij. Daarbinnen. Laat het geweten maar eens getuigen. En niet waar? de verbitterdste vijanden van de waarheid zijn hoogmoed en eigengerechtigheid. De tijden, waarop wij Farizeesch gezind zijn, WILLEN wij niet op onze fouten gewezen worden, omdat we alsdan de waarheid niet kunnen verdragen, en dan getuigen we tegen ons geweten in, dat die en die en anderen veel erger doen dan wij en veel meer gebreken hebben — en als daarna het uur komt, waarop we gewoon zijn te bidden, dan bidden we zooals die Farizeër in den tempel. Wat bad die man ook weer?....

Daarom weg met alle Farizeesche gezindheid! Anders kan Jezus' geest ook op ons geen invloed hebben, en Jezus' liefde ook in ons hart geen plaats vinden, en Jezus' Evangelie ook door ons niet worden verstaan. Dan eindigen wij nog eens, als die Farizeën en Schriftgeleerden, met te roepen: weg met Jezus! Ja, dat riepen zij, en zij beijverden zich, om ook het volk van hem afkeerig te maken. Zij begonnen met te beproeven, of zij het volk niet konden overtuigen, dat Jezus ongodsdienstig was. Ja waarlijk! Zij deden hem daartoe allerlei strik-

vragen, vragen, die zeer moeielijk te beantwoorden zijn. Doch Jezus wist hen te beschamen, en dat deed hij in zonderheid niet alleen hen, maar al zijne hoorders, bij de gelegenheid, waarvan ik u nu ga verhalen.

Tot de drie voornaamste feesten, die jaarlijks gevierd werden, behoorde, behalve Paschen en Pinksteren, ook Loofhutten. Die naam komt u zeker vreemd voor. Welnu hij is ontleend aan de wijze, waarop de voorvaderen der Israëlieten, onder Mozes, in de woestijn, of beter gezegd in Woest-Arabië, gewoond hebben, voordat zij een gedeelte van Kanaän veroverd hadden. Dat feest duurde acht dagen, en eens vierde ook Jezus het te Jeruzalem mede. Toen de helft van het feest reeds bijna voorbij was, dus op den vierden dag, bezocht hij den tempel en sprak daar de talrijke menigte toe. Nu weten wij reeds, hoe gaarne het volk hem hoorde, en dat dit juist den Farizeën en Schriftgeleerden in hooge mate ergerde. Vooral was dit het geval geweest op den laatsten dag. Toen had hij zoo boeiend gesproken, dat de menigte als het ware aan zijn lippen hing. Zijn vijanden hadden hem toen wel willen grijpen, om hem aan den rechter over te leveren en te beletten, dat hij ooit weêr voor het volk zou optreden. Maar.... zij durfden niet, want het volk was Jezus toen nog zeer genegen. Toen nu echter Jezus den volgenden dag weer in den tempel was en weêr het volk toesprak, kwamen zij op de gedachte hem een vraag te doen, waarop hij geen antwoord zou kunnen geven zonder dat hij tevens strafbaar werd, òf voor de Joodsche, òf voor de Romeinsche rechtbank.

Zoo brachten zij dan een vrouw in den tempel, die een daad misdreven had, welke volgens de wet van Mozes met den dood — en wel door steeniging — moest worden gestraft. Maar de Joden mochten zulk een straf niet meer voltrekken zonder de toestemming der Romeinen, en dezen gaven die voor dat geval niet. Een schoone gelegenheid hadden zij dus thans, zoo meenden zij, om Jezus eens een antwoord te ontlokken, waarop zij hem konden gevangen nemen. Die vrouw brachten zij dan vlak voor Jezus, en zeiden tot hem: »*Meester! deze vrouw is onlangs op heeter daad betrapt en wel op een misdrijf, dat volgens Mozes met steeniging moet worden gestraft. Wat raadt gij ons nu aan te doen?*"

Hoe slim bedacht! Want had Jezus hun aangeraden, om aan die vrouw de doodstraf te voltrekken, dan ware hij in opstand gekomen tegen de Romeinen, en hadde hij hun aangeraden, om haar op een andere wijze te straffen, dan door de wet naar Mozes genoemd bepaald was, dan zoude hun eigen rechtbank hem hebben moeten veroordeelen.

Jezus begreep hun booze bedoeling onmiddellijk, en deed daarom,

alsof die vraag hem niet aanging. Hij bukte en schreef met zijn vinger eenige figuren of letters op den grond. Maar de Farizeën hielden aan, en herhaalden hun vraag nog dringender. Daardoor wekte Jezus evenwel juist de belangstelling van allen, die in den tempel waren, in hooge mate op. Nieuwsgierig vestigden zij hun oogen op hem, en in gespannen verwachting verbeidden zij zijn antwoord. Zou Jezus dan misschien met opzet eerst die onverschillige houding hebben aangenomen? Ik geloof het wel. Zijn antwoord was althans van dien aard, dat allen, vriend en vijand, er hun voordeel meê konden doen, ja een antwoord, dat voor alle geslachten en eeuwen van de grootste waarde is. Luister maar.

Toen dan de Farizeën en Schriftgeleerden hun vraag herhaald hadden, en Jezus aan de doodsche stilte die daarop om hem heerschte, bemerkte, dat aller aandacht op hem gevestigd was, hief hij zijn hoofd op en zeide niet meer dan deze woorden: »*Wie van ulieden zonder zonde is, werpe den eersten steen op haar!*" Daarna bukte Jezus weêr en nam andermaal dezelfde houding van daareven aan. Gansch anders werd echter de houding der omstanders. Zij hadden gevoeld, dat alle menschen zondaars zijn voor God, en dus niemand dan de Heilige God alleen het recht heeft, om een mensch met den dood te straffen. Getroffen had Jezus allen, beschaamd had hij inzonderheid de Farizeën, en zwijgend verliet de een na den ander den tempel, zoodat ten laatste Jezus alleen met de vrouw overbleef.

Maar waarom ging de vrouw ook niet heen? De Evangelist Johannes geeft ons op die vraag geen antwoord. Doch kunnen wij het niet zelven vinden? Zou die vrouw niet het diepst getroffen zijn? Zou zij niet, juist door Jezus' zachtmoedigheid, het meest van haar zonde overtuigd zijn geworden? Mij dunkt een liefde als daar sprak uit Jezus oordeel, moet haar met schaamte en berouw hebben vervuld. Zij zal dan ook wel gebleven zijn roerloos, onbewegelijk, als aan den grond genageld, de oogen onafgebroken op hem gericht, en in stille bewondering eerbiedig afwachtende, wat hij haar bevelen zou.

Zie, weder heft Jezus het hoofd op, en haar aanziende, vraagt hij: »*waar zijn uw aanklagers?*" Maar de vrouw kan of durft nog niet spreken. »*Heeft niemand u dan aangeklaagd?*" vraagt Jezus opnieuw. En met bevende stem stamelt zij thans: »*niemand, Heer!*" »*Welnu*", zegt Jezus, »*ik veroordeel u ook niet, ga dus heen en zondig niet weêr.*"

Wat dunkt u? Zal een liefde als Jezus betoonde, die vrouw niet gedrongen hebben zijn raad te volgen en een beter leven te gaan leiden?

Welnu, wat Jezus zeide tot die vrouw, zegt God dagelijks tot ons

allen. Of zegent Hij ons niet dag aan dag met Zijne goedheid? Toont Hij zich niet dagelijks een vergevend Vader? O, wat voor mensch moet het zijn, die niet door Gods liefde getroffen wordt, en geen schaamte noch berouw gevoelt over zijn verkeerdheden, en niet telkens zich voelt aangespoord zijn zonden te bestrijden en een leven der wederliefde te leiden!

Gezang 12 : 1, 5, 6.

XXVI.

De verhouding tusschen Jezus en de Hoofden zijns volks werd steeds meer gespannen. Hoe meer Jezus getuigde van God, des te grooter werd zijn aanhang onder het volk, maar daardoor werd ook steeds zwakker het gezag der priesters en Schriftgeleerden. Heerschzuchtig als dezen waren moest het dus vroeg of laat tot een uitbarsting komen. Jezus voorzag dat en besefte tevens, dat de strijd met zijn dood niet zou geëindigd zijn, integendeel des te wreeder en vreeselijker tegen zijne volgelingen zou worden voortgezet. Hij had het in zijn macht dien strijd te voorkomen, wanneer hij zich maar terugtrok en niet langer tegen de priesters en Schriftgeleerden optrad, doch dan hadde hij zijn geweten het zwijgen moeten opleggen, en dan ware hij ongehoorzaam geworden aan God. Maar dat was hem ONMOGELIJK. Van der jeugd af aan was zijn leven geleid door liefde tot God, en die liefde had zich ontwikkeld tot een kracht, die door geen menschelijke macht meer kon worden bedwongen, veel minder nog kon worden gebroken. Sterk gevoelde Jezus zich tegenover alle priesters en Schriftgeleerden te zamen, ja geen macht ter wereld kon hem meer angst of vreeze aanjagen. Sterk was hij, sterk in God.

Niet dus om zich zelfs wil, maar om zijne vrienden, maakte Jezus zich bezorgd over den strijd, dien hij zou doen ontbranden, wanneer hij de prediking van zijn Evangelie voortzette. »*O!*" riep hij eens uit, »*hoe benauwt het mij, dat ik de oorzaak zal wezen van den vreeselijksten strijd, die ooit op aarde ontbrand is, maar het* MOET!"

Ja het moest. Die strijd kon niet uitblijven, als hij zich niet terugtrok. Maar veronderstel, dat hij dit gedaan had, dan zou ook zijn Evangelie weldra zijn verloren gegaan, en wij zouden de heerlijke zegeningen missen, die het aan allen schenkt, die God liefhebben. Dankbaar zijn wij daarom Jezus, dat hij zijn strijd niet heeft opgegeven,

maar tot den einde toe heeft volbracht. En dankbaar zijn wij aan God, dat Hij aan Jezus daarvoor de kracht heeft gegeven. Want uit Jezus' lijden en sterven is ons de volle waarheid van zijn geloof, zijn Evangelie, zijn Godsdienst gebleken.

Nu wij dan de reden kennen, waarom Jezus zich gedrongen voelde zijne prediking voort te zetten, begrijpen wij tevens, waarom hij besloot dit te Jeruzalem te doen. Daar bevond zich de hoofdmacht zijner tegenstanders, dáár troonde de hoogepriester, dáár zetelde de hoogste rechtbank, dáár leefden de voornaamste priesters en Schriftgeleerden. Niet waar? welk een moed moet Jezus hebben bezield, dat hij ook daar zijne prediking durfde voortzetten. Zeg liever, welk een liefde tot God en de menschen! Want zijne prediking bedoelde slechts de eere Gods en het heil der wereld.

Voor dat Jezus zijn besluit aan de leerlingen mededeelde, vroeg hij hun: »*voor wien houden de menschen mij?*" — »*Wel*" antwoordden zij, »*de een houdt u voor Elia, een ander voor Jeremia, een derde voor Johannes den Dooper, maar allen houden u voor een profeet.*"

Dat is nu toch al een heel vreemd antwoord! Wat moet Jezus daarvan gemaakt hebben? Immers Elia en Jeremia waren reeds honderden jaren geleden gestorven, en Johannes de Dooper was wel pas een jaar te voren overleden, maar hij was dan toch ook al lang begraven en vergaan. Dat is zoo. En toch begreep Jezus uit dat antwoord, wat ook al zijn tijdgenooten er uit begrepen, namelijk dat het volk hem hield voor den wegbereider of heraut van den Messias. De Joden toch geloofden, dat de komst van den Messias door een der oude profeten zou worden voorbereid of aangekondigd. Die profeet zou dan door God, uit den dood, weêr in het leven worden terug geroepen, en daar nu velen Johannes den Dooper voor Elia hadden aangezien, meenden zij, dat deze thans in den persoon van Jezus, uit zijn graf herrezen was.

Toen Jezus dan vernomen had, hoe hoog hij bij het volk stond aangeschreven, vraagde hij zijn leerlingen: »*en wien denkt gij dat ik ben?*" — »*Gij?*" antwoordde Simon met geestdrift en vuur," *gij zijt de Christus zelf, de zoon des levenden Gods!*" d. i. de ware Messias, dien God zelf gezalfd heeft. Met deze verklaring stemden de andere leerlingen in, en Jezus nam haar aan — niet, als een hulde, die begeerde hij niet, maar als een erkenning van het Evangelie, dat hij verkondigde. Dankbaar prees hij haar dan ook en zeide tot den leerling, die haar het eerst had afgelegd: »*Simon! van nu aan zult gij genoemd worden Petrus,*" d. w. z. rots, »*want de verklaring, die gij daar hebt gegeven, is de rotsvaste;*" (onwankelbare, eeuwige) »*waar-*

heid, waarop mijn koninkrijk zal worden gesticht en uitgebreid."

Vervolgens deelde hij hun mede, dat hij met hen naar Jeruzalem wilde gaan, en wel tegen den tijd dat het daar het drukst was, tegen Paschen. »*Daar,*" ging hij voort, »*zal het tot een beslissing komen tusschen mijn tegenstanders en mij. Veel zal ik moeten lijden van de Hoofden des volks, de oudsten, de overpriesters en schriftgeleerden. Ik zal zelfs moeten sterven, maar ook dan zal juist de waarheid zegevieren.*"

Die bewering ging echter het begrip der leerlingen te boven. Wat? Hij, de Christus, zou moeten lijden en sterven? »*Wat zegt de Meester nu toch?*" dacht Petrus, en hem ter zijde nemende voegde hij hem, in de hoogste verbazing, toe: »*Heer! God beware u, dat zoo iets u zou overkomen!*" — Doch diep verontwaardigd antwoordde Jezus thans: *Satan! ga weg! want gij ergert mij, wijl gij thans niet spreekt naar den wil van God, maar naar de voorstelling, die de menschen zich van den Christus maken.*"

Had Petrus nu zulk een bestraffing verdiend? — Zeker. — En daareven had Jezus hem nog zoo geprezen? — Natuurlijk. Wat toch was het geval? De Joden hoopten, dat spoedig de Christus komen zou, die een koning zou wezen veel machtiger dan David, en dus het rijk van David in veel grooter aanzien en luister zou herstellen. Maar Jezus achtte het hoogste geluk niet in zoo'n rijk gelegen, doch in vroomheid des harten, in liefde tot God. Dat had hij hun steeds voorgehouden. Toen Petrus derhalve verklaarde, dat hij de ware Christus was, kon Jezus meenen, dat zijn leerling dezelfde beschouwing had over den Messias en het Messiasrijk als hij. Daarvoor diende dan de leerling te worden geprezen. En zie, nu Jezus hem wil duidelijk maken, dat de door hem verkonde waarheid niet kan zegevieren, wanneer hij niet den strijd met de Hoofden des volks voortzet, nu wil Petrus hem verhinderen zijn plicht te vervullen? Daarvoor verdiende hij dan een ernstige bestraffing. »*Als het Gods wil is*" verklaart Jezus verder, *moet de mensch bereid zijn, om zijn leven op te offeren. Wie dus naar waarheid mijn leerling wenscht te zijn, moet mijn voorbeeld navolgen en, evenals ik, zich zelf kunnen verloochenen.*"

Toen hebben de leerlingen Jezus dan toch stellig begrepen? Helaas, neen. Even vast als zij overtuigd waren, dat hij de ware Christus was, zoo weinig geloofden zij, dat hij zou moeten lijden en sterven. Maar juist dat heeft, gelijk wij zien zullen, Jezus' strijd niet weinig verzwaard. Maar Goddank! niets heeft hem van zijn besluit kunnen afbrengen. Zijn liefde tot God was één met zijn liefde voor de menschen.

Die liefde was zijn kracht — die liefde werd zijn kruis, maar is ook geworden zijn kroon, want zij heeft hem gekroond tot den koning van ons geslacht — den Christus der menschheid — den »*zoon des levenden Gods*".

Gezang 48 : 10.

XXVII.

Den gewonen weg, die naar Jeruzalem leidde, koos Jezus dezen keer niet. Wel was hij de kortste en ook de gezelligste, daar hij genomen werd door de duizenden, die de groote feesten in de hoofdstad gingen vieren, doch Jezus oordeelde het beter, thans een stilleren weg te gaan. Toch was het geen kalme reis. Op de verschillende plaatsen, die hij aandeed, stroomde de menigte tot hem, begeerig hem te zien en te hooren. Meermalen voelde hij zich dan ook gedrongen aan haar verlangen te voldoen, en niet zelden was hij genoodzaakt de Farizeën, met hun lastige twistvragen, te woord te staan.

Eens trachtten eenige moeders met hare kinderen door de menigte heen te dringen, om hem een zegen voor haar lievelingen te vragen. Was zulk een verzoek aan een leeraar destijds niets ongewoons, die moeders bewezen er toch door, hoe hoog zij Jezus achtten. Wij zouden ons dus niet verwonderen, indien wij lazen, dat haar gedrag den Farizeën en Schriftgeleerden ergerden. Maar zie, Jezus' eigen vrienden, zijne leerlingen, stootten er zich aan, en onvriendelijk drongen zij die moeders terug. Waarom deden *zij* dat nu? Wel, omdat zij meenden, dat de Christus veel te hoog stond, om nog met kinderen zich in te laten, en die moeders dus buitengewoon vrijpostig vonden. Vreemd zagen zij dan ook op, toen Jezus luide zijn stem verhief en tot hen zeide; »*laat de kinderen tot mij komen en verhindert hen niet, want hun behoort het koninkrijk der hemelen!*" Daarna liet hij hen naderen en sprak een zegen over hen uit. Jezus was dus niet te hoog, neen NIET te hoog, om ook met kinderen zich in te laten. Integendeel bijzonder veel hield hij van hen. Zou hij echter van alle kinderen even veel gehouden hebben? O, ondankbare, eigenzinnige, stuursche, onhartelijke kinderen heeft hij nooit zalig geprezen. Maar dat zijn dan ook onnatuurlijke kinderen, zoo iets van Farizeërs in het klein.

Op een andere plaats, waar Jezus eenigen tijd van de vermoeienis der reis wenschte uit te rusten, kwam een jongeling tot hem van

aanzienlijken huize en onberispelijk levensgedrag. Waarschijnlijk evenwel was hij meer geacht om zijn rijkdom, dan om zijn braafheid, want bij vele menschen, helaas, heeft geld meer waarde dan vroomheid. Hoe dom! Ja, heel dom. Dat heeft ons de gelijkenis van den rijken dwaas geleerd. Die jongeling hechtte dus zeker niet zoo veel aan zijn geld? Dat zult gij hooren. Hij kwam tot Jezus en vroeg hem: *»goede Meester! wat voor goeds moet ik doen, om zalig te worden?"*

Goede meester? Zoo zou een Farizeër of Schriftgeleerde Jezus nooit hebben genoemd. Uit de wijze, waarop die jongeling Jezus toesprak, bleek dus reeds, dat hij hem zeer genegen was. Maar van een genegenheid, die naar vereering zweemt, was Jezus niet gediend. Zelfs van zijne trouwste vrienden wilde hij haar niet." *Ik noem u slechts mijne vrienden,"* zeide hij eens tot hen: *»indien gij doet wat ik u zeg."* En bij een andere gelegenheid verklaarde hij: *»niet hij die mij Heere, Heere noemt, maar slechts hij die Gods wil volbrengt, zal het koninkrijk der hemelen ingaan."* Allerminst wilde Jezus dan ook zoo vleiend worden toegesproken door dien rijken jongeling, en met verontwaardiging antwoordde hij: *»Goed?! Wat noemt gij mij goed! Goed is maar één wezen: God!"* — *»Doch gij vraagt mij,"* ging Jezus voort, *wat gij doen moet om eeuwig gelukkig te worden? Welnu, onderhoud de geboden!"* — *»Welke geboden!"* vroeg de jongeling weêr. — Jezus was geduldig genoeg ze hem op te noemen, en zeide: *»Gij zult niet doodslaan, niet echtbreken, niet stelen, niet liegen, eer uw vader en moeder, en heb uw naaste lief als u zelf."* — Dat was niets nieuws voor den jongeling. Die geboden kende hij wel. Maar was dat nu genoeg? Dat wilde hij juist weten. Hij antwoorde daarom: *die geboden onderhoud ik allemaal, wat ontbreekt mij dus nog?"*

Wat dunkt ons? zou die jongeling geweten hebben, wat hij zeî? Zijn dan die geboden zoo gemakkelijk te onderhouden? Neem alleen maar het laatste: *»heb uw naaste lief als u zelf!"* Ach! hoeveel komen wij, dag aan dag, in liefde tot den naaste te kort! Tel alleen maar de keeren, waarin gij onheusch, onvriendelijk, onwaar zijt, ongevoelig, onbarmhartig, ongeduldig. We willen nog niet eens gewagen van de keeren, dat wij van onze medemenschen kwaadspreken, hen beleedigen, kwellen, benadeelen. Voorwaar, in de praktijk is dat gebod zoo gemakkelijk niet. Neen, die jongeling begreep er niets van. Was hij al geen Farizeër of Schriftgeleerde, hij vatte toch den Godsdienst even gemakkelijk op als zij: als een van buiten geleerde les. Heb uw naaste lief als u zelf, staat er geschreven. Dat wist hij wel, zeî hij, en dat betrachtte hij ook, meende hij. Welzeker, dat zeggen en meenen wij

vaak ook nog. Maar weet gij wat Jezus liefde tot den naaste noemde? »*Wat gij wilt dat de menschen u doen, doe gij hun desgelijks!*" Om hem dan te doen beseffen, dat hem, zelfs in de vervulling van dat éene gebod, nog veel ontbrak, antwoordde Jezus: »*wilt gij volmaakt zijn?*" *verkoop dan al wat gij bezit en deel de opbrengst uit onder de armen, kom vervolgens terug, en volg mij.*"

Nietwaar? Wanneer die jongeling arm geweest ware, zou hij stellig gewild hebben, dat een rijke zoo gedaan hadde aan hem? Maar dat is nu toch al te dwaas! Dan zou er niemand meer rijk mogen zijn? Dat zegt Jezus niet. Hij wil dien jongeling slechts doen gevoelen, welke de fout is van zijn karakter en zijn opvatting van den Godsdienst, namelijk dat hij nog te veel gehecht is aan zijn geld en zijn goed, om er, *zoo noodig*, afstand van te doen. Jezus' antwoord stelde hem dan ook diep te leur, en met een bedrukt gelaat ging hij weêr heen. Toen Jezus dat bemerkte, begreep hij, dat hij den jongeling in zijn zwakste zijde had getroffen, en waarschuwend zeide hij tot zijne leerlingen: »*het is gemakkelijker, dat een kameel gaat door het oog van een naald, dan dat een rijke ingaat in het koninkrijk der hemelen.*" — »*Maar wie kan dan ooit zalig worden!?*" riepen de leerlingen, vol verbazing uit. Zeker, niemand, wanneer we Jezus' woorden hier letterlijk opvatten. Immers hij wil slechts het gevaar doen kennen, dat aan rijkdom verbonden is. Ach, hoe menige rijke meent, dat hem niets meer ontbreekt, wijl hij geld bezit en zich kan aanschaffen wat hij wil, en genieten zooveel hij verkiest! Zoo de rijke man, die Lazarus liet verhongeren — zoo de rijke dwaas, die alles voor zich zelf behield — zoo de rijke jongeling, die meende, dat er aan zijn deugd en liefde niets meer ontbrak.

Gezang 83 : 1, 2, 6.

XXVIII.

Had Jezus, reeds voordat hij de reis naar Jeruzalem ondernam, zijn leerlingen duidelijk verklaard, dat het koninkrijk der hemelen geen aardsch maar een geestelijk rijk is, en dus de ware Messias of Christus ook geen koning, die zijne onderdanen aardsche schatten geeft, maar een koning die hun de hemelsche schatten aanwijst, die hen vroomheid en liefde leert betrachten — niettegenstaande bleven de leerlingen meenen, dat hij wel degelijk een aardsch koning was, die een aardsch koninkrijk

zou stichten. Op reis had Jezus meermalen gelegenheid hen van hunne dwaling te overtuigen. Doch op dit punt schenen zij voor een andere overtuiging niet vatbaar te zijn. En toch had er een voorval plaats, waarbij Jezus zoo duidelijk mogelijk zich uitdrukte. Op zekeren dag namelijk kwam de moeder van Johannes en Jakobus bij hem, met de vraag, of hij niet aan haar zonen de eereplaats zou willen aanwijzen, wanneer hij zijn koninkrijk had opgericht. Jezus antwoordde, dat niet hij, maar alleen God daarover te beschikken had; vervolgens berispte hij de aardschgezindheid, waarvan die vraag de uitdrukking was, en zeide tot zijn leerlingen: »*In de wereld voeren de koningen heerschappij over hun onderdanen en de voornamen over hun minderen, maar dat mag onder u niet plaats vinden. Mijne volgelingen zullen elkander dienen, en wie dat het trouwst en ijverigst doet, die zal de voornaamste en machtigste zijn. Want ook ik ben niet gekomen om mij door menschen te laten dienen, maar om zelf hen te dienen en mijn leven op te offeren voor hun welzijn en geluk.*

Op de reis had ook nog de ontmoeting plaats met den oppertollenaar Zaccheus, die wij reeds in hoofdstuk XXIII besproken hebben. Zoo als gij u herinnert woonde Zaccheus te Jericho, zoodat Jezus, na de ontmoeting met hem, nog maar eenige uren van Jeruzalem verwijderd was. En thans was ook het gezelschap belangrijk vermeerderd geworden. Op alle plaatsen namelijk, die Jezus was doorgetrokken, hadden zich vrienden en belangstellenden bij hem aangesloten, zoodat het gezelschap steeds talrijker werd, hoe meer hij de hoofdstad naderde. Ten laatste hadden zij den heerlijk schoonen Olijfberg bereikt, die maar een kwartier uur gaans van Jeruzalem verwijderd ligt. Slechts den laagsten top van dien berg hadden zij dus nog maar over te trekken en de reis was volbracht.

Om welke reden weten wij niet, maar op het eind der reize, gaf Jezus aan twee zijner leerlingen last om, uit het nabijgelegen Bethfagé, voor hem een muilezel te halen, welk dier in Palestina even hoog geacht was als bij ons het paard. Spoedig waren de leerlingen terug, en nadat zij hun overkleed op den rug van het dier gelegd hadden, zette Jezus zich er op. Maar nauwelijks had hij dit gedaan, of de geheele menigte geraakte in groote geestvervoering. De meesten trokken hun opperkleed uit en spreidden dit over den weg — anderen hieuwen takken van de boomen en legden die naast de kleederen, of wuifden er hem mee toe, en allen riepen als uit één mond: »*Hozanna* (heil) *den zone Davids! Gezegend hij, die komt in den naam des Heeren!*

Hozanna! zoo juicht hem zelfs de hemel toe!" Openlijk erkenden dus thans al Jezus' vrienden hem voor den Christus of Messias. Hadden hem tot nog alleen de leerlingen aldus beschouwd, thans doen op eens al zijn vereerders, die in zijn gezelschap zich bevinden, hetzelfde, en van stonde aan bewijzen zij hem koninklijke hulde.

Maar hoe waren zij op eens tot die meening gekomen? Toch niet door de omstandigheid, dat Jezus zich op een muilezel nederzette? Dat kon hij wel van vermoeidheid gedaan hebben. Dat is zoo. Doch acht eeuwen geleden had een profeet zijn volk, toen de machtige Assyriërs hen bedreigden, getroost met de verzekering, dat Jehovah Zijn Israël niet vergeten zou, en het eens een koning zou geven, die het niet in de rampen van den oorlog zou doen deelen, maar de zegeningen des vredes zou schenken. »*Zie*", had Zacharia gezegd, »*die koning zal komen, als een vorst die heil en vrede brengt, en dus niet gezeten op een vurig strijdros, maar op een muildier*" (dat slechts in vredestijd werd gebruikt). Toen nu Jezus, om welke reden dan ook, zich op zulk een dier had nedergezet, kwam zijn vrienden Zacharia's beschrijving voor den geest, en hem, wien hun hart toch reeds zoo liefhad en vereerde, juichten zij als hun waren vredevorst toe.

Het gejuich zijner vrienden bracht te Jeruzalem niet weinig opschudding te weeg. *Wie is hij? Wat is hij? Waar komt hij van daan?* vraagden de ontstelde Jeruzalemmers. En het antwoord, dat zij op deze vragen ontvingen, was voor velen een teleurstelling, voor anderen een ergernis. Want toen zij vernamen, dat hij niemand anders was dan Jezus de profeet uit Nazaret, haalden velen de schouders minachtend op. Moest men nu om zulk een man zoo'n leven maken? O, die Galileërs noemden hem wel een profeet, maar een profeet is nog geen Messias, en deze kon immers niet uit Nazaret komen? Wat moeten die Galileërs hem dan als Christus huldigen! Schamen zij zich niet? Schaamt die profeet zelf zich niet?

Eenige Farizeën weten door de menigte tot hem door te dringen, en met gefronste wenkbrauwen vragen zij hem: »*hoort gij niet wat deze menschen roepen?!*" — »*Ja wel*", antwoordt Jezus, »*dat hoor ik wel, maar als mijne vrienden zwegen, zouden misschien de steenen gaan spreken,*" m. a. w.: acht gij het terecht onnatuurlijk dat steenen spreken, nog onnatuurlijker zou het zijn, indien mijne volgelingen thans aan hun blijdschap geen lucht gaven, en over deze hulde behoef ik mij niet te schamen, want in een der Psalmen (Ps. 8) staat, dat zelfs God hulde aanneemt van kinderen.

Had Jezus vóór zijn vertrek naar Jeruzalem zijn leerlingen ten strengste verboden, aan iemand te zeggen, dat hij de Messias was, thans liet hij allen vrij dit openlijk te erkennen, maar daardoor had hij ook van het oogenblik af, waarop hij Jeruzalem binnentrad, de priesters en Schriftgeleerden tegen zich, en was de strijd ontbrand.

Doch die strijd *moest* komen, zou het volk verlost worden van de dwalingen der Schriftgeleerden, van den dwang der priesters en de heerschzucht der Farizeën. Zoo nam dan Jezus de hulde aan, waardoor men hem als den waren Messias erkende, en wist hij al, dat de hoofden des volks hem daarvoor des doods schuldig zouden verklaren, hij was gereed voor het heil, niet alleen van zijn volk, maar van de gansche wereld, het grootste offer, zijn eigen leven, te brengen.

Gezang 121 : 4.

XXIX.

Zonder acht te geven op den smaad der Schriftgeleerden, zette Jezus onbevreesd zijn tocht door Jeruzalems straten voort. Het aantal der nieuwsgierigen, die hunne huizen uitsnellen en van alle kanten komen toeloopen, breidt de menigte die Jezus vergezelt niet weinig uit, zoodat hij ten laatste, door eene tallooze schare omringd, bij den tempel aankomt.

Aldaar stijgt Jezus af. Het eerste bezoek, dat hij met zijne vrienden te Jeruzalem brengen zal, moet zijn aan den tempel, het heiligdom zijns volks, het huis des gebeds, de woonstede des Heeren, zooals het gewoonlijk werd genoemd. Wisten alle Israëlieten wel, dat God niet woont in tempelen door menschenhanden gemaakt, toch meende men, dat God aldaar het best kon worden aangebeden en verheerlijkt, en dat hier de eenige plaats was, waar men Hem zijne offers mocht aanbieden. Doordrongen van den eerbied, die de gansche natie voor die plaats gevoelt, gaat Jezus met zijne vrienden door de groote tempelpoort, die nog wel geen toegang verleende tot den eigenlijken tempel, maar toch tot het terrein, dat bij den tempel behoorde en mitsdien gewijde grond was. En zie, de groote zuilengang, die het tempelgebouw omgeeft, is niets dan eene marktplaats, waar handel gedreven wordt in offerdieren en hetgeen bij de offeranden behoort, als olie, wijn, koren, wierook en zout, en waar ook nog, tegen een goede winst, het geld der vreemdelingen wordt ingewisseld voor de munt, die te Jeruzalem gangbaar is.

Moesten die zaken nu daar geschieden? Kan men dan God naar waarheid aanbidden onder marktgewoel en marktgeschreeuw, het leven en bieden van koopers en verkoopers, het rinkinken van goud en zilver, de oneerlijke praktijken en winsten, die maar al te vaak in den handel worden bedreven en behaald?! En bovendien al ging het daar misschien alles eerlijk toe, mocht de tempelgrond tot een marktplaats worden ingericht?!

Één blik op die woelige menigte, waarvan de een den ander verdringt en verdrukt — wier kooplieden eerbiedig voor de rijken buigen en de armen nauwelijks een vriendelijk woord waardig keuren — wier wisselaars achter stapels gouden en zilveren muntstukken gezeten zijn, en aller oogen trekken en veler begeerlijkheid opwekken, één blik op dit echt wereldsch tooneel doet Jezus in verontwaardiging ontvlammen, en, in heiligen toorn ontstoken, drijft hij kramers en koopers, de tempelpoort uit; op een wijze, die allen in verwarde vlucht een veilig heenkomen zoeken doet, keert hij de tafels der wisselaars om, zoodat de muntstukken rinkelend rollen over den grond; vervolgens werpt hij de zitbanken der kooplieden om, en luide klinkt zijne stem boven de menigte uit: »*daar staat geschreven, het huis des Heeren zal een huis des gebeds zijn, zult gij het dan maken tot een roovershol?!*"

Hoe verschillend waren de indrukken, die Jezus door deze daad, in de Bijbelsche geschiedenis bekend onder den naam van *tempelreiniging*, te weeg bracht! »*Wie is deze*," vraagden de priesters, »*dat hij ons hier de wet komt stellen en verbiedt wat wij geoorloofd achten?*" — »*Wat verbeeldt hij zich wel, die timmerman van Nazaret*", vraagden de Schriftgeleerden, »*dat hij beter dan wij de Heilige Schrift zou kennen?!*" — »*Welk een aanmatiging*" beweerden de Farizeën, »*om zich te stooten aan hetgeen ons nooit ergernis gegeven heeft! Die handel heeft immers niet plaats in den tempel? En dan het zijn slechts heilige dingen, die hier verhandeld worden: offerdieren en wat bij de offers behoort! En wat die geldwisselaars betreft, wat doen die menschen hier voor kwaad? De tempelgangers kunnen toch geen vreemde muntstukken in de schatkist werpen? Waarom mogen zij ze dan niet inwisselen tegen de munt, die hier alleen gangbaar is?*"

Deze en dergelijke redeneeringen zullen zeker wel door de Hoofden des volks gehouden zijn. In elk geval zij voelden zich gekrenkt in hun eer, en vraagden Jezus op hoogen toon: »*zeg eens, op wiens gezag handelt gij aldus?*"

Zouden zij dat heusch niet geweten hebben? Zouden zij niet hebben beseft, dat Jezus die kooplieden en wisselaars van den tempelgrond

verdreef, wijl hij niet kon gedoogen, dat de Godsdienst werd behandeld als een nering, een geldzaak, een winstbejag? dat hij derhalve aldus handelde uit waarachtigen eerbied voor den Godsdienst? door den heiligen drang des gewetens? op hoog gezag van God? Zij zullen wel hebben gevoeld, dat zij in vroomheid verre bij Jezus ten achter stonden, en wel hebben bemerkt, dat zijne vrienden er evenzoo over dachten. Maar als zijn invloed nu eens zoo toenam, dat het heele volk hem toeviel, dan ware het met hun gezag voor goed gedaan. Dat moest dus worden voorkomen. Maar hoe? Wacht! Dagelijks zagen zij hem in een der nevenzalen van den tempel, en steeds grooter werd het aantal zijner hoorders! Hetzelfde wat de Farizeën en Schriftgeleerden in Galiléa beproefd hebben, kunnen dus ook zij in praktijk brengen. En zie, ook zij leggen hem, ten aanhoore van het volk, de moeielijkste vragen voor. Maar ook nu weêr te vergeefs. Jezus beantwoordt ze alle op een wijze, die hem in de achting des volks steeds hooger rijzen en hen steeds dieper dalen doet. Daarbij worden steeds scherper de verwijten, die hij hun toedient.

Eens b.v. zette hij zich neder tegenover de schatkist van den tempel. Allen wierpen daar, naar vermogen, hunne gaven in. De rijken wierpen er goud in, anderen zilver en zij, die zilver noch goud bezaten, slechts koper. Wiens tempelgaven bezaten dus voor God de grootste waarde? Wel, dacht een rijke Farizeër, die er pas, met veel vertooning, eenige goudstukken in had laten vallen, wat ik in 't belang van den Godsdienst doe, kunnen mij toch maar weinigen nadoen, en met hooge borst stapte de man den tempel in, om te bidden. Tot hetzelfde doel kwam daar ook een arme weduwe. Duidelijk was het aan haar te zien, dat zij thuis gebrek leed. Eigenlijk kon zij dus niets missen. Maar God om zijne liefde te vragen en zelf geen liefde aan anderen te betoonen, dat is een ongerijmdheid, waaraan een vrome als zij zich niet schuldig maken kan. Het hindert haar echter, dat zij maar koper geven kan, en dan hoe weinig nog! O, zij benijdt de rijken niet, omdat dezen zich beter kunnen kleeden en voeden, aangenamer kunnen wonen en leven, dan zij. Neen zij is tevreden met haar lot, want zij beseft, dat alle dingen worden beschikt en bestuurd door den alwijzen God. Zij gaat dan ook niet naar den tempel, om God te bidden, dat Hij haar zegene met aardsche goederen, maar zij heeft behoefte aan Zijn steun, om haar leed als weduwe te dragen, aan Zijne liefde, om van zonde te worden bevrijd en alzoo te kunnen gevoelen, dat ze in Zijne nabijheid verkeert. Doch kan zij Gods huis betreden, zonder voor dat huis een gave te offeren? Die gedachte komt niet eens in haar op.

Gaarne evenwel zou ook zij wel goud of zilver hebben willen geven. Maar zij bezit niets meer dan twee halve centen. En wat is dat nu voor een gift!

Twee — halve — centen! Die had zij ook wel kunnen houden, denkt een priester, en ziet haar spottend aan. Twee — halve — centen! Welk een gift! denken ook de rijken en voornamen, die met haar den tempel ingaan. En de een duwt haar onvriendelijk op zij — een ander loopt haar trotsch voorbij, als ware zij een wezen van een gansch ander maaksel dan zij — een derde fronst zijn wenkbrauwen en ziet haar donker aan, als wilde hij zeggen: moet nu zoo'n mensch ook al komen waar ik ben?

Zou Jezus een en ander hebben opgemerkt? Wij weten het niet. Doch eensklaps rijst hij op en zegt luide, zoodat allen hem hooren: *»voorwaar ik zeg u, dat die arme weduwe meer gegeven heeft, dan al die rijken te zamen, want dezen gaven slechts een klein gedeelte van hun overvloed, en zij heeft alles gegeven wat zij bezat."*

Wat dunkt u? zouden de Farizeën de waarheid hebben begrepen, die Jezus ten aanzien van den gift der arme weduwe uitsprak?

Gezang 60 : 6, 7.

XXX.

Zouden de Farizeën, vraagden wij in het vorige hoofdstuk, de waarheid hebben begrepen, die Jezus ten aanzien van den gift der arme weduwe uitsprak? O begrepen hebben zij haar zeker, want daar is niet veel verstand voor noodig. Maar zouden zij haar ook hebben erkend? Erkend? Daar waren zij te eigenwijs en te trotsch voor. Integendeel, in stede van die waarheid te erkennen en mitsdien hun eigen giften te verdubbelen, of nederiger te denken over zich zelven, of minzamer die arme weduwe te bejegenen, zal die waarheid hen hebben gekrenkt en hun haat tegen Jezus hebben vermeerderd. Zoo gaat het: eigengerechtige menschen kunnen nooit *de* waarheid dulden. Als zij hare stem maar hooren, worden zij in woede ontstoken. Natuurlijk, want de waarheid doet pijn aan hun geweten, en er is geen erger pijn dan deze. En toch het eenige middel, om den eigengerechtige van zijne treurige inbeelding te genezen, is zijn geweten te doen ontwaken. De vleier, die hem naar den mond praat en prijst, doet zijn

geweten in des te dieper slaap verzinken, versterkt steeds meer zijn hoogmoed, verzwakt steeds meer het besef van zijn gebreken, en bewerkt, dat hij ten laatste God beschouwt als zich zelf, en zich zelf als god verheerlijkt. Dank zij daarom Jezus, dat hij den moed bezat dien Farizeën en Schriftgeleerden de waarheid te zeggen — neen, dat zijn liefde voor hun welzijn, hun behoud, hun bekeering sterker was dan zijn vrees voor hun vijandschap, hun woede, hun haat.

Was die haat al in hevige mate opgewekt, hij bereikte zijn hoogste toppunt door de strafrede, die Jezus ten aanhoore van een groote menigte, tegen hen uitsprak.

»*De Farizeën en Schriftgeleerden*" — aldus sprak hij eerst tot de menigte — »*zijn als Godsdienstleeraars de opvolgers van Mozes. Hoort dus naar naar hen, maar volgt hen niet na; doet naar hun woorden, maar niet naar hun werken. Want zij kennen den Godsdienst wel, maar zij brengen hem niet in praktijk. Een menigte geboden en bepalingen houden zij hun medemenschen voor, maar zelven onderhouden zij geen enkel voorschrift. En verrichten zij al eens een vrome daad, dan doen zij zulks, niet ter eere van God, maar ter wille van zich zelven, om voor vroom te worden aangezien en eerbewijzen te ontvangen; om nederig door de menschen te worden gegroet, als zij zich in het openbaar, op de markt, vertoonen; om de eereplaatsen te mogen innemen bij de offermaaltijden en in de synagogen; om eerbiedig te worden aangesproken met den schoonen titel van rabbi* (leeraar, meester), *of van abbi* (vader). *Doet gij dan niet alzoo; pronkt en praalt niet met uw vroomheid en laat op niets u voorstaan. Wilt niet genoemd worden rabbi of abbi, want er is maar één rabbi: Christus, en maar eén abbi: God. Hoogmoed is valsche grootheid — de ware grootheid is nederigheid, en de voornaamste onder u is hij, die de meeste liefde betoont.*"

Vervolgens wendde Jezus zich rechtstreeks tot de Farizeën en Schriftgeleerden en zeide, o. a.:

»*Wee u gij Schriftgeleerden en Farizeën, gij huichelaars! want gij zegt wel trouw uw gebeden op, en bezoekt wel druk den tempel, en onderhoudt wel nauwgezet den sabbat en andere voorschriften van uw Godsdienst — maar datgene, waarop alles in den Godsdienst aankomt, liefde en barmhartigheid, waarheid en gerechtigheid, betracht gij niet.*

Gij huichelaars! Gij doet mij denken aan graven, die met kalk bestreken zijn. Van buiten zien zij er net en rein uit, maar wat zijn ze van binnen? Evenzoo ziet ook gij er wel eerbaar en deftig uit voor het oog der menschen, maar van binnen zijt gij vol boosheid en bedrog!

Gij huichelaars! Onder voorwendsel van met haar te willen bidden, sluipt gij de huizen der weduwen in, maar welk ander doel beoogt gij, dan u met haar aardsche schatten te verrijken?

Zoo belaagt gij de menschen met slangenlist, en vergiftigt gij hun ziel met adderenvenijn!"

Hoe blijkt uit deze strafrede Jezus' diepe afkeer van geveinsdheid of schijnheiligheid, van hoogmoed en eigengerechtigheid, van oneerlijkheid en onwaarheid in zake Godsdienst! Natuurlijk. Zijn die ondeugden al afschuwelijk, zelfs wanneer men er openlijk voor uitkomt van den Godsdienst niet te willen weten, nameloos slecht zijn ze, wanneer men zich daarbij als Godsdienstig voordoet. Vooral de priesters, de voorgangers, de leidslieden van den Godsdienst moeten Godsdienstig zijn, en er naar streven dat in hun woorden en daden te toonen. Ook zij kunnen dwalen en zondigen, want ze zijn en blijven menschen, maar daarom past ook hun het meest ootmoed en nederigheid te betoonen. In de daad zijn dezulken, die zich slechts Godsdienstig *voordoen*, de grootste en gevaarlijkste vijanden van den Godsdienst. Want zij bedriegen de onwetenden, zij misleiden de zwakken, zij gebruiken de vroomheid der eenvoudigen, hun liefde voor God, hun eerbied voor den Godsdienst, hun achting voor den Godsdienstleeraar, om zich zelf te verrijken en te verheerlijken. Afschuwelijk! Ziedaar dan de oorzaak van Jezus' verontwaardiging, en de reden van zijn bestraffing.

O, het was hem niet te doen, om die Farizeën en Schriftgeleerden te beleedigen, maar om hen te brengen tot inkeer en het volk te overtuigen, dat het zich liet misleiden, wanneer het den Godsdienst opvatte naar de beschouwing van zulke leidslieden. Doch die leidslieden hadden reeds te veel hun geweten verkracht, om naar de stem der waarheid te hooren, en het volk was, voor het grootste gedeelte, te onkundig, om op eens de waarheid te begrijpen. Jezus besefte dat. Hij zag in, dat die leidsleiden hem thans met een doodelijken haat zouden vervolgen en hun invloed zouden misbruiken, om het volk tegen hem op te zetten. Welnu Jezus voelde zich sterk in God, en al zag hij ook menige maal op tegen het vreeselijke lot dat hem wachtte, wanneer hij voor die leidslieden het hoofd niet boog, zijn liefde voor God en zijn volk schonk hem kracht, om trouw te blijven aan zijn geweten, en God schonk hem kracht, om den moeielijksten strijd te doorworstelen en het zwaarste lijden te torschen.

Gezang 204 : 1.

XXXI.

Het was twee dagen voor Paschen, toen de voornaamste leidslieden van het Joodsche volk ten huize van den hoogepriester Kajafas bijeenkwamen, om te beraadslagen, hoe zij het best Jezus zouden dooden. Waren zij nog in alles hun eigen meester geweest, dan zou deze vraag hun weinig overweging hebben gekost. De hoogepriester had dan slechts een bevel behoeven uit te vaardigen, om hem gevangen te nemen, en de wet op hem kunnen toepassen. Doch dat ging thans zoo maar niet meer. Voor de toepassing der doodstraf moesten de Joden de toestemming hebben van de Romeinen, en om haar te verkrijgen, moesten zij bewijzen, dat Jezus ook voor de Romeinsche wet des doods schuldig was. Daarbij was er nog een groote moeielijkheid te overwinnen. Ten strengste moest alle opschudding onder het volk vermeden worden. En zie, vooral onder de Galileërs, die te Jeruzalem gekomen waren, om het Paaschfeest te vieren, had Jezus vele warme vrienden. Als dezen zich dan eens tegen zijn gevangenneming verzetten, dan zou de Romeinsche stadhouder onmiddellijk tusschen beide komen om het oproer te dempen. Juist om oproeren te voorkomen of zoo spoedig mogelijk te dempen, bevond zich de stadhouder, met een sterke afdeeling Romeinsche soldaten steeds tegen Paschen, te Jeruzalem, wijl het in dien tijd daar het drukst was. Eerst na het feest vestigde hij zich weder te Cesaréa, waar hij een prachtig paleis had, wijl alsdan Jeruzalem ook weder door de vreemdelingen verlaten en tot zijn gewonen toestand teruggekeerd was. Alles, de gevangenneming, de terechtzitting en de veroordeeling — moest dus zoo geheim en zoo stil mogelijk plaats hebben. Om die reden werd de vergadering der leidslieden ook niet gehouden op de gewone plaats, in een der zijgebouwen van den tempel, maar in het huis van den hoogepriester, en besloot men Jezus' zaak tot na Paschen uit te stellen. En zie nu, daar komt een zijner leerlingen eensklaps tot hen met de vraag: »*hoeveel geld wilt gij mij geven, wanneer ik Jezus heimelijk aan u overlever?*" Wat? Is er iemand, die, zonder oproer te verwekken, Jezus kan gevangennemen? Wie is dat? en hoe zal hij dat? en waarom wil hij dat?

Wie dat is? Zijn naam luidt Judas Iskariot — dat beteekent Judas, die geboren is te Kariot. En wilt gij alles van hem weten? Welnu hij behoort tot de twaalf leerlingen, dat zijn de vertrouwdste vrienden van Jezus!

En die wil Jezus aan zijn verbitterdste vijanden overleveren? Ja! Maar dan is hij de laaghartigste verrader die ooit heeft geleefd! Dat is

hij. Zoo min als naar Jezus, is dan ook sedert dien tijd ooit een Christen naar Judas genoemd. Naar Jezus niet, om den eerbied, dien wij den grooten stichter van onzen Godsdienst toedragen, — naar Judas niet, om de verachting die wij, reeds bij het noemen van dien naam, in ons voelen opkomen. Daarom voegt het zelfs niet eens elkander met zijn naam te betitelen, want erger scheldnaam is niet denkbaar.

Maar hoe kon nu Judas Jezus heimelijk gevangen nemen? Wel, omdat hij wist, waar Jezus des nachts verblijf hield. Slechts over dag namelijk bevond Jezus zich te Jeruzalem en meestentijds in den tempel, en altijd onder het volk. Maar des avonds begaf hij zich naar het nabij gelegen vlek Bethanië. Judas kende dus de schuilplaats, waar de Meester des nachts vertoefde, en begreep, dat de openbaring van dit geheim den vijanden van Jezus goud waard zou zijn. Zij boden hem dan ook dadelijk dertig zilverlingen, dat is vijf en veertig gulden, den gemiddelden prijs die destijds voor een slaaf betaald werd. En voor vijf-en-veertig gulden pleegde Judas zulk een verraad?! Maar waarom deed hij dat?

Om deze vraag te beantwoorden, wil ik eerst mededeelen, wat er het laatst aan Judas' verraad is vooraf gegaan.

Een paar dagen voor Paschen nam Jezus met zijne leerlingen deel aan een maaltijd, ten huize van Simon te Bethanië. Deze Simon werd gewoonlijk genoemd *de melaatsche*, wijl hij dat eens werkelijk geweest was. Van die vreeselijke ziekte was hij, wat men als een wonder beschouwde, weêr hersteld en thans behoorde hij tot Jezus' vrienden. Aan dien maaltijd bij Simon dan, was er eene vrouw binnengekomen met eene zeer fijne albasten flesch, waarin de kostbaarste balsem was: de echte nardus, beroemd vooral om zijn heerlijken geur, maar een olie die alleen vorsten en schatrijke menschen zich konden aanschaffen. Verbeeld u, die flesch met haar nardus vertegenwoordigde een waarde van niet minder dan honderd twintig gulden. En wat deed nu die vrouw? Zij liep er meê naar Jezus, hief vervolgens de flesch omhoog, brak er den langen, dunnen hals af en stortte den heelen kostbaren inhoud op zijn hoofd uit. »*Dat 's zonde!*" riepen eenigen der gasten vertoornd uit. »*Dat 's zonde! had liever die zalf verkocht en de opbrengst onder de armen verdeeld, dan haar zoo te vermorsen!*" En verontwaardigd over zoo'n roekeloosheid, zagen zij de vrouw met gefronste wenkbrauwen aan. Doch Jezus trok onmiddellijk haar partij en antwoordde: »*Wat gij daar van de armen zegt, is heel goed. Doet gij hun maar wel, hoe meer hoe beter. Doch ziet eens, dat zult gij altijd kunnen blijven doen, want arme menschen zullen er altijd in uwe naaste omgeving te vinden zijn, maar met mij is dat niet het geval. Ik zal*

nog maar een zeer korten tijd bij u zijn. Maakt het dus die vrouw niet lastig, want zij heeft een goed werk aan mij verricht. Zij heeft vast mijn lichaam gebalsemd, om begraven te kunnen worden."

Wat bedoelde Jezus nu daarmeê: *zij heeft alvast mijn lichaam gebalsemd, om begraven te kunnen worden?* Zou die vrouw dat werkelijk hebben willen doen? Neen, zeker niet. Die vrouw bedoelde niets anders, dan Jezus een koninklijke hulde te bewijzen, dan openlijk te erkennen, dat zij hem als haar Christus beschouwde, en als zoodanig hem wilde eeren, liefhebben, dienen. Maar daarvoor had zij nu toch zooveel geld niet behoeven uit te geven? Zeker, zij had dat veel goedkooper kunnen doen, b.v. door eenvoudig Hosannah te roepen, zooals de schare deed toen Jezus te Jeruzalem kwam. Maar ik denk, dat die vrouw zoo'n hulde voor Jezus wat al te goedkoop gevonden heeft. In elk geval zij bewees, dat zij Jezus niet alleen met Hosanna-geroep wilde huldigen — zij bewees dat zij hem een kostbaarder offer waard achtte — zij bewees dat zij met daden hem eeren wilde. Dat besefte Jezus. Daarom voegde hij aan zijne laatste woorden toe: *»voorwaar ik zeg u, waar in de wereld het Evangelie ook gepredikt wordt, daar zal ook van hetgeen zij gedaan heeft gesproken worden tot hare gedachtenis."* Zoo stelde hij haar, voor alle tijden, tot een voorbeeld aan allen, die zich zijne vrienden noemen. Erken hem als uw koning niet alleen met woorden maar met daden, ziedaar wat die vrouw ons leert.

Maar Jezus verklaarde, dat zij zijn lichaam gebalsemd had voor de begrafenis, en die vrouw bedoelde toch iets geheel anders? Zeker. Dat wist Jezus ook wel. Maar van het eerste oogenblik af aan, dat zijne vrienden hem den Christus noemden, had hij hun immers gezegd, dat hij juist daarom lijden en sterven moest? Eene schoone gelegenheid was het derhalve thans, om hun dat nog eens duidelijk te zeggen. Want slechts de lijken van koningen en zeer voorname personen werden gebalsemd, voor dat zij begraven werden. Met andere woorden verklaarde Jezus dus: *als Christus moet ik lijden en sterven; welnu als zoodanig heeft deze vrouw mijn dood reeds erkend.*

Voor de vrienden had Jezus dan nu op nieuw verklaard, dat zijn levenseinde nabij was. Maar niemand, die het geloofde. Dit ongeloof heeft zijn lijden niet weinig verzwaard. Want niets is bedroefder, dan in dagen van smart door zijn vrienden niet te worden begrepen. Job ondervond dat in groote — Jezus in de hoogste mate. En die onbegrijpelijkheid, dat ongeloof, is ook de meest verklaarbare oorzaak van Judas' verraad. Onder dien maaltijd namelijk, verhaalt een der Evangelisten, stond hij haastig op en keerde hij naar Jeruzalem terug, om

Jezus te dwingen eindelijk als de ware Messias op te treden en zijn koninkrijk te stichten. Het beste middel daartoe, dacht hem, was Jezus aan zijne vijanden over te leveren. Dan zou hij zijn macht wel *moeten* openbaren en hij zou hen allen overwinnen, zoo stellig en zeker als hij de Christus was. Hij lijden en sterven, hij dien al de leerlingen als Messias erkenden! Welk een dwaasheid! dacht Judas. Hij houdt zich maar zoo, en zegt dat maar zoo, misschien wel, om ons op de proef te stellen. Welnu, ik zal hem toonen, dat ik hem begrijp.

O Judas! hebt gij dan nog niet begrepen, dat de ware grootheid geen aardsche is, en dus ook uw meester geen koning kan zijn van deze wereld?

Gezang 64 : 5, 6.

XXXII.

Het voorstel van Judas was voor den Joodschen Raad een ware uitkomst. Als Jezus maar eerst gevangen genomen was, dachten zijn vijanden, zou het overige wel van zelf volgen. En zie, thans kan die gevangenneming ongemerkt plaats hebben. Laat dan nu de zaak ook maar ten spoedigste haar beslag krijgen. Dan is hij nog vóór het feest uit den weg geruimd. Dienovereenkomstig wordt met Judas afgesproken, dat in den nacht van Donderdag op Vrijdag eenige gerechtsdienaars hem volgen zullen naar de plaats, waar Jezus gewoon is zich op te houden, en hij alsdan niets anders te doen heeft, dan hem aan de dienaars aan te wijzen.

De Joodsche Raad is thans gerust. En Judas? Wel ook hij voelt zijn geweten nog niet in 't minst bezwaard. Beiden wanen een goed werk te verrichten en een goed doel te zullen bereiken. Ziedaar de dwaling, waartoe menschen vervallen, die meenen, dat het doel de middelen heiligt en niet inzien, dat met slechte middelen, als geweld, list en verraad, nooit een goed doel kan worden bereikt, maar alleen eigen voordeel wordt gezocht. Zoo zetten indertijd de Roomschen de menschen aan, om de Protestanten van het leven te berooven, en liet Paus Gregorius XI eene dankzegging in de kerk houden, toen in Frankrijk dertig duizend Protestanten verraderlijk vermoord waren. Zoo meende Balthazar Gerards God te verheerlijken, toen hij Prins Willem van Oranje op de laaghartigste wijze het leven benam, en de Roomsche Kerk juichte zijn sluipmoord toe. Zoo ook beseft Judas nog

niet, dat hij een verrader was, en de Joodsche Raad niet, dat hij even onedel handelde door een Judas voor zijn oogmerk te gebruiken.

De dag, waarop het Paaschfeest werd ingewijd, was voor de Joden de drukste dag van het heele jaar, daar des avonds om zes uur in elk gezin de Paaschmaaltijd moest gehouden worden en deze uit verscheidene gerechten bestond, die alle nauwkeurig door de Joodsche wet waren voorgeschreven en dus ook overeenkomstig hare bepalingen moesten worden bereid. Die gerechten bestonden uit een gebraden lam, ongezuurde brooden, een vruchtenmoes van gedroogde dadels, amandelen, druiven, noten en vijgen met azijn en kaneel dooreengemengd, verder uit bittere kruiden, als andijvie, pieterselie enz., terwijl als drank wijn gebruikt werd. Waarom nu de Paaschmaaltijd juist uit die gerechten bestaan moest, weten wij niet. Wij weten slechts, dat hij elk jaar op een bepaalden datum gehouden werd als herinnering aan den uittocht uit Egypte en algemeen geloofd werd, dat de voorvaderen, op den laatsten avond van hun verblijf in het land der slavernij, dezelfde gerechten gegeten hadden. Het Paaschfeest is dus een echt volksfeest, maar ook een zeer Godsdienstig feest. Hadde toch Mozes de Israëlieten niet uit de slavernij van Egypte verlost, dan zou het volk geheel zijn ten gronde gegaan, en wie had Mozes tot die bevrijding in staat gesteld? Wie anders, dan God? Van die waarheid waren de Israëlieten doordrongen. Reden, waarom op het Paaschfeest zooveel Joden uit de verschillende deelen des lands naar Jeruzalem stroomden, om God, in Zijn tempel, hunne offers aan te bieden en Hem te danken en te loven.

Op den avond van dien dag hield ook Jezus met zijne twaalf leerlingen, volgens de oude gebruiken, den Paaschmaaltijd, en wel te Jeruzalem, in eene zaal die een zijner vrienden of kennissen gastvrij ter zijner beschikking had gesteld. Daar was hij dus veilig en behoefde hij niet te vreezen, dat zijn vijanden hem zoeken zouden. Nu vrees heeft Jezus nooit gekend, want hij vertrouwde op God en was sterk in het besef, dat hij Zijn wil volbracht. Maar wel zag hij op tegen hetgeen hij vermoedde, dat hem nog in dienzelfden nacht te wachten stond, en diepe droefheid vervulde hem over den leerling, die tot dit vermoeden aanleiding gaf. Want al trachtte Judas zich ook te houden als ware er niets gebeurd, Jezus doorzag hem en begreep, waarom hij den vorigen dag van Simon's tafel zoo schielijk opgestaan en naar Jeruzalem gegaan was. Ach! waarom moest zijn dood door een vriend worden bewerkt!

Nadat het voornaamste gedeelte van den maaltijd en van de voorgeschreven plechtigheden, als het zingen van Ps. 113 en 114, was

afgeloopen deed Jezus nog een poging om hem te redden. »*Eén is er onder u*" — zeide hij — »*die mij zal verraden, en wel in ons midden, hier aan tafel*". — *Wat zegt de Meester nu?* dachten de andere leerlingen. *Is er onder ons een verrader? Dat kan immers niet waar zijn? Maar op wien zegt hij dat dan?* — Vol verbazing staren zij elkander een oogenblik aan. Daarop wenden zij de oogen naar hem, en vragen hem, de een na den ander, bedroefd en geërgerd: »*Heer gij bedoelt mij toch niet?!*"

Wat moet Judas zich in dien stond onrustig hebben gevoeld! Wij kunnen ons zoo voorstellen, dat hij, om zijne verlegenheid te verbergen, maar haastig een stuk brood nam en dit in de kom met kruidensaus doopte. Maar Jezus, wien niets ontging, vond door deze handeling juist zijn vermoeden bevestigd, en, met een blik op Judas gericht nam ook hij een stuk brood, en Judas voorbeeld daarmeê volgende, zeide hij: »*degeen die met mij indoopt in dezen schotel, die is het, die mij verraden zal; de Christus echter moet wel lijden en sterven zooals geschreven staat, maar wee dien mensch door wien de Christus aan zijne vijanden wordt overgeleverd!*"

Uit die laatste woorden blijkt al weêr, dat Jezus niet om zich zelfs wil, maar alleen in 't belang van zijn leerling, Judas van zijn voornemen trachtte terug te brengen. Hij moest lijden en sterven, dat wist hij reeds voor hij naar Jeruzalem ging, maar zoo vurig wenschte hij, dat geen leerling of vriend daaraan zou meewerken. »*Wee dien mensch*", voegt hij Judas waarschuwend toe, »*door wien de Christus wordt overgeleverd!*"

Welk een ontsteltenis zullen deze woorden onder de leerlingen hebben te weeg gebracht. Het meest zullen zij wel Judas hebben getroffen. Doch, — misschien was het wel uit angst voor den toorn zijner medeleerlingen — hij poogde zich goed te houden en vroeg, als ware hij doodonschuldig: »*Meester! gij bedoelt toch mij niet?*" — »*Zeker*", antwoordde Jezus," »*niemand anders dan u.*" —

En kon Judas toen nog veinzen, dat hij onschuldig werd verdacht? Voelde hij toen nog geen berouw? Hoe natuurlijk zou het geweest zijn, wanneer hij ware opgestaan en zich voor den Meester op de knieën had geworpen en hem alles had bekend! Dat zou het. Doch het zijn slechts edele naturen, die berouw gevoelen en het kwaad belijden, dat zij bedreven. En dat hij eene onedele natuur bezat, bewees het middel, dat hij bedacht en aangewend had, om zijn doel te bereiken. Zulke nature kennen geen berouw, slechts wroeging en wanhoop. En deze komen altijd .... te laat!

Maar waarom stonden de andere leerlingen niet op, om Judas te grijpen en hem te verhinderen zijn plan te volvoeren? Lieten zij hem maar rustig blijven waar hij was, en luchtten zij met geen enkel woord hunne verontwaardiging tegen hem? Wij lezen er niets van. Wel hebben zij hem later genoemd een dief en zelfs een duivel, maar bij die gelegenheid deden en zeiden zij niets, Daar was dan ook geen gelegenheid voor. Want toen hij Judas gewaarschuwd had, sprak Jezus weder over zijn aanstaanden dood tot al zijne leerlingen en verzocht hij hun, bij voorkomende gelegenheid, te gedenken, dat hij uit liefde tot hen dien dood ondergaan had. Zoo zouden zij in gedachte vereend blijven met hem en den weg blijven gaan, dien hij hun had gewezen.

Vóór middernacht moest, volgens de Joodsche Wet, de Paaschmaaltijd geeindigd zijn. En het middernachtelijk uur was reeds nabij. Zoo stonden dan thans allen op en hieven de voorgeschreven psalmen 114, 115 en 116 aan. Met dezen lofzang was het feest afgeloopen, en verlieten zij de woning van Jezus'gastvrijen vriend.

Gez. 46 : 18, 19, 20.

XXXIII.

Ouder gewoonte verliet Jezus ook in den Paaschnacht Jeruzalem en begaf hij zich met zijne leerlingen naar Bethanië. Maar hoe verder zij vorderden des te grooter werd zijne bekommering om hen. De oorzaak daarvan werd zeker niet weinig versterkt toen hij bemerkte, dat Judas zich niet meer onder hen bevond. Was dit voor de leerlingen waarschijnlijk een reden van blijdschap na hetgeen er aan den maaltijd was voorgevallen, Jezus dacht er anders over. Hij begreep, dat Judas hem weldra achterna zou komen, met een gewapende bende, om hem gevangen te nemen. En zoo zeide hij tot zijn andere leerlingen: *"van nacht nog zult gij allen aan mij geërgerd worden."*

Hoe liefderijk! Zoo gering mogelijk wenschte hij de teleurstelling te maken, die zij ondervinden zouden door hetgeen hij wist, dat hem te wachten stond. Daarom nog eens, op de zachtste wijze, hen gewaarschuwd en voorbereid, opdat de ontsteltenis van dien nacht hen niet plotseling zou overvallen. Maar al geloofden de discipelen thans ook, dat er iets zou plaats hebben, hetwelk hen zou doen ontstellen, ten volle begrepen zij Jezus nog niet. Dat bleek uit het antwoord van

Petrus. »*Al ergeren allen zich aan u*" riep hij uit, »*ik zal mij niet aan u ergeren!*" Doch Jezus kende zijn hartstochtelijken vriend, en zeide ernstig tot hem: "*Voorwaar ik zeg u Petrus, dat gij in dezen zelfden nacht, nog vóór het hanengekraai, mij driemaal zult verloochenen.*" Maar hoe kon de Meester nu zoo iets van hem denken? Dat bedroefde Petrus diep, en met vuur antwoordde hij: "*al moest ik ook met u sterven, dan verloochen ik u nog niet.*" Op gelijke wijze, verhaalt Mattheus, spraken ook de andere leerlingen. Laat ons zien, hoe zij zich hebben gehouden.

Het onbeschrijvelijke zieleleed, dat Jezus ondervond en niet weinig werd verzwaard door de onbevattelijkheid van zijne leerlingen, drong hem een oogenblik rust te nemen, om zich te sterken in 't gebed, alvorens den tocht naar Bethanië verder voort te zetten. Een zeer geschikte plaats voor dat doel, was de hof Gethsemané, een dichte, donkere olijvengaard, die den naam droeg van Gethsemané of oliepers, wijl daar ook uit de vruchten, wanneer zij rijp waren, de kostelijke olijvenolie geperst werd. Nadat hij de andere leerlingen verzocht had buiten op hem te wachten, totdat hij zou gebeden hebben, ging hij met Petrus, Johannes en Jacobus, dien hof in. Hij was dan nu alleen met zijn beste en vertrouwdste vrienden, en zoodra zij den hof ver genoeg waren ingegaan, om door de andere leerlingen niet meer te worden gezien en gehoord, stortte hij zijn volle hart voor hen uit en maakte hen bekend met de angst en droefheid, die hem vervulden. »*O mijne vrienden!*" zeide hij tot hen, »*mijne ziel is bedroefd tot stervens toe; blijft gij dan hier en waakt met mij!*" Daarna deed hij alleen een paar schreden voorwaarts, liet zich vervolgens, op Oostersche wijze, met het aangezicht ter aarde vallen, en bad: »*Mijn Vader! indien het mogelijk is, laat dan dezen drinkbeker van mij voorbijgaan! doch niet gelijk ik wil, maar gelijk Gij wilt!*"

Wat Jezus meer gebeden heeft, weten wij niet. Slechts deze woorden worden ons medegedeeld. Meer hebben de drie vrienden dan ook niet kunnen hooren, want toen Jezus uit zijn gebed opstond, waren zij in slaap gevallen. In slaap gevallen? En dat, terwijl de Meester hun verzocht had, om met hem te waken, en dat niettegenstaande zij zelven zijn droefheid en angst hadden kunnen opmerken? Hoe is dat nu mogelijk? Dat vroeg Jezus ook, toen hij hen wakker maakte en zeide: »*Kunt gij dan niet één uur met mij waken? O waakt en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt, want de geest is wel gewillig, maar het vleesch is zwak.*" M. a. w. onze lusten en begeerten zijn sterker dan onze wil. Gij nu wilt het goede wel, maar evenals elk mensch, zijt

ook gij zwak. Vraagt dan God om kracht voor uw geest, opdat gij tegen alle verleiding moogt bestand zijn.

Na deze vermaning verwijderde Jezus zich weder op eenige schreden afstands, wierp zich andermaal ter aarde, en nog eens hoorden de drie leerlingen hem met dezelfde woorden zijn gebed aanvangen. En daarna vielen zij waarlijk weêr in slaap. Wat zal Jezus zich thans bedroefd hebben! Noch zijn vriendelijk verzoek, noch zijn ernstige vermaning hadden hen kunnen opwekken, om met hem te waken en te bidden. En aan troost, aan bemoediging, had hij zulk een behoefte. Maar in plaats dat zij hem deze bewezen, toonden zij een onverklaarbare onverschilligheid. Waren zij dan inderdaad onverschillig voor hetgeen hun Meester ondervond en overkomen kon? Neen, daarvoor hadden zij hem te lief. Dat wist Jezus ook wel. Hun gedrag sproot niet voort uit onverschilligheid, maar uit hun onbevattelijkheid. Zij kónden niet begrijpen welk een strijd Jezus thans doorworstelde. Tot het laatste oogenblik toe toonden zij dus zich niet te kunnen voorstellen, dat hij, hun Christus, zou moeten lijden en sterven. Maar hij had het hun toch bij herhaling gezegd? Ja wel, dat was zoo. Maar de Meester had wel meer dingen gezegd en gedaan, die zij niet konden verklaren. Hij stond zoo verre boven hen in wijsheid, in vroomheid, in macht! O, indien zij maar iets van de werkelijkheid hadden vermoed, zij zouden hem geen oogenblik aan zich zelf hebben overgelaten. Hadden nog niet eenige oogenblikken geleden allen met Petrus verklaard, dat zij voor hem zouden willen sterven? Maar waarin zouden zij hem thans hun trouw hebben kunnen bewijzen en hunne hulp kunnen aanbieden? Voor zijn leven kon immers geen gevaar bestaan?

Het schijnt, dat Jezus hun gedrag thans ook zoo beschouwde. Ten minste rustig liet hij hen voortslapen en, zonder een woord van verwijt, ging hij andermaal van hen weg en bad nog eens wat hij reeds tweemaal gebeden had. Allen moeten dus niet even vast geslapen hebben, anders zou ons dit niet bericht zijn kunnen worden. Maar hoe ook, het gedrag der leerlingen verzwaarde niet weinig Jezus' strijd. Alleen, gansch alleen moest hij hem doorworstelen. Met elk oogenblik vermeerderde hij. Het angstzweet brak hem uit en liep in dikke bloeddruppels van zijn hoofd. Ja, ontzettend was zijn strijd! En zie, nauwelijks hoort hij in de verte het gedreun van voetstappen op den harden weg en het gedruisch van een gewapende bende, — nauwelijks ziet hij door het dichte geboomte het schijnsel van lichtende fakkels, of hij springt op uit zijn biddende houding, en toont een moed en vastberadenheid, als nog nimmer vóór en na hem zijn geëvenaard.

Van waar op eens die ommekeer? Ziedaar de zegenrijke verhooring van een waarachtig gebed. Ja Jezus had gebeden, gebeden tot driemaal toe, om niet te moeten lijden. »*Vader! laat mijn drinkbeker voorbijgaan!*" had hij gesmeekt — maar als een kind, dat zijn vader lief heeft en vertrouwt had hij er telkens aan toegevoegd: »*niet mijn wil, uw wil geschiede!* en nu, dat de drinkbeker hem toch aan de lippen wordt gezet, nu, dat toch de vijand nadert, wiens wreede haat hem het vreeselijkste lijden zal doen ondergaan, nu beseft hij ten volle, dat het 's Vaders wil is, dat hij lijde; en zal hij als gehoorzaam kind dien wil volbrengen. Gebedsverhooring was dus voor Jezus niet vervulling van zijn wenschen, maar verhooging van zijn kracht.

Ja, kracht, haar bezit hij thans, in een mate als nog nooit iemand bezat, om het zwaarste offer te brengen tot verheerlijking van des Vaders naam. Zie, weder gaat hij naar zijn vrienden. Maar hoe geheel anders dan de twee vorige keeren. Vast is zijn tred, verhelderd is zijn gelaat, en zonder eenigen zweem van angst of twijfel zegt hij: »*Slaapt thans maar voort en rust! Want de ure is gekomen, dat uw Christus wordt overgeleverd aan zondige menschen.*" —

Daar komt juist Judas aan het hoofd zijner gewapende bende, den hof in, en..... schrikken de drie vrienden van deze verschijning? Wel mogelijk. Maar Jezus heeft aanstonds een bemoedigend woord gereed, »*Komt!*" zegt hij, »*staat op, en laat ons hun te gemoet gaan! Zie maar, hij die mij overlevert, is nabij.*" En nog heeft Jezus deze woorden niet geheel uitgesproken, of reeds staat Judas voor hem, gevolgd door een groote schare met zwaarden en stokken, allen gerechtsdienaars van den Joodschen Raad. »*Wees gegroet Rabbi!*" zegt Judas, en meteen geeft hij Jezus een kus. »*Judas!*" antwoordt Jezus, »*verraadt gij den Christus met een kus!*"

Ja, hoe afschuwelijk! Waarom greep hij Jezus niet bij de keel of duidde hij hem eenvoudig met den vinger aan? Zijn gedrag ware er slecht door gebleven, maar niet zoo verraderlijk, niet zoo laaghartig als thans! Zijn Meester te verraden met een kus, het teeken van hartelijke genegenheid en vriendschap! Welk een huichelarij! Doch blijkt hier al weer niet uit, dat Judas in de daad Jezus geen vijandschap toedroeg? Hij wilde, gelijk we in een vorig hoofdstuk opmerkten, Jezus maar dwingen, om zijne macht als Christus te toonen en dit zou hij wel, dacht hij, als hij maar eerst aan zijne vijanden was overgeleverd. O Judas! hoe kondt gij zoo iets bestaan? Waarom niet als de andere leerlingen afgewacht, hetgeen de Meester zelf doen zou? Dan hadt gij u zelf later niets te verwijten gehad. En thans?....

Doch loopen wij het verhaal der gebeurtenissen niet vooruit. Om welke reden dan ook, maar zeker niet om Jezus te beleedigen, had Judas met de gerechtsdienaars afgesproken: »*dengene, dien ik kussen zal, dat is de man, dien gij hebben moet.*" De dienaars traden dan ook dadelijk naar voren, en legden Jezus ijzeren boeien aan. Maar dat ging Petrus te ver. Zou men zijn Meester, zijn Christus, behandelen als een misdadiger? Dat nooit! En in woede ontstoken, trekt hij een zwaard en houdt er een der dienaren (Malchus genaamd) het rechteroor mee af.

Hadde Jezus hem laten begaan, wie weet welke onheilen hij dan nog meer zou hebben veroorzaakt, om zijn Meester te verdedigen. Maar Jezus zelf weerhield hem, op ernstigen toon hem gebiedende: »*breng uw zwaard weer op zijn plaats, want wie het zwaard trekken zullen door het zwaard vergaan!* m. a. w. wie geweld plegen, zullen zelven van het geweld de slachtoffers worden." »*En bovendien*" ging Jezus voort, »*wat denkt gij wel, dat mijn Vader, indien Hij wilde, mij op mijn gebed geen twaalf legioenen* (40 à 50 duizend) *Engelen zou ter zijde stellen?*" Daarna verbond Jezus de wonde van Malchus en zei tot de gerechtsdienaars: »*Met zwaarden en stokken zijt gij tegen mij uitgetogen, alsof ik een roover ware. En zie, dagelijks zat ik bij u in den tempel, om u te leeren; waarom hebt gij mij dan toen niet gegrepen?*"

Wat dunkt u? Zullen die gerechtsdienaars, op die woorden, zich niet geschaamd hebben over zich zelf? Maar, zij stonden onder de bevelen van hen, die ze hun gegeven hadden, en na Jezus' boeien stevig te hebben aangetrokken, plaatsten zij hem in hun midden en trokken met hem naar Jeruzalem terug. Onder de leerlingen bracht dit echter een schrik en verslagenheid te weeg, dat zij niet meer wisten wat zij deden, en in allerijl de vlucht namen. Een, of hij een leerling dan wel een vriend was, die daar toevallig bij tegenwoordig was, weten wij niet, maar een zeker jongeling, verhaalt de Evangelist Markus, liep aanvankelijk een eind weegs met de bende mede. Maar ook hem sloeg spoedig de schrik om het hart. Toen maar een der dienaars de hand op hem legde, zeggende: »*Vriend, ik geloof dat gij er ook bij hoort,*" trok hij zijn kleed uit en liep, geheel naakt, zoo hard hij kon weg.

Zoo was Jezus dan door alle vrienden verlaten en bevond hij zich alleen — geheel alleen — in de macht zijner vijanden! Waar was nu die dappere Petrus, die zoo bout verklaard had, dat hij hem trouw zou blijven in den dood? Op de vlucht! Als alle anderen op de vlucht!

Hoe laf! Zou Petrus dit ook hebben besefd? Wij lezen althans, dat hij weêr omkeerde en Jezus naar de rechtszaal volgde. Eere zij daar voor Petrus! Hij is dan ten minste niet trouweloos. Doch prijzen wij hem nog niet, voordat wij vernomen hebben, hoe lang zijn trouw heeft stand gehouden.

Gezang 133 : 1, 2, 4.

XXXIV.

Van Gethsemane werd Jezus gebracht naar het huis van den Hoogepriester Kàjafas, waar voor deze terechtzitting de Joodsche Raad vergaderd was. De zaal der terechtzitting kwam uit op een open binnenplein, waar men, om de koelte van den nacht, een vuur had aangelegd. Bij dat vuur stonden eenige dienaren van den hoogepriester en enkele nieuwsgierigen. Onder de laatsten had ook Petrus zich gevoegd. Zag hij daar Jezus ook al op den rug, vrij goed kon hij daar toch het meeste, van hetgeen er in de rechtszaal plaats had, zien en hooren. Met gespannen aandacht volgt hij er den loop der gebeurtenissen. Maar zal hij zich niet verraden, dat hij een van Jezus' beste vrienden is, dan dient hij zich zoo onverschillig mogelijk te houden en het te doen voorkomen, als ging hem de zaak niets aan. Dit was hem echter op den duur onmogelijk. Geen wonder voorwaar. Hoe zou hij lijdelijk getuige hebben kunnen blijven van de smadelijke bejegeningen, die er Jezus werden aangedaan, van de leugens die tegen hem werden uitgesproken, van de minachting, waarmede zelfs de gerechtsdienaars hem behandelden? De ontsteltenis over het geen hij hoorde en zag, zal wel op zijn gelaat zijn te lezen geweest. Spoedig althans trok hij de aandacht van een dienstmaagd van den hoogepriester, die, toen zij hem opmerkzaam had gade geslagen, geen oogenblik meer twijfelde, of hij stond in nauwe betrekking tot Jezus. Zoodra die gedachte in haar opkwam, liep zij op hem toe en, den vinger naar hem uitstrekkende, zei zij tot hem, op stelligen toon: »*Zeg eens, gij hoort ook bij dien Jezus van Galilèa!*"

Hoe ontstelde Petrus van deze plotselinge verrassing! De dienstmaagd sprak haar beschuldiging luide genoeg uit, om door alle omstanders te worden verstaan, en het was Petrus, als zagen op eens allen hem

grimmig aan. Zoo dadelijk niet wetende, hoe zich uit dezen neteligen toestand te redden, gaf hij verward ten antwoord: »*Wat bedoelt gij? Ik begrijp u niet; ik weet niet wat gij zegt.*"

Zeker zal de dienstmaagd door dit antwoord niet van het tegendeel overtuigd zijn geworden en zich geërgerd hebben, dat hare beschuldiging geen verdere gevolgen had. Niemand toch nam het voor haar op, of maakte eenige beweging, om ook Petrus gevangen te nemen.

Zoo was dan voorloopig alle gevaar voor Petrus geweken. Doch het duurde niet lang, of een andere dienstmaagd, misschien wel door haar opmerkzaam gemaakt, herhaalde de beschuldiging der eerste en zeide tot hem, wijzende naar den kant waar Jezus stond: »*welzeker, gij zijt ook een van hen!*" als wilde zij zeggen: gij behoort ook wel degelijk tot die goddeloozen gelijk er daar een staat.

Thans werd het geval voor Petrus nog moeielijker. Wat moest hij doen, om zich niet te verraden? Tijd, om zich daarover te bedenken, werd hem niet gegeven, want aller oogen waren met gespannen aandacht op hem gevestigd. Zijn angst ontnam hem zijn zelfbeheersching, en driftig snauwde hij haar toe: »*mensch! dat is niet waar, ik behoor daar niet toe!*"

Op de meesten maakte dit antwoord den gewenschten indruk; zij geloofden zijne verklaring en lieten hem met rust. Maar toch niet allen vertrouwden de zaak. Een hunner schijnt een gesprek met Petrus te hebben uitgelokt, want nadat er eenige tijd over de beschuldiging der tweede dienstmaagd was heengegaan, riep hij eensklaps uit: »*maar man! gij behoort er wel degelijk bij, want ook gij zijt een Galileer, uw eigen uitspraak verraadt u!*"

Thans was Petrus zich zelf niet meer. De angst dreef hem tot wanhoop. Hij begon zich zelf te vervloeken en te zweren. »*Zoo waarachtig als God leeft,*" riep hij uit, »*ik ken dien mensch niet; God moge mij straffen, als het niet zoo is!*"

Nauwelijks waren hem deze woorden van de lippen, of de morgenschemering brak aan, de donkere nacht trok van de aarde op en het blijde hanengekraai liet zich hooren. Nog stond Jezus in de rechtszaal. Had hij de vervloeking van zijn trouweloozen leerling verstaan? Eensklaps toch wendde hij zich om en zag Petrus aan. Een oogenblik slechts. Maar lang genoeg, om Petrus in het diepst zijner ziel te treffen. Wat stond er dan ook niet voor hem, in dien éénen blik van den Meester, te lezen!

»*Petrus! moet gij mij nu reeds verzaken, nu mijn zwaarste lijden nog beginnen moet?*"

Petrus! is dat nu de liefde, die gij, nog in dezen nacht, met zooveel vuur mij beleedt?

Petrus! vreest ook gij de menschen meer dan God, dat gij valschelijk zweren durft bij Zijnen naam, alleenlijk om het lot te ontgaan, dat ik van hen zal ondervinden?

Petrus! mijn verbitterdste vijanden kunnen niet slechter handelen, dan gij, die mijn liefste leerling waart!"

Petrus! verootmoedig u voor God en waak en bid, opdat gij niet weder in verzoeking komt!"

Ja, welke gedachten zullen er niet meer in Petrus' ziel zijn opgekomen, toen de Meester, dien hij zoo schandelijk verloochende, hem aanzag! Op zijn pijnlijkst wondde hem des Meesters eene blik; zijn ziel kromp in een; zijn adem beklemde zijn borst, geen woord kon hij uitbrengen, hij besefte slechts den Meester niet meer waardig te zijn — voort moest hij, zoo schielijk mogelijk voort uit des Meesters nabijheid die hem thans een kwelling des gewetens was — voort uit de rechtszaal wier ruimte hem thans te eng was — voort, naar buiten, ver van de menschen, in de stille eenzaamheid, en daar gekomen, barstte zijn hart in tranen der bitterste droefheid los. Petrus weende.

Geve God, dat wij nooit zoo behoeven te weenen! Maar mochten ook wij de zwakheid hebben van een Petrus, om Jezus' naam te ontwijden, Jezus' Evangelie te verguizen, Jezus' liefde te verloochenen, ja, geve dan God, dat wij ook Petrus' berouw mogen toonen. Anders.....? Laat mij, tevens ter beantwoording dezer vraag, U mededeelen, hoe het Judas is gegaan.

Zoodra hij vernam, dat Jezus door den Joodschen Raad ter dood veroordeeld was, gingen ook hem de oogen open voor hetgeen hij jegens Jezus misdreven had. Hij had verwacht, dat de Meester over zijne vijanden zou zegevieren, zoodra hij maar in hun handen was, en thans bemerkte hij, dat hij door zijn verraad slechts den dood des Meesters, en welk een dood misschien, bewerken zou. Maar dat had hij niet bedoeld. Dat moest hij dan zien te voorkomen.

Te laat, Judas, te laat!

Wel begeeft hij zich in allerijl naar den tempel, en biedt den overpriesters, die hij er aantreft, het geld weer aan dat hem een paar dagen te voren was ter hand gesteld, maar zij weigeren het terug te nemen en trekken minachtend de schouders voor hem op. »*Maar luistert dan toch!*" reept Judas uit. »*Ik heb een groote zonde begaan, want een onschuldige heb ik aan u overgeleverd!*" — »*Een onschuldige!*"

antwoorden smalend de overpriesters, »*dat moet gij zelf weten. Wat gaat ons dat aan?*"

Te laat, Judus! te laat! Barmhartigheid en gevoel van recht zijn bij Jezus' vijanden niet te vinden. Waarom hebt gij het ooit met hen aangelegd?

Judas beseft het, en van wanhoop buiten zich zelf, werpt hij het geld door den tempel, vlucht naar buiten en beneemt zich zelf op de vreeselijkste wijze het leven!

Welk een einde! Ziedaar het gevaar, dat elken mensch bedreigt, die niet onmiddellijk naar zijn geweten luistert, wanneer het hem van een zondige daad beschuldigt. Hadde Judas maar naar de waarschuwing gehoord, die Jezus hem aan den Paaschmaaltijd gaf! Toen was het nog tijd voor berouw, voor bekeering. Maar hij hoorde niet en smoorde de stem zijns gewetens, die hem thans snijdend toefluistert: *te laat Judas! te laat!* en hem tot vertwijfeling brengt.

Maar ook voor Judas zou er toch nog bij God vergeving zijn geweest? Zeker. Want Gods liefde is oneindig. Maar dat beseffen zij niet meer, die als Judas, zelfs niet naar een Jezus hooren.

O, mochten dan wij, als we gelijk een Petrus ons misgaan, ook aanstonds als een Petrus ons bekeeren!

Gezang 66 : 7, 9.

XXXV.

Wij begeven ons heden weêr naar de rechtszaal van Kájafas. Daar zien wij Jezus, zwaar geboeid en door gerechtsdienaars met ontbloote zwaarden omringd, als ware hij een booswicht van de gevaarlijkste soort, staan voor de hoogste rechters van het Joodsche volk. Het zijn allen voorname mannen, voor het meerendeel priesters en verder de aanzienlijkste en rijkste burgers. Als de geheele Raad voltallig is, bestaat hij uit zeventig zulke hoog geplaatste personen. Maar daarom staat hij ook bij het geheele volk hoog aangeschreven, en is er niemand, die aan zijne rechtvaardigheid twijfelt. Nu dat doen wij ook niet. Integendeel, wij gelooven, dat de Joodsche Raad te ernstig was, om iemand onrechtvaardig te veroordeelen. Wel wordt ons medegedeeld, dat er ook valsche getuigen werden opgespoord en toegelaten, die aangaande Jezus leugens vertelden, doch op grond van hun beweringen

heeft de Raad hem toch niet veroordeeld. Het verbaasde Kajafas evenwel, dat ook Jezus hen maar liet praten.

»*Hoe is het?*" vraagde hij hem. »*Hoort gij niet wat die getuigen tegen u inbrengen? Hebt gij daarop niets te zeggen tot uw eigen verdediging?*"

Zeker had Jezus veel kunnen zeggen, maar hij was te waarachtig om naar leugentaal te hooren, en stellig hadde hij wel iets gezegd, indien hem eenige vrees voor hen hadde vervuld, maar hij was te rein van hart, om voor zondige menschen eenige vrees te gevoelen. Laat de booze wereld maar liegen en lasteren, aan de waarheid kan zij geen schade doen, want deze is uit God. Zoo staat dus de waarheid te hoog om met lage leugens zich intelaten.

Dat begreep Jezus en daarom zweeg hij.

Maar daarom juist verbaasde zich ook de Hoogepriester. Was die mensch, die daar geboeid voor hem stond, dan niet de ergste misdadiger, een Godslasteraar? Zou men zich hebben vergist? Zie uit zijn geheele houding en gedraging spreken fierheid, ernst, vertrouwen. Kajafas wil terstond allen twijfel ten dezen aanzien hebben opgeheven, en op hoog erstigen toon zegt hij tot Jezus:

»*Ik bezweer u bij den levenden God, ons te verklaren, of gij de Christus zijt, de zoon van God!*"

Een ademlooze stilte ontstaat er, door de gansche rechtzaal, op deze gewichtige vraag. Niet alleen de Hoogepriester, maar de gansche Raad en alle omstanders houden, in gespannen aandacht, de oogen op Jezus gevestigd.

Daar antwoordt Jezus, fier, kalm en voor allen verstaanbaar: »*Gij hebt het gezegd; ja, ik ben de Christus en nu gij dat weet, weet gij tevens dat ik eens uw rechter zal zijn.*"

Welk een opschudding verwekte dit antwoord! In heftige verontwaardiging stuift de Hoogepriester op, en scheurt zijn kostbaar kleed, en roept op luiden toon: »*Hij heeft God gelasterd; wat hebben wij nog getuigen van noode? Zie, thans hebt gij allen zijne Godslastering gehoord! Wat dunkt u?*" En eenparig antwoordden alle leden van den Raad: »*hij is des doods schuldig.*"

Nog onwaardiger gedroegen zich de dienaren en getuigen; op zijn kwaadaardigst beleedigden zij Jezus; zij spogen op hem, en sloegen hem en sarden hem, daarna barstten zij in schaterlachen uit en vroegen hem: »*zeg eens Cristus, wie is het die u geslagen heeft? dat weet immers een Christus wel al kent hij ons niet?*" Ontzettend! En wat deed Jezus? Hij zweeg. — Natuurlijk. —

Bij zijn geboorte, verhaalt Lukas, zongen eens de reine hemelingen en toen zweeg de booze wereld. Welnu, thans dat die booze wereld aan het woord is, zwijgt de reinste hemeling.

Van de mishandelingen en beleedigingen, die Jezus werden aangedaan, was evenwel de Raad geen getuige. Een eerwaardig college als het zijne, zou ze zeker ook niet hebben geduld. Doch onmiddellijk nadat het doodvonnis was uitgesproken, was de Raad naar een ander vertrek gegaan, om te raadslagen, hoe men de zaak aan den Romeinschen stadhouder zou voordragen, ten einde zijne toestemming tot voltrekking van het vonnis te verkrijgen. In dien tijd was Jezus overgelaten aan de bewaking der dienaren, die slechts te zorgen hadden dat hij niet ontsnapte, maar overigens ook niets tegenover een ter dood veroordeelde hadden in acht te nemen. Zoo waren de zeden in die dagen.

Maar vraagt gij, was het vonnis van den Joodschen Raad rechtvaardig?

Ja, volkomen rechtvaardig na de verklaring, die Jezus zelf had afgelegd. Aan de voorstelling namelijk, die de Schriftgeleerden van den Christus gaven, beantwoordde Jezus in geen enkel opzicht. Naar hunne opvatting van de Schrift maakte hij zich derhalve aan de vreeselijkste Godslastering schuldig, door zich toch voor den waren Christus uit te geven, en op zulk eene lastering stond in de Wet de doodstraf voorgeschreven.

Welk een wet dan! Ja, welk een wet, en welk een leer, en welk een Godsdienst die een Jezus — den reinsten en vroomsten, den meest waarachtigen en liefderijken mensch, die ooit geleefd heeft — als den ellendigsten Godslasteraar konden veroordeelen! Ja, wel merkt gij dat terecht op. Maar zoo beseft gij dan nu ook tevens, hoe ontzaggelijk veel wij aan Jezus zijn verplicht. Want zijn lijden en sterven hebben ons de onwaarde van een Godsdienst als dien der Schriftgeleerden en Farizeën onwederlegbaar bewezen, en de heerlijkheid van zijn Evangelie aan het licht gebracht. De grootste Godslastering dus, is dat Evangelie te verzaken. Juist. Wij willen dan ook alleen een leven leiden als Jezus, een leven der liefde voor God en alle menschen. Ja? Dat is een goede wensch. Komt wij willen hem te zamen uiten:

Heilige Jezus! vorm mijn leden,
Mijn krachten en begeerlijkheden,
Dat aan mij alles u gelijk!
't Oog in 't zien, de voet in 't wandlen,
Dat in mijn denken, spreken, handlen
In alles uwe beeldnis blijk!

Hervorm vooral, volmaak,
Mijn hart, naar uwen smaak!
Reine Jezus! o heilig mij,
Tot ik als gij,
Zoo waar, zoo vroom en liefderijk zij!

XXXVI.

Toen de morgen van Vrijdag was aangebroken, was de Joodsche Raad tot eenstemmigheid gekomen, omtrent 'hetgeen zij aan den Romeinschen Stadhouder Pontius Pilatus zouden mededeelen. Het was nu ongeveer zes uur in den ochtend en, nadat Jezus op nieuw maar nog steviger geboeid was, werd hij geleid naar het Rechthuis, d. i. het gebouw, waarin de Romeinsche landvoogd zitting hield. We behoeven wel niet te zeggen, dat de menigte die medetrok steeds aanwies, en allerlei kreten de lucht doorkliefden. De meeste waren kreten van woede, want nu, dat de hooge Raad eenparig het doodvonnis had uitgesproken, achtten zij, die Jezus nog te weinig kenden, om niet meer aan hem te twijfelen, zich door hem schandelijk bedrogen, en beschouwden zij hem als een gevaarlijken oproermaker. Bij het Rechthuis gekomen vermeerderde het rumoer niet weinig. De wacht voor het stadhouderlijk gebouw roerde haar trommen, zoodra zij dien razenden en tierenden hoop zag naderen, en de krijgslieden stelden zich in gelid. Daar treden de Joodsche Raadsleden, met Jezus door hun gewapende dienaren omringd, het voorplein op. Het is te klein om de geheele menigte te bevatten. En toch wil niemand iets verliezen van hetgeen thans staat te gebeuren. Men stoot, duwt, verdringt elkander, de wacht dringt de menigte weer terug en een verward geschreeuw van allerlei uitroepen maakt elk woord onverstaanbaar.

Niet wetende wat dit rumoer te beteekenen heeft, treedt de stadhouder zelf naar buiten. Reeds zijn verschijnen is voldoende, om plotseling stilte te doen ontstaan. Pilatus overziet slechts even de menigte, en allen zwijgen. Daarna vestigt hij een blik op Jezus en luide hoort men hem den Raadsleden vragen: »*wat voor aanklacht hebt gij tegen dien man?*" Die vraag zal hun wel op zeer hooghartigen toon gedaan zijn. Althans geen andere toon paste voor het antwoord: »*als hij geen boosdoener was, zouden wij hem niet aan u overleveren.*" Doch Pilatus was er de man niet naar, om zich door zijn minderen, en vooral niet

door Joden, voor wie hij slechts diepe minachting voelde, zoo te laten bejegenen. Trotsch zag hij dan ook op hen neer en spottend voegde hij hun toe: »*behandelt maar zelf zijn zaak, en legt hem zulk een straf op als waartoe de wet u vrijheid geeft!*"

Meteen wilde hij zich weer omkeeren en van de zaak afmaken. Maar dan ook ware alle kans verkeken, dat Jezus zou worden ter dood gebracht. Want dat mocht alleen de stadhouder laten doen. Luide verhieven dan de Raadsleden hun stem en zeiden: »*het is ons niet geoorloofd iemand ter dood te brengen en deze heeft de doodstraf verdiend.*" Thans moest Pilatus zich wel met de zaak inlaten. Hij riep Jezus tot zich, en vraagde hem: »*zijt gij de koning der Joden?*"

»*Hoe komt gij aan die vraag?*" hernam Jezus." »*Komt zij uit uzelf, of hebben anderen u over mij gesproken?*

Welke bedoeling Jezus met die vraag had, deelt de berichtgever niet mede, maar niet weinig verontwaardiging wekte zij bij Pilatus. Wat verbeeldde zich die Joodsche gevangene wel, dat hij, de machtige stadhouder van den oppermachtigen keizer, in hem eenig belang stelde? En dan, hoe durfde zulk een hem ondervragen? Scherp voegde hij dan ook Jezus toe: »*denkt gij, dat ik een Jood ben, om te onderstellen, dat ik zoo iets uit mijzelf zou weten? Gij schijnt te vergeten, dat uw volk en uw priesters u aan mij hebben overgeleverd. Zeg mij dus zonder omwegen: wat hebt gij uitgevoerd?*"

Kalm antwoordde daarop Jezus: »*mijn koninkrijk is niet van deze wereld, anders zouden mijne dienaren wel voor mij gestreden en mijne gevangeneming verhinderd hebben.*"

Dat begreep Pilatus. Maar de gevangene sprak van zijn koninkrijk! Wat bedoelde hij daarmeê? Rechtstreeks vroeg hij dan: »*dus zijt gij toch een koning?*"

»*Ja*" antwoordde Jezus, »*ik ben een koning, maar van het rijk der waarheid, en een ieder die de waarheid lief heeft, erkent mij.*"

Koning van het rijk der waarheid? dacht Pilatus, en lachende riep hij uit: »*Wat is waarheid?!*" alsof hij zeggen wou: dat is me ook een koningschap! Nu, voor zulke mededingers zijn wij niet bang. Koning van het rijk der waarheid, ha, ha! hij bedoelt zeker op het gebied van den Godsdienst, of zoo iets; nu daar mag hij koning op zijn, zooveel hij wil! — En meteen wendde hij zich weder tot Jezus' aanklagers, en zeide tot hen: »*ik vind geen schuld in hem. Maar, het is nu eenmaal gewoonte, dat wij op uw Paaschfeest aan een uwer gevangenen gratie verleenen? Gij vindt het dus zeker goed, dat ik nu maar uw koning in vrijheid stel?*"

Maar nauwelijks was deze sarrende vraag van Pilatus lippen, of de heele menigte barstte in woede los en schreeuwde: »*neen niet hem, laat dan nog liever Barabbas los!*" En Barabbas? . . . . . was een moordenaar!

Wel was de verbittering groot. Ook Pilatus bemerkte dit. Maar nog kon hij het niet van zich krijgen om, tegen alle recht in, het volk zijn zin te geven. Wacht! daar viel hem een gedachte in. Als hij Jezus eens een geeseling liet toedienen, wie weet, of de woede dan niet minder hevig zou worden. Aldus beval hij dan aan eenigen zijner krijgsknechten. En dezen, die reeds als Romeinen niet veel achting hadden voor een Jood, en bovendien het denkbeeld, dat iemand als Jezus zich een koning noemde, nog bespottelijker vonden dan Pilatus, lieten onbarmhartig de scherpe geesels striemen over zijn rug, vlochten vervolgens van eenige doornen haastig een krans, drukten hem dien als een kroon op het hoofd, wierpen hem een ouden purperen mantel om — het gewaad in die dagen van vorsten en veldheeren — en riepen lachende uit: »*koning der Joden ontvang onzen onderdanigen groet!*" Daarna brachten zij Jezus weer naar Pilatus. De landvoogd zag hem aan en had alle reden, om te verwachten dat de woede van daareven wel plaats zou maken voor medelijden, als men Jezus in dien toestand zag. Hij wenkte Jezus dan hem te volgen, liep naar het voorplein en zeide daar tot het volk: »*ik breng hem u weêr terug, omdat ik geen schuld in hem vind,*" en wijzende op de wonden die Jezus gelagen waren, op den vlijmenden doornenkroon van zijn hoofd en het spotkleed om zijn schouders, riep hij: »*zie den mensch!*" als wilde hij vragen; woudt gij nog volhouden, dat deze ongelukkige een koning is?

O, wie zou geen medelijden voelen, als hij een mensch in zulk een toestand zag? Reeds de gedachte doet ons gruwen van de wreede pijn, die Jezus leed. Doch voor Jezus voelden de priesters zelfs geen medelijden meer, en luide schreeuwden zij: »*kruisig hem! kruisig hem!*"

Van zulk een onmenschelijkheid had zelfs Pilatus geen begrip, en toornig gaf hij ten antwoord; »*doet gij het dan maar zelf! ik doe het niet, want ik houd hem voor onschuldig.*"

»*Maar bedenk dan toch*" riepen de Joodsche Raadsleden uit, »*dat hij volgens onzen Godsdienst sterven moet, want hij heeft zichzelf verheven tot zoon van God!*"

Die beschuldiging wekte bij den stadhouder de hoogste verbazing, ja vervulde hem met angst. Zou Jezus, dacht hij bij zich zelf, geen mensch maar een zoon der goden zijn? Nu, wij begrijpen, dat Pilatus

zoo denken kon, want hij was een heiden, en kon dus niet weten, dat de Joden dien naam niet bedoelden in letterlijken zin, maar slechts als een anderen naam voor Christus of Koning. De Heidenen daarentegen geloofden wel degelijk, dat evenals de menschen ook de goden kinderen konden hebben, en meenden, dat er zelfs zulke goden-zonen op aarde waren. Geen wonder derhalve, dat de bijgeloovige Pilatus ontstelde, toen hij die beschuldiging vernam. Weder ging hij met Jezus naar het binnenhuis terug, en vraagde hem angstig, gejaagd: »*van waar zijt gij?*" Wie weet, als Jezus hem geantwoord had: uit den hemel, of de bijgeloovige man hem niet met alle geweld in bescherming zou genomen hebben. Doch op een vraag met zoo'n dwaze bedoeling gedaan, antwoordde Jezus niet, en medelijdend zag hij den stadhouder aan. Maar dat was nu weêr meer, dan zijn hoogmoedigheid verdragen kon, en trotsch voegde hij Jezus toe: »*Spreekt gij tot mij niet? Weet gij niet, dat ik zoowel macht heb u los te laten als om u te kruisigen?*"

Hoor me nu zoo'n man eens aan! Toen Jezus van de Waarheid sprak, lachte hij hem uit, en toen de Joden bij toeval hem een dwaas sprookje in gedachten brachten, sidderde hij van angst, en nu Jezus, door zijn zwijgende houding, hem zijn dwaasheid doet gevoelen, nu blaast hij weêr zich zelf op, tot een groot man van aanzien en macht!

Ach Pilatus! denkt gij dan werkelijk, dat gij reeds daardoor meer zijt dan een ander, meer zelfs dan Jezus, omdat gij de stadhouder van den Keizer zijt en hij niet? Hoor naar hetgeen Jezus u thans antwoordt: »*Gij zoudt geen macht hebben tegen mij, indien ze u niet door God gegeven ware!*"

Zoo is het. Allen, grooten en kleinen, allen zijn wij afhankelijk van God; niets zijn we zonder Gods goedheid; niets hebben wij zonder Gods beschikking; niets vermogen wij zonder Gods wil. Maar daarom ook moeten wij niets willen doen zonder Gods goedkeuring, en is hoogmoed niet alleen een groote zonde, maar ook de grootste dwaasheid.

Gezang 68.

XXXVII.

Wederom gaan wij heden naar het rechthuis van den Romeinschen stadhouder, en hebben wij ons den vorigen keer laten inlichten door den Evangelist Johannes, heden willen wij ook nog vernemen wat Mattheus en Lukas daaromtrent hebben opgeteekend.

Toen Pilatus van de Joodsche Raadsleden vernomen had, dat Jezus afkomstig was uit Galiléa, besloot hij hem te zenden naar Heródes, den koning van Galiléa, die ook al, evenals Pilatus, om het Paaschfeest, tijdelijk te Jeruzalem verblijf hield. Zond Pilatus Jezus niet, om hem nieuwe mishandeling en bespotting te doen ondergaan, maar om nader aangaande hem te worden ingelicht, Herodes vatte de zaak gansch anders op. Hij beschouwde haar als een erkenning van zijn persoon, en niet weinig voelde hij zich in zijne ijdelheid gestreeld zulk een bewijs van erkenning te mogen ontvangen van den trotschen en machtigen stadhouder. Ja, zegt Lukas, de oude veete, die tusschen beide grootheden bestaan had, werd door Heródes op eens bijgelegd, en van dien dag af werden de twee mannen vrienden van elkaâr.

Hoe luchthartig vatten toch lieden als Heródes en Pilatus alle dingen op! Zelfs een heilige betrekking, als vriendschap, sluiten en verbreken zij om een kleinigheid. Prikkel hun ijdelheid en gij hebt hen tot vrienden — maar ga hen ook niet in het minste geringste voorbij, of zij zijn uw vijanden.

Nu op zulke vrienden zijn wij niet gesteld en voor zulke vijanden was iemand als Jezus ook niet bevreesd. Fier stond hij voor Galilea's ijdelen vorst en open staarde hij hem in 't trotsch gelaat. Maar welke pogingen Herodes ook aanwendde, om hem uit te hooren, op geen enkele van de vele dwaze vragen, die hem gedaan werden, achtte Jezus dien man een antwoord waard. Des te drukker voerden echter zijne aanklagers het woord, en de hevigste beschuldigingen brachten zij tegen hem uit. Doch Jezus zweeg, ten volle beseffende, dat elk antwoord de verbittering nog meer zou hebben opgewekt en nieuwen spot zou hebben uitgelokt. Maar welk een zelfbeheersching was er niet noodig om hen maar alles te laten zeggen, wat zij verkozen! Nu zelfbeheersching bezat Jezus in hooge mate. Waardoor? Door zijn heiligen ernst — zijn waarachtige vroomheid — zijn innige liefde tot God. Daaraan ontbreekt het lieden als Herodes en Pilatus. Maar daarom geven dezulken ook aan alle opwellingen toe. Behalve aan goede, edele gedachten. Deze bespotten zij. Natuurlijk, want zulke gedachten zijn beleedigend voor hun gevoel van eigenwaarde. Ook dat bewees Herodes weer. Want, in plaats van te handelen naar den indruk, dien Jezus op hem maken moest, en hem achting en eerbied te betoonen, bespotte hij hem, ja spoorde hij zelfs zijne lijfwacht aan dit voorbeeld te volgen. Ten slotte liet hij hem een glinsterend kleed aandoen en, aldus als een spotkoning uitgedost, naar Pilatus teruggaan.

Des doods schuldig achtte dus ook Herodes hem niet. Maar daardoor

werd de zaak voor Pilatus steeds moeielijker. Nog eens beproefde hij de Joodsche Raadsleden te overtuigen, dat Jezus inderdaad onschuldig was. Maar wederom te vergeefs. Zij konden het hem niet toegeven, want volgens hun Godsdienst was hij zeer zeker des doods schuldig. En zie, terwijl Pilatus hoe langs zoo meer in twijfel geraakt over hetgeen hem te doen staat, laat zijne vrouw hem dringend verzoeken, om zich toch niet aan Jezus te bezondigen, want zij had de innige overtuiging, dat hij rechtvaardig was, en was om zijne zaak door den benauwdsten droom gekweld geworden. Wat moest Pilatus dan doen? Wel hooren naar zijn geweten, en Jezus weder vrijlaten. Maar daar roepen de Raadsleden: »*als gij hem niet ter kruisiging overgeeft, zullen wij zorgen dat gij bij den keizer in ongenade komt!*" Hadde Pilatus nooit iets gedaan, waardoor dit gebeuren kon, dan hadde hij zich aan die bebedreiging niet behoeven te storen. Maar hij had maar al te veel reden, om een aanklacht bij zijn opperheer te vreezen. Zoo gaat het. Een mensch begint met naar zijn geweten niet te willen luisteren, zoo vervalt hij van kwaad tot erger, en ten laatste durft hij er niet meer naar luisteren. En dat was nu een man, die beweerde macht te hebben over Jezus — zoo'n man die bang was voor zichzelf — zijn geweten — zijn eigen beter-ik!

Nog een poging wil hij toch wagen, om de Joden tot andere gedachten te brengen. Nog eens vraagt hij: »*wien zal ik vrijlaten: Jezus of Barabbas?*" Maar wederom roept men eenparig: »*Barabbas!*" — »*Wat zal ik dan doen met Jezus, die genoemd wordt Christus?*" herneemt Pilatus. En op die vraag verklaren allen: »*Laat hem gekruisigd worden!*" — »*Maar wat voor kwaad heeft hij dan gedaan?* vraagt Pilatus. In plaats van daarop te antwoorden, herhaalden zij hun eisch van daareven en schreeuwden als razenden: »*laat hem gekruisigd worden!*"

Toen nu Pilatus bemerkte, dat hij niets verder kwam met zijn pogingen, om de Joden in een andere stemming te brengen, maar dat integendeel de menigte steeds oproeriger werd, nam hij water en wiesch zich de handen voor de oogen der schare. Dit was eene zinnebeeldige handeling, waarmee men te kennen gaf, dat men aan een of andere misdaad onschuldig was, en waarvan de spreekwoordelijke uitdrukking is afgeleid: *zijn handen wasschen in onschuld.* Opdat niemand deze handeling zou misverstaan, voegde Pilatus er de verklaring aan toe: »*ik ben onschuldig aan het bloed van dezen rechtvaardige; de verantwoording is dus geheel voor u!*" — »*Dat is goed!*" antwoordde het volk, »*zijn bloed mag op ons en onze kinderen gewroken worden!*" Jezus vijanden meenden dus werkelijk een Godgevallig werk te ver-

richten, met voor hem de doodstraf te eischen? Ja. Helaas ja! Zoo gevaarlijk is de Godsdienst, die de liefde niet erkent als de hoogste wet.

Maar hoe kon Pilatus zich voor onschuldig houden? Niemand anders dan hij kon immers het wreede bevel geven? Neen, maar een ongodsdienstig mensch als hij weet al heel gemakkelijk zijn geweten te bedwingen, laat ons liever zeggen, hij durft er niet naar luisteren; daarvoor ontbreekt het hem aan moed, en met een laffe uitvlucht zoekt hij zich te verontschuldigen. Zou hij daardoor ook zijn geweten brengen tot rust? O, te recht zong de dichter van den eersten Psalm:

Welzalig hij, die in der boozen raad
Niet wandelt, noch op 't pad der zondaars staat;
Noch nederzit, waar zulken samenrotten,
Die roekeloos met God en Godsdienst spotten,
Maar God bemint, Zijn wet de hoogste acht,
En ijvrig, liefdevol, Zijn wil betracht.

De Heer toch slaat der menschen wegen gâ,
En wendt alom het oog van Zijn genâ,
Op zulken, die oprecht en rein van zeden,
Met vasten gang het pad der deugd betreden;
Dat is Gods weg, die eeuwig zal bestaan,
Maar 't heilloos spoor der boozen zal vergaan.

XXXVIII.

Zoo was dan het onrechtvaardigst besluit genomen, dat ooit een rechter nemen kon. Pilatus had last gegeven, om onmiddellijk de doodstraf te voltrekken aan Jezus. Die doodstraf werd geeischt door den Godsdienst der Joden, maar had moeten worden verhinderd door de rechtspraak der Romeinen. Pilatus beseffe het. Toch gaf hij zijn toestemming. Zoo viel dan Jezus als het slachtoffer van een Godsdienst, waaraan de liefde — van een rechtspraak, waaraan het recht ontbrak. Wij zien dus wat er wordt van het heiligste op aarde — van waarheid en recht — wanneer onze liefde tot God zich niet in liefde tot den naaste openbaart. Pilatus kende die liefde niet, en daarom diende hij slechts zijn eigen belangen — de Joden erkenden haar niet en daarom uitte zich hun Godsdienst in haat jegens andersdenkenden. Dank en eere dus aan Jezus, wiens leven en sterven der liefde zegepraal en verheerlijking werd!

Ja, hoe bleef Jezus de liefde tot den einde getrouw! En met elk oogenblik, dat hem nader bracht tot zijn dood, vermeerderden de haat en de wreedheid zijner vijanden. De tooneelen, die op de uitspraak van Pilatus volgden, willen wij dan ook niet eens in hun bijzonderheden beschrijven. Het zij u genoeg te weten, dat het besluit van den stadhouder de Joden tot de dolzinnigste blijdschap stemde, en tot de akeligste spotternijen en onmenschelijkste wreedheden aanleiding gaf. De Romeinsche soldaten, die met de uitvoering van het doodvonnis belast waren, vonden in die blijdschap iets vermakelijks, en gaven, terwijl de benoodigdheden voor de terechtstelling in gereedheid werden gebracht, het volk gelegenheid, om naar hartelust Jezus te beleedigen, te sarren, te pijnigen. Zij zetten daartoe het hek van het binnenplein, waarheen Jezus na de uitspraak van den rechter gevoerd was, open, en schaterlachend, gillend, schreeuwend stoof de menigte naar binnen. Ach!

Gelukkig kon het tooneel, dat thans volgde, niet lang duren. Weldra was alles voor de terechtstelling gereed. Op kommando van hun bevelhebber traden de soldaten in 't gelid, drongen het volk weêr naar buiten, namen Jezus en nog twee anderen, die dezelfde straf ondergaan moesten — maar dezen om een moord en dus rechtvaardig — in hun midden, legden ieder der drie veroordeelden den dwarsbalk van hun kruis op den schouder, en eindelijk werd het sein gegeven naar de strafplaats Golgotha, een heuvel, even buiten Jeruzalem, op te marcheeren.

Welk een tocht! Hoe kort was het nog geleden, dat Jeruzalems straten weergalmden van de Hozanna's, die Jezus werden toegeroepen, en .... thans! Daar strompelt hij voort, gebogen onder zijn kruisbalk, vergezeld door twee misdadigers van de menschonteerendste soort, begeleid door ruwe soldaten als destijds de Romeinsche krijgslieden waren, omstuwd door een joelende menigte, die vermaak schept in zijn lot. Maar toch niet allen, die hem naar Golgotha volgen, hebben hun menschelijkheid uitgeschud, hun medelijden verloren. Velen weeklagen en jammeren, en de vrouwen kunnen haar droefheid niet meer beheerschen.

En Jezus? Wat de haat durfde uiten, had geen vat op hem, maar de stem der menschelijkheid bleef nimmer nog door hem onbeantwoord. Zoo ook thans niet. Hij hoort die vrouwen, en zijn vreeselijke pijnen vergetend, wendt hij zich om en spreekt haar een woord van vertroosting toe. Maar voort! moet hij, voort! Wat geven Romeinsche soldaten om tranen en klachten!

En Jezus? Door al wat hij sinds den vorigen avond, aan den Paasch-

maaltijd — in Gethsemané — bij Kajafas — bij Pilatus — bij Herodes geleden heeft, is thans zijn lichaamskracht gebroken. Hij kan niet meer. Tenminste de kruisbalk is voor hem te zwaar. De soldaten zien dat. Maar zij kunnen toch iemand niet helpen, die ter dood veroordeeld is? Wacht! daar komt juist een landbouwer van zijn akker. Simon heet hij, en hij is afkomstig van Cyrene, een stad in Afrika. Zij roepen hem aan en pressen hem, om Jezus' kruis te dragen. En Simon is gewillig genoeg, om er zich aanstonds voor te leenen.

Zoudt gij het ook niet hebben gedaan? Nu, in 't voornaamste opzicht kunt gij het nog doen. Verdraag maar geduldig als smaad u wordt aangedaan — draag maar gewillig het leed dat u wordt opgelegd — volbreng maar gehoorzaam wat het geweten u gebiedt — beantwoord maar getrouw met liefde den haat, en ook gij — neen, beter nog dan Simon van Cyrene — neemt gij Jezus' kruis op en zijt gij zijn volgeling.

Eindelijk is de heuvel Golgotha bereikt. Daar zal het doodvonnis aan Jezus en de twee moordenaars worden voltrokken. De beulen hebben spoedig hun onmenschelijk werk verricht. De drie kruizen zijn opgericht. Dat van Jezus in 't midden; rechts en links daarvan de kruizen der moordenaars.

Jezus' vijanden hebben dan nu hun wensch. Zijn ze thans voldaan? Ach! nog is hun haat niet bevredigd. Hoor hen spotten: »*als gij de Christus zijt, verlos dan nu u zelf en kom af van uw kruis!*"

En Jezus? Hoor, wat hij antwoordt! Hij bidt — hij bidt voor hen — bidt tot God — den rechtvaardigen God! Dat Hij hen straffen moge voor hun onrecht? hun wreedheid? hun spot? Hoor wat hij bidt: »*Vader! vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen!*" Wisten zij dat niet? Maar zij wisten toch wel, dat het lijden des kruises ondragelijk is? Zij wisten toch wel, waarom zij Jezus hadden veroordeeld en zijn dood hadden geëischt? Ja, dat wisten zij heel goed. Maar wat zij niet wisten? Dat zij juist Gods naam ontheiligden, door in naam van den Godsdienst Jezus als Godslasteraar te veroordeelen. Ziedaar het gevolg van een Godsdienst, waaraan de liefde ontbreekt. Zulk een Godsdienst maakt ons doof voor de stem en blind voor het licht der waarheid. Zulk een Godsdienst dan is mensch- en God-onteerend. O reine Jezus, mochten wij God verheerlijken als gij!

Op eenigen afstand van het kruis, bevinden zich vrienden van Jezus. Hij ziet hen, en onder hen zijne moeder, der bezwijming nabij, ondersteund door den krachtigen arm van zijn liefsten leerling, Johannes. Wat moet er bij Maria zijn omgegaan! Jezus weet het, en eigen lijden

vergetend, spreekt hij haar liefderijk toe: *moeder! laat Johannes uw zoon zijn, Johannes! neem haar voor uw moeder!*" O liefdevolle Jezus! mochten ook wij zoo rijk worden aan liefde als gij!

Gaf de gedachte aan zijne moeder een weldadige afleiding aan den spot der vijanden, spoedig verhief zich weder het hoongelach. Zelfs een der moordenaars kon het niet nalaten hem te smaden: »*als gij de Christus zijt, verlos dan ons en meteen u zelf!*" voegde hij hem toe. Welk een ontzettende overeenkomst tusschen dezen onbekeerlijken booswicht en Jezus' vijanden! Zoo is het. Maar daarom heeft Jezus ook eens naar waarheid gezegd: *wie zijn medemensch haat, verkeert in dezelfde stemming als een moordenaar, en is even schuldig voor God.* Onbekeerlijk was echter die andere moordenaar niet. Diep berouw voelde hij over zijn misdaad, en ten hoogste ergerde hij zich daarom aan zijn lotgenoot. »*Hebt gij nog niet eens vrees voor God?*" vraagde hij hem, »*gij die evenals ik loon naar werken ontvangt, dat gij hem durft lasteren, die dezelfde straf ondergaat als wij, maar onschuldig is?!*" Vervolgens zeide hij tot Jezus: »*Heer gedenk mijner, als gij in uw koninkrijk gekomen zijt!*"

Wie, dunkt u, had meer vergeving noodig, deze moordenaar, die schuld beleed, berouw betoonde en om genade smeekte, of zij die juichten in Jezus' dood en meenden, dat zij door dezen te bewerken eene Gode welgevallige daad verrichtten? Herinnert gij u niet meer de gelijkenis van den Farizeër en den tollenaar? Maar dan bevreemdt het ons ook niet, dat Jezus God wel om vergeving bad voor zijn vijanden, maar dit niet noodig achtte voor den moordenaar, doch hem vertroostte met de verzekering: »*heden zult gij met mij in het Paradijs zijn!*"

Uit deze belofte blijkt, dat Jezus' geloof aan Gods oneindige liefde nog altijd, niettegenstaande zijn onbeschrijvelijk lijden, sterk bleef. Maar luister: ontsnapt hem toch niet eindelijk een droeve klacht? »*Mijn God! mijn God! waarom hebt Gij mij verlaten?!*" roept hij uit.

In de landtaal luidde die klacht: »*Eli! Eli! lâma sabachthâni?*" Ofschoon dus alle Joden Jezus verstonden, schaamden zij zich niet zijne woorden verkeerd uit te leggen. »*Hoort!*" zeiden zij, »*hij roept om Elia!*" Sommigen evenwel schenen nog niet alle gevoel van medelijden te hebben verloren. Uit Jezus' klacht begrijpende, dat zijn lijden onduldbaar werd, doopten zij een spons in een vat met bedwelmenden drank, dat bij het kruis stond, staken haar vervolgens op een riet en wilden haar naar zijn mond brengen, om zijn pijn te verdooven. En zelfs die verligting gunden de spotters hem niet. »*Houdt op!*" riepen

zij uit, »*laat ons liever afwachten, of Elia komt om hem te verlossen!*" Hoe ontzettend wreed!

Maar door het vele dat Jezus reeds geleden had, kon zijn lichaam het niet meer uithouden. Nog eene klacht hooren wij van zijn lippen: »*mij dorst!*" roept hij uit. Thans beproefde een der Romeinsche soldaten zijn lippen te verfrisschen door dienzelfden bedwelmenden drank van daareven, maar Jezus weigerde. Waarom? omdat hij met zijn volle bewustzijn wilde sterven. En Goddank dat oogenblik is thans nabij. »*Het is volbracht!*" roept hij met groote stem, en — neen nooit had hij getwijfeld aan Gods liefde; slechts één oogenblik in zijn vreeselijk lijden voelde hij zich verlaten, doch ook slechts één oogenblik — hoor maar, daar rijst een juichkreet uit zijn borst: »*Vader! in Uwe handen beveel ik mijnen geest!*" en in dien juichkreet stijgt overwinnend zijne ziel omhoog.

O, heilige Jezus! Moge ook eens het einde van ons leven zulk een heengaan zijn tot God!

Gezang 124 : 4, 5, 9.

XXXIX.

Verheffend is de indruk, dien wij van Jezus' lijden en sterven ontvangen. Welk een vroomheid en liefde stralen af van zijn kruis! Thans weten wij wat de ware grootheid is en macht. Neen waarlijk zij zijn niet van deze aarde. Verre verheven boven alle aardsche is die van Jezus. Aardsche tronen vallen, aardsche schepters breken, aardsche kronen vergaan, maar de macht en grootheid van Jezus' geest zijn onvergankelijk, want zijn geest is de geest der heilige liefde, de geest van God. Dat bewees reeds een leven als het zijne, en onwederlegbaar bleek het uit zijn lijden en sterven.

Dien indruk ontving ook de bevelhebber der Romeinsche soldaten, zoodat ook hij zich niet kon weêrhouden, toen Jezus den doodsnik gegeven had, luide uit te roepen: »*Waarlijk deze mensch was Gods zoon!*" En die hoofdman was een heiden. Daarbij hij had voor het eerst van Jezus gehoord in het rechthuis van Pilatus, en pas van nabij hem gezien, toen hij hem ter kruisiging werd overgeleverd. Wat wist hij dus eigenlijk van Jezus af? Hij kende slechts de aanklacht, door den Joodschen Raad tegen hem ingediend, en ten laatste door den stadhonder erkend, want de misdaad, waarom iemand tot den

kruisdood veroordeeld was, moest boven zijn kruis duidelijk vermeld staan. En boven Jezus' kruis stond, in drie talen, geschreven: »*Jezus van Nazaret de Koning der Joden.*"

Aan dat opschrift hadden leden van den Joodschen Raad zich ten hoogste geërgerd, zoodat hij er hen met groote verontwaardiging over had kunnen hooren spreken. Zooals het daar staat, hadden zij gezegd, is het een bespotting van ons en ons volk. Die Jezus zou onze koning zijn!? Hebben wij dan niet duidelijk aan Pilatus medegedeeld, dat hij juist zelf er zich voor uitgaf, de Godslasteraar die hij is, en dat hij daarom volgens onze wet *moest* sterven? Komt laat ons Pilatus gaan vragen, om dat opschrift te veranderen en te zetten: »*deze Jezus van Nazaret heeft van zich zelf gezegd, dat hij de Koning der Joden is.*" Zoo is het goed, maar gelijk het er thans staat, zouden de menschen nog kunnen denken, dat hij werkelijk onze koning is!

In 't voorbijgaan merken wij op, dat Joodsche Raadsleden in de daad, volgens den Evangelist Johannes, Pilatus verzocht hebben het opschrift des kruises aldus te veranderen. Maar Pilatus had van de heele zaak meer dan genoeg. Norsch gaf hij hun dan ook ten antwoord: »*wat ik geschreven heb, dat heb ik geschreven.*" M. a. w. thans geen praatjes meer; het is al erg genoeg, dat ik uw zin gedaan heb met het vonnis te laten voltrekken. Gaat dan heen, ik wil er er niets meer van hooren.

In beoordeeling van Jezus werden dus die Joodsche Raadsleden, die meenden, dat zij verre boven een Heiden stonden in Godskennis en Gods gunst, door den Romeinschen hoofdman beschaamd. Zoo gaat het, als men meent Godsdienstig te kunnen zijn zonder liefde voor den medemensch. Dan wordt de Godsdienst zelfverheerlijking, gelijk bij den Farizeër in den tempel — dan maakt hij ons blind voor de waarheid en doet hij ons het Evangelie verwerpen als Godslastering — dan benevelt hij ons oordeel en doet hij ons Barabbas stellen boven Jezus. Hoe gelukkig dan de mensch, die liefde bezit. Zij is de eerste voorwaarde, om Jezus te kunnen begrijpen, waardeeren, volgen, en een leven te leiden als hij, dat God verheerlijkt.

Ja waarlijk deze mensch was Gods zoon! verklaarde de Romeinsche hoofdman uit volle overtuiging, ofschoon hij slechts enkele uren Jezus had gezien en slechts enkele woorden van Jezus had opgevangen. Wij begrijpen dus, welk een indruk Jezus' kruisiging op zijne vrienden moet hebben gemaakt. Wat zij konden doen, deden zij, om reeds aan zijn lijk koninklijke hulde te bewijzen. Een hunner was de rijke Jozef van Arimathéa. Maakte hij reeds door zijn rijkdom een uitzondering onder Jezus' leerlingen en vrienden, daar dezen grootendeels tot de

eenvoudigste burgers behoorden, een belangrijke uitzondering was hij vooral in een ander opzicht. Hij was namelijk lid van den Joodschen Raad. Maar dan had hij toch ook meêgestemd tot Jezus veroordeeling, want dit besluit werd immers eenparig genomen? Ja, wel werd in de vergadering van den Joodschen Raad, met eenparigheid van stemmen, Jezus ter dood veroordeeld, maar Jozef van Arimathéa, bericht Lukas, stemde met het bedrijf ten aanzien van Jezus niet in, en kan dus in die vergadering niet tegenwoordig geweest zijn. Hoe ook, hij behoorde tot Jezus' vrienden, en wat hij op Golgotha had bijgewoond drong hem, om daar thans openlijk voor uit te komen. Had hij al moeten dulden, dat Jezus als de ellendigste misdadiger was ter dood gebracht, alles had hij er voor over, om te beletten, dat Jezus ook als een misdadiger zou begraven worden. Hij ging dan naar Pilatus en verzocht den stadhouder hem Jezus' lijk te willen afstaan. Die toestemming verkreeg hij. En thans spaarde hij geen moeiten, om dat lijk op zijn eervolst ter aarde te bestellen. Zoo spoedig mogelijk ging hij naar Golgotha terug, nam met eenige andere vrienden behoedzaam het lijk van het kruis af, wikkelde het vervolgens in het fijnste linnen en bracht het naar de kostbaar uitgehouwen grafstee, die hem zelf toebehoorde.

In diepe droefheid keerden de vrienden naar Jeruzalem terug. Het was er thans rustig; de avond was gevallen en de Sabbat reeds ingegaan, maar rustig was het in hunne harten niet. O, wie peilt hun droefheid over alles wat op dien Vrijdag geschied was! En dan, wie had een paar dagen geleden nog kunnen vermoeden, dat reeds zoo spoedig, en dan op zulk een wijze, het einde van alles komen zou! Maar was zijn dood het einde van alles wel? Neen! neen! zijn dood *kón* niet het einde van zijn leven zijn. Deze overtuiging kregen zij al spoedig en zij vonden voor haar steun in hunne »Heilige Schrift". Of zegt niet de profeet Hoséa: »*God verscheurt, maar ook zal Hij genezen; Hij slaat wonden, maar ook zal Hij ze heelen; Hij vernietigt, maar ook zal Hij na twee dagen wat dood is weér levend maken?* Waarom zouden zij dan twijfelen aan God? Neen voorzeker, het leven van den Christus is niet geëindigd met den dood. De woorden van Hoséa slaan op hem. O zeker, God heeft hem weer ten derden dage opgewekt, om hem te kunnen opnemen in den Hemel, en van daar zal hij spoedig tot ons wederkeeren, gelijk hij van ons is heengegaan.

Ziedaar het geloof, waarmee Jezus vrienden elkander na zijn dood hebben getroost. Aan Jezus' wederkomst op aarde gelooft thans niemand meer. Dit was een dwaling van de eerste christenen, die voortsproot uit de meening, dat het Messiasrijk een aardsch rijk moest zijn. Maar

in het voornaamste opzicht is het geloof van Jezus' vrienden nog het onze. Ja ook wij gelooven, dat het leven van den mensch niet eindigt met den dood — het eindigt, ja op aarde, maar wie het leidt als Jezus, diens dood is, evenmin als die van Jezus, een ondergaan, maar een overgaan, een hooger gaan tot beter leven, tot hooger heerlijkheid.

Zoo viere dan nog Israël op Paschen de bevrijding zijner voorvaderen uit de slavernij van Egypte — wij herdenken op dat feest het heerlijk geloof van Jezus' vrienden, het geloof dat ons bevrijdt van de wanhoop en den angst, die de dood kan verwekken bij de graven onzer dierbaren en ook de gedachte aan eigen stervensuur kan doen ontstaan. Want, zoo waar als wij Jezus erkennen als Christus, gelooven wij, dat een leven en sterven als het zijne juist de weg naar den Hemel is, en God derhalve ook ons geroepen heeft tot eeuwig, zalig leven.

Ja Jezus leeft, veel duizend harten
Gevoelden, in de bangste smarten,
Den hoogen troost, dat Jezus leeft;
In zwaren strijd met groote zonden,
En bangen doodstrijd, ondervonden
Veel duizend harten, dat hij leeft.

Gij leeft, o Jezus! welk verblijden,
Wat zielverkwikking als wij lijden,
Hoe zacht een troost in alle pijn!
Gij leeft, en uwe vrienden mogen
Vertrouwen, dat zij in den hoogen
Eens zoo als gij gelukkig zijn.

XL.

Gelijk wij in het vorige hoofdstuk aantoonden, is het geloof, dat Jezus' kruisdood niet het einde geweest is van zijn leven, maar integendeel de oorzaak van zijn verheerlijking bij God, het gevolg van den heiligen indruk, dien Jezus, vooral door zijn lijden en sterven, op zijne vrienden gemaakt heeft. Die verheerlijking hebben de eerste Christenen, op zinnebeeldige wijze, voorgesteld als een opstanding en hemelvaart. De verhalen, waarin zij haar hebben beschreven, moeten dus ook als zinnebeeldige voorstellingen worden opgevat, terwijl zij

door eene letterlijke verklaring hun grootste waarde en eigenlijke bebeteekenis verliezen zouden. Want het geloof aan Jezus' verheerlijking is niet ontstaan door hetgeen die verhalen berichten, maar omgekeerd zijn die verhalen ontstaan uit dat geloof.

Het uitvoerigst is dat geloof beschreven door Lukas. Het eerst willen wij dan met zijne voorstelling kennis maken.

Op den eersten dag der week — aldus verhaalt hij — gingen de vrouwen, die met Jezus een paar weken geleden uit Galiléa naar Jeruzalem gereisd waren, naar het graf, om er de kostbare specerijen te brengen, die zij zelven hadden toebereid. Maar zie het graf was ledig. Zij zagen slechts de fijn linnen doeken en windsels, waarin de vrienden Vrijdagavond het dierbare lijk hadden gehuld. Hoe sloeg haar de schrik om het hart! Wat kon hier zijn gebeurd? En terwijl zij daarover, in de grootste verlegenheid met elkander beraadslaagden, ontdekten zij op eens twee mannen in schitterende kleeding. Wie konden dat zijn, en waar kwamen zij op eens vandaan? Daareven was nog geen spoor van hen te ontdekken, anders zouden zij hen wel hebben opgemerkt. Uit hun kleeding en plotseling verschijnen maakten zij dan op, dat die mannen Engelen moesten zijn. Maar dit vermeerderde niet weinig haar ontsteltenis. De Engelen bemerkten het en spraken haar aanstonds allervriendelijkst toe. »*Wat zoekt gij*" vraagden zij haar, »*wat zoekt gij den levende onder de dooden? Hij is hier immers niet, want hij is opgewekt. Herinnert u maar, wat hij zelf tot u gezegd heeft, toen hij nog in Galilea was, namelijk, dat hij moest worden overgeleverd in handen van zondige menschen, en vervolgens gekruisigd worden, maar ook, dat hij ten derden dage zou opstaan.*"

Dat was waar. De vrouwen herinnerden zich die woorden nauwkeurig. En onmiddellijk gingen zij naar Jeruzalem terug, om hare bevinding aan de leerlingen mede te deelen. Dezen evenwel noemden haar mededeelingen zotteklap en geloofden er niets van. Doch Petrus vond toch de zaak zoo geheel verwerpelijk niet. In elk geval hij wilde zich overtuigen, of het graf ledig was, en spoedde zich derwaarts. Jawel, dat hadden de vrouwen goed gezien. Ook hij vond in het graf niets anders dan de doeken en windsels. Maar Engelen ontmoette hij niet. Zoo bleef hij dan nog in twijfel, wat hij van de zaak denken moest en keerde hij, in de hoogste verbazing over dat ledige graf, naar huis terug.

Op dienzelfden dag maakten twee van Jezus' andere vrienden eene wandeling naar het dorpje Emmaus, dat twee uur gaans van Jeruzalem verwijderd lag. Natuurlijk hadden ook zij het druk over alles wat er

in de laatste dagen geschied was en redetwistten met elkander, hoe zij toch Jezus' lijden en sterven moesten verklaren. Zóó druk waren zij daarover in gesprek, dat zij niet zoo dadelijk bemerkten, dat een derde persoon zich bij hen gevoegd had en met hen medeliep. Die persoon nu was niemand minder dan Jezus zelf. Maar zij herkenden hem niet en hielden hem voor een vreemdeling. In die overtuiging werden zij bevestigd, toen Jezus hun vroeg: »*Waar hebt gij het toch zoo druk over en waarom ziet gij er zoo droevig uit?*" — »*Waarom wij zoo bedroefd zijn?*" antwoordde de eene vriend, die Kleöpas heette, »*vraagt gij dat nog? Zijt gij dan de eenige vreemdeling te Jeruzalem, die niet weet wat daar dezer dagen gebeurd is?*" — »*Maar wat is daar dan gebeurd?*" vroeg Jezus weêr. — »*Wat daar gebeurd is?*" hernam Kleöpas. »*Wel*" ging hij driftig voort, »*wie zou niet weten wat er gebeurd is met Jezus van Nazaret, die een profeet was, machtig in werken en woorden, voor God en het geheele volk, en hoe onze Raad hem ter doodstraf overgegeven en hem gekruisigd heeft! Wij nu*" vervolgde hij op kalmer toon, waaraan zijn droefheid te bemerken was, »*wij nu hadden zoo stellig verwacht, dat hij ons Israël verlossen zou door ons koninkrijk weder op te richten, maar zie, daar is niets van gekomen, en het is vandaag al de derde dag sinds hij gestorven is. Nu hebben echter eenige vrouwen, die tot de onzen behooren, ons in verwarring gebracht. Van morgen vroeg namelijk zijn zij naar zijn graf gegaan en nu vertellen zij, dat zijn lichaam daar niet meer is, maar dat zij Engelen ontmoet hebben, die haar zeiden, dat hij weêr leeft. Daarop zijn eenigen der onzen ook naar het graf gegaan, alwaar zij alles bevonden zooals de vrouwen hun hadden medegedeeld, doch hem hebben zij niet gezien.*"

Daarop antwoordde Jezus: »*O! wat zijt gij nog klein van verstand en traag van begrip, dat gij niet gelooven kunt wat de profeten hebben voorspeld! Ziet gij dan nog niet in, dat de Christus lijden moest, om zijne heerlijkheid in te gaan?*"

Na dit verwijt, verklaarde Jezus hun wat er omtrent den Christus geschreven stond, en met gespannen aandacht luisterden de vrienden naar hem. Zoo waren zij te Emmaus voor zij er aan dachten en stonden zij voor het huis, waar zij wenschten te overnachten. Jezus hield zich toen als wilde hij verder gaan. Maar het spreekt, dat de vrienden, dien vreemdeling — gelijk zij hem nog altijd beschouwden, — die zoo goed thuis was in de Schrift en hun misschien het raadsel van Jezus' dood geheel zou kunnen verklaren, dringend verzochten bij hen te blijven, en even als zij den nacht te Emmaus door te brengen.

Jezus voldeed aan hun verzoek, en nadat het avondeten gereed was, zette hij zich met hen aan tafel. En zie nu, nadat Jezus een kort gebed had uitgesproken en het brood had gebroken en verdeeld, herkenden zij hem — maar meteen dat zij hem herkenden, was hij ook verdwenen. — Ten hoogste verbaasd zagen zij elkander aan. »*Maar behoeven wij nu nog te twijfelen*"? zeiden zij. »*Waren onze harten al niet brandende van verrukking, toen hij ons de schriften der profeten verklaarde? Kom laat ons onmiddellijk naar Jeruzalem terugkeeren en alles aan de leerlingen mededeelen!*"

Alzoo deden zij. De leerlingen zaten nog bijeen, en verkeerden niet minder in geestvervoering dan zij. »*De heer is waarlijk opgestaan!*" — riepen zij hun blijde toe. »*Vraagt het maar aan Petrus; aan hem is hij verschenen.* — Daarna verhaalden de Emmausgangers, zooals de vrienden gewoonlijk genoemd worden, alles wat hun onderweg wedervaren was en hoe zij hem hadden herkend bij het breken des broods.

Druk hadden zij het met elkander over al deze dingen, toen eensklaps Jezus in hun midden stond, en vriendelijk hen begroette met de woorden: »*Vrede zij ulieden!*" Wat schrikten zij allen van deze plotselinge verschijning! Zij dachten een spook te zien en sidderden over al hun leden. Geen wonder voorwaar. Deuren en ramen waren gesloten. Hoe was Jezus dan op eens binnen gekomen? Jezus bemerkte hun angst en poogde aanstonds hen gerust te stellen. »*Waarom ontstelt gij zoo?*" vroeg hij hun, »*en welke dwaze gedachten komen er bij u op? Ziet naar mijn handen en voeten, en gij zult erkennen, dat ik het zelf ben, in eigen persoon. Betast mij maar en ziet goed uit uw oogen, want een spook heeft toch geen vleesch en been, zooals gij zien kunt dat ik heb?*

Na deze woorden maakte de angst plaats voor blijdschap, maar toch konden zij hun oogen nog niet geheel gelooven. »*Geef mij dan maar iets te eten*" zeide Jezus weêr. En ja, toen zij hem dat hadden zien doen, kwamen zij meer tot kalmte. Vervolgens legde Jezus weder uit wat de profeten over den Christus geschreven hadden, en toonde hun aan, dat deze lijden moest, om zijne heerlijkheid te kunnen ingaan. Daarna ging hij met hen naar Bethanië, dat een kwartier uur buiten Jeruzalem ligt. Daar hief hij zijne handen omhoog en sprak een zegen over hen uit. En het geschiedde, terwijl hij hen zegende, dat hij van hen scheidde en ten Hemel voer. —

Hoofdzaak in dit verhaal is aan te toonen, wat Jezus bij zijn leven zelf zoo dikwerf had verklaard, dat juist zijn dood hem als Christus zou doen erkennen. Maar voor dat geloof zijn niet alle menschen

vatbaar. Slechts zij, beweert Lukas te recht, die hem liefhebben en volgen, hooren Engelen bemoedigend hun toefluisteren, dat hij hun is voorgegaan naar hoogere — betere gewesten; slechts zij zien Jezus met eer en heerlijkheid gekroond, en vernemen in hun binnenste zijn zegenenden groet.

Gezang 51 : 1, 5, 6.

XLI.

Ook de andere Evangelisten hebben Jezus' verheerlijking op zinnebeeldige wijze voorgesteld. Maar hunne verhalen verschillen in voorname opzichten zeer, zoowel van elkander als van het verhaal, dat wij in het vorige hoofdstuk behandelden.

Zie hier wat Matthéus verhaalt: Bij het aanbreken van den eersten dag der week gingen slechts twee vrouwen met elkander naar Jezus' graf, om er den dierbaren doode hare hulde te bewijzen. En zie, toen zij daar aankwamen had er een geweldige aardbeving plaats, Dit vreeselijk natuurverschijnsel werd thans veroorzaakt, niet zooals gewoonlijk door onderaardsche schuddingen van een vuurspuwenden berg, maar door een Engel, die juist op het oogenblik, dat die beide vrouwen aankwamen, uit den hemel nederdaalde. Van zijn gelaat straalde een licht af zoo helder, maar ook zoo fel, als een bliksemstraal en hij droeg een kleed zoo blank als sneeuw. Den zwaren steen, waarmeê het graf gesloten was, had hij in een oogenblik van den ingang afgewenteld en, na dit te hebben verricht, zette hij zich op dien steen neder. Maar nu ook kon hij opmerken, welk een ontsteltenis zijne verschijning veroorzaakt had. De Romeinsche soldaten, die daar, volgens dezen Evangelist op verzoek van den Joodschen Raad geplaatst waren, om te waken, dat de vrienden van Jezus zijn lijk niet zouden stelen en daarna uitstrooien, dat hij uit de dooden was opgestaan — die soldaten beefden over hun heele lichaam en werden zoo bleek als dooden. Niet minder zullen dus wel die vrouwen zijn geschrikt. Doch zij werden spoedig gerust gesteld, want allervriendelijkst zeî de Engel tot haar: »*gij behoeft geen vrees te hebben, want ik begrijp wel, dat gij hier Jezus zoekt, die aan het kruis gestorven is. Welnu, hij is hier niet, want hij is opgestaan, gelijk hij u bij zijn leven heeft voorzegd. Komt maar hier, en beziet de plaats, waar uw Heer gelegen heeft. Maar vervolgens moet gij u ook zoo spoedig mogelijk begeven naar zijne leerlingen en hun mededeelen, dat hij uit den dood is op-*

gestaan en thans gaat naar Galiléa, waar zij hem zullen zien. Het is, zooals ik u zeg,"

Aan hetgeen de Engel haar mededeelde, twijfelden de vrouwen natuurlijk niet en, ofschoon zij nog niet geheel van haar schrik bekomen waren, gaf het gehoorde haar zooveel reden van dankbaarheid, dat zij met grooote blijdschap naar Jeruzalem terug liepen, om de ontvangen boodschap aan de leerlingen over te brengen. En zie, welk een verrassing wachtte haar onderweg! Daar komt Jezus zelf haar te gemoet, en roept haar vriendelijk toe: »*Weest gegroet!*" Thans zijn zij zich zelve niet meer. Zij ijlen op den Meester toe — vallen voor hem neder — omvatten zijn voeten en aanbidden hem. Doch onmiddellijk antwoordt Jezus: »*hebt geen vrees, maar gaat heen en boodschapt aan mijne broeders*" — aldus noemde hij thans zijne leerlingen — »*dat zij naar Galiléa gaan; daar zullen zij mij zien.*"

Zoodra zij deze boodschap ontvangen hadden, begaven zich de leerlingen naar Galiléa, naar den berg, waar Jezus hen bescheiden had. En daar ontvingen zij van hem de eervolle opdracht, om zijn Evangelie aan alle volken te verkonden en de menschen te leeren zijne geboden te onderhouden. Vrees behoefden zij nooit te hebben, »*want zie*" — aldus eindigde Jezus zijne laatste toespraak — »*ik ben en blijf ten allen tijde met u.*"

Nu — woudt gij zeggen — die geboden zijn nog al gemakkelijk te leeren. Immers het zijn er maar twee, en zij luiden: hebt God lief boven alles en den naaste als u zelf. — Maar zijn zij ook gemakkelijk te onderhouden? O, beproeft het, met inspanning van al uwe kracht, want het is de *eenige* wijze, waarop wij Jezus kunnen eeren, en hem onzen dank kunnen betuigen voor hetgeen hij deed.

Weer een gansch ander verhaal van Jezus' verheerlijking, vinden wij in het vierde Evangelie. Het is niet minder schoon, en luidt als volgt:

Op den eersten dag der week, ging Maria Magdalena, toen het nog duister was, naar Jezus graf, en ontstelde niet weinig, toen zij bemerkte, dat men daar den steen had weggenomen. Onmiddellijk dan keerde zij naar Jeruzalem terug, om dit ontzettende nieuws aan Petrus en Johannes mede te deelen en vergrootte het niet weinig door te zeggen: »*Zij hebben den Heer uit het graf weggenomen en wij kunnen niet begrijpen, waar ze hem thans hebben gelegd!*" Hevig ontstelden ook de leerlingen van dit bericht, en in allerijl begaven zij zich naar het graf, om te zien wat daarvan aan was. Helaas! wat Maria Magdaléna verteld had, was maar al te waar. De een na den ander onderzochten

zij het graf, doch beiden vonden niets anders dan de doeken en windsels, waarmede het lijk was omhuld geweest. Daarop gingen beiden weêr naar huis.

Doch Maria was dit onmogelijk. Zij bleef, en gaf lucht aan haar tranen. Was dan ook het denkbeeld niet hartverscheurend, dat men niet eens het lijk van den dierbaren Meester met rust kon laten? Wat zou men er meê hebben gedaan? Waar zou men het hebben gelegd? Het is haar niet mogelijk te denken, dat men er heiligschennis aan zou hebben gepleegd. Ook zij wil het graf nauwkeurig onderzoeken; zij bukt, en daar ziet zij nu twee Engelen, beiden in witte kleederen, een aan het hoofd-, den ander aan het voeteinde ter plaatse, waar Jezus gelegen had. En die Engelen zeiden tot haar: »*vrouw! waarom weent gij?*" En zij antwoordde hun: »*omdat zij mijnen Heer hebben weggenomen, en ik niet weet, waar zij hem hebben gelegd.*"

Nadat zij dit gezegd had, keerde zij zich om, en daar stond op eens Jezus zelf voor haar. Maar zij herkende hem niet en hield hem voor den hovenier van het kerkhof. »*Vrouw!*" vroeg Jezus haar, »*waarom weent gij? wien zoekt gij?*" — »*Mijnheer!* antwoordde Maria, »*als gij hem hebt weggedragen, zeg mij dan, waar gij hem gelegd hebt, en ik zal hem wegnemen.*" Daarop zeide Jezus niets anders dan: »MARIA!" Maar nu ook herkende zij hem, en vol blijdschap antwoordde zij: »*Rabbouni!*" wat beteekent: mijn meester. »*Raak mij niet aan!*" ging Jezus voort, »*want ik ben nog niet opgevaren tot den Vader, doch ga naar mijne broeders en zeg hun: ik vaar op tot mijnen Vader en uwen Vader, en mijnen God en uwen God.*"

Maar is God dan niet ons aller Hemelsche Vader!

Zeer zeker. Doch slechts zij, die God liefhebben en Hem gehoorzamen als Jezus deed, kunnen dat beseffen. Jezus vijanden stellen zich Hem voor als een vertoornd Wezen, een wrekend Rechter, en zijn bang als zij denken aan God, en sidderen als zij denken aan den dood. Maar zoo kunnen dan ook alleen Jezus' vrienden, of broeders gelijk zij zoo schoon worden genoemd, begrijpen, dat Jezus dood niet zijn ondergang, maar zijn verheerlijking was, en welk een droefheid de dood ook vaak hun veroorzaken kan, evenals Maria Magdaléna, troost hen de gedachte, dat zij, die als Jezus sterven, ook eens als Jezus ten hemel varen.

Gezang 235 : 4.

XLII.

Het vierde Evangelie, naar Johannes genoemd, deelt ons verder nog mede, dat Jezus op den avond van dienzelfden Zondag, toen hij aan Maria Magdaléna verscheen, ook te Jeruzalem bij zijn leerlingen kwam, en wel op dezelfde wijze als wij dit van Lukas vernamen. Maar, verhaalt Johannes, Thomas was er toen niet bij. Deze wilde dan ook zijn medeleerlingen niet gelooven, toen zij hem van die ontmoeting bericht gaven. Acht dagen later evenwel toen zij andermaal te zamen waren en Thomas er ook bij was, verscheen Jezus wederom, op dezelfde geheimzinnige wijze. De deuren waren gesloten en nauwkeurig ook, want, zegt Johannes, zij waren bevreesd door de vijanden onder hunne volksgenooten overvallen te zullen worden. Niettegenstaande dus niemand ongemerkt binnen komen kon, stond toch Jezus op eens in hun midden en groette hen met de woorden: »*Vrede zij ulieden!*" Vervolgens riep hij Thomas afzonderlijk tot zich, toonde hem de litteekenen, die de kruisiging in zijn lichaam had achtergelaten, en zeide tot hem: »*wees nu niet langer ongeloovig, maar geloovig.* Maar ook hij was thans ten volle overtuigd, en blijde gaf hij dat te kennen, door uit te roepen: »*Mijn Heer en mijn God!*" of wat hetzelfde is, mijn Heer en mijn Koning! Daarop antwoordde echter Jezus: »*gij gelooft, omdat gij ziet — maar zalig zij, die gelooven zonder te zien.*"

Hoe waar is deze vermaning! En toch, hoe vaak wordt zij veronachtzaamd! Helaas, door eerst te willen zien, voor dat zij gelooven, gaan duizenden menschen dwaalwegen uit, die ten verderve voeren. Hadden zij maar het Evangelie geloofd, zij zouden veel niet hebben gedaan, waardoor zij thans diep ellendig zijn.

In ditzelfde Evangelie vinden wij nog vermeld, dat Jezus later nog eens, bij de zee van Tibérias, zich aan zijn leerlingen vertoonde. Zeer belangrijk verschilt dus Johannes van Lukas, die duidelijk vermeldt, dat Jezus op den dag zijner opstanding voor goed van zijne leerlingen afscheid nam en, na hen gezegend te hebben, ten hemel voer.

Maar ook ten aanzien der hemelvaart vinden wij weêr een gansch andere voorstelling in het boek, genaamd: »*de handelingvn der Apostelen.*"

Zij luidt als volgt:

Veertig dagen na zijne opstanding ging Jezus met zijne leerlingen van Jeruzalem naar den Olijfberg. Onderweg vroegen zij hem, of hij weldra weêr het koninkrijk van Israël herstellen zou. »*Dat*", antwoordde Jezus, »*weet God alleen, en u is het niet eens geoorloofd daarnaar te*

vragen. Gij hebt slechts mijn Evangelie te verkondigen in geheel Palestina, ja in de geheele wereld, en Gods geest zal u daarvoor moed geven en kracht." Toen Jezus dit zeide waren zij reeds den berg opgeklommen, en nauwelijks had hij die woorden gesproken, of daar daalde een wolk uit den hemel, nam hem op en voerde hem weg uit hun gezicht. Verbaasd staarden de leerlingen die wolk na, en zie, toen de wolk bijna geheel was opgetrokken, stonden er op eens twee mannen in witte kleeren bij hen, en zeiden: »*gij Galilesche mannen! wat ziet gij zoo droef naar den hemel? Deze Jezus, die zoo even in den hemel is opgenomen, zal weêr terug komen op dezelfde wijze als gij hem naar den hemel zaagt henenvaren.*"

Hoe verschillen dus van elkander de verhalen, waarin de eerste Christenen hun geloof aan Jezus' verheerlijking hebben beschreven! Bij een letterlijke opvatting komen wij dan ook tot zeer verschillende bepalingen omtrent de plaats en den tijd zijner hemelvaart. Volgens Matthéus en Markus heeft zij plaats gehad in Galiléa, volgens Lukas en de Handelingen der Apostelen in Judéa. En vragen wij, wanneer heeft zij plaats gehad, dan krijgen wij niet minder verschillende antwoorden. Volgens de eerste drie Evangelisten zou dit geweest zijn op den derden dag na zijne kruisiging, volgens Johannes minstens verscheidene dagen later, want twee Zondagen achtereen verscheen hij te Jeruzalem aan zijne leerlingen, en later nog eens aan de zee van Tibérias, terwijl het boek der Handelingen duidelijk verklaart, dat de hemelvaart eerst veertig dagen na de opstanding plaats greep. Behalve deze verschilpunten zijn er nog andere, die evenmin met elkander in overeenstemming gebracht kunnen worden. Men is het b.v. niet eens omtrent het aantal vrouwen dat het graf bezocht — niet eens omtrent de wijze, waarop het graf werd ontsloten — niet eens omtrent het aantal Engelen bij het graf, en evenmin omtrent het aantal van Jezus verschijningen aan zijn vrienden en leerlingen.

Een letterlijke opvatting van Jezus' opstanding en hemelvaart is dus reeds hierom onmogelijk. Maar ook weten wij wel, dat het lichaam van een mensch na zijn dood niet meer levend wordt. En dat wisten de eerste Christenen even goed. Een hunner, de groote apostel Paulus, noemt zelfs de onderstelling, dat ons lichaam uit het graf zou kunnen opstaan, een bespottelijke dwaasheid, daar de mensch, zegt hij, na zijn dood natuurlijk een gansch ander lichaam zal ontvangen dan waarmeê hij geboren werd. Zoo vatten dan ook wij de uitdrukkingen opstanding en hemelvaart als beeldspraak op, en overdenken wij, op

Paschen en Hemelvaartsdag, de schoone waarheid, die Paulus aan het Evangelie ontleende, namelijk dat wij, als we met Jezus leven ook eens aan Jezus heerlijkheid deel zullen krijgen. Ja dat geloof beamen allen, die Jezus als Christus erkennen, met dankzegging aan God. En wie, die Jezus leert kennen, zou hem niet als Christus eeren? O, voor menschen, die als Pilatus den Godsdienst een dwaasheid vinden, omdat hij hun de zonde verbiedt, is Jezus' kruisdood de grootste dwaasheid — maar hun leven beschouwen wij als een bron van de grootste ellende, en hun sterven benijden wij niet. Maar ook voor hen, die, als Jezus' vijanden, meenen den Godsdienst te kunnen beoefenen, zonder zichzelven voortdurend in liefde te oefenen, is alles wat Jezus betreft: zijn Evangelie, zijn leven, zijn sterven, en vooral het geloof zijner vrienden aan zijne verheerlijking de grootste ergernis. Doch wij kennen de gevaren van zulk een Godsvereering, en hare vruchten begeeren wij niet.

Laat dan hen, die Jezus niet als Christus erkennen kunnen of willen, in zijn kruisdood zien de nederlaag van zijn Evangelie en den ondergang van zijn leven — wij eeren dien dood als de overwinning der liefde en dus als een verheerlijking van God.

»*Wij hebben hem gedood en daardoor bewezen, dat hij inderdaad een Godslasteraar, een valsche Christus was!*" juichte de Joodsche Raad, toen hij van Golgotha huiswaarts keerde. — »*Gedood hebt gij hem,*" antwoordden later de vrienden, toen zij van hunne droefheid bekomen en tot het juiste inzicht van Jezus' lijden en sterven gekomen waren, — *maar God heeft hem opgenomen in Zijne heerlijkheid en daardoor hem tot onzen Heer en Christus gemaakt. Zoo moest hij dan lijden en sterven, juist om zijne heerlijkheid te kunnen ingaan.*"

Dus stierf Jezus aan het kruis, zoo schreef Petrus, *ons allen een voorbeeld nalatende.*

Nooit heeft het iemand berouwd dat voorbeeld in zijn eigen leven te hebben gevolgd. Wij willen dan zorgen, dat het ons nooit berouwe het niet te hebben gevolgd.

Gezang 43 : 1, 6.

XLIII.

Volgens het boek, genaamd *de handelingen der Apostelen*, zijn de leerlingen met de prediking van het Evangelie begonnen op het eerste Pinksterfeest na Jezus' dood. Dat feest viel op den vijftigsten dag —

vandaar de aan het Grieksch ontleende naam pinkster — en dus juist zeven weken na Paschen. Oorspronkelijk was het een dankdag voor den oogst en later werd er ook de wetgeving van Mozes op herdacht.

Op dien dag dan, zoo lezen wij, waren reeds vroeg in den morgen, de leerlingen met elkander, in een der bijzalen van den Jeruzalemschen tempel, bijeen. Rustig zaten zij daar, toen plotseling een ontzettend geluid, als van een geweldigen rukwind, vernomen werd. Dat geluid drong alle Joden, die in de nabijheid waren, den tempel binnen te gaan, en wijl Pinkster tot de drie grootste feesten behoorde, verkeerden te Jeruzalem ook vele Joden uit landen buiten Palestina gelegen. Het aantal, dat den tempel binnendrong, was daardoor niet alleen zeer groot, maar ook waren er velen, die andere talen spraken dan de taal hunner vaderen, ja er waren er wel van vijftien verschillende natiën. Had dat vreemde geluid reeds aller verbazing opgewekt, deze steeg ten top door hetgeen men in den tempel te zien en te hooren kreeg. Verbeeld u, op het hoofd van elken leerling was een vlam, die, zonder hun ook maar een haar te verzengen, zich splitsend omhoog hief, en terwijl dit wonder der wonderen plaats had, hoorde men de leerlingen te gelijk in vijftien talen zóó duidelijk spreken, dat ieder der vijftien verschillende naties hen volkomen verstond!!

Wel was het natuurlijk, dat in het eerste oogenblik alle Joden door schrik werden bevangen. Sommigen herstelden zich echter spoedig en riepen den leerlingen spottend toe, dat zij dronken waren. Doch dit was te veel gezegd. Verontwaardigd verhief dan ook Petrus zijne stem daartegen en verklaarde, dat hetgeen zij gezien en gehoord hadden niets anders was dan de uitstorting van den Heiligen Geest. Dien geest, ging hij voort, kunt gij allen ontvangen, indien gij u bekeert, en Jezus als uw Christus erkent en gehoorzaamt.

Niet waar? hoe schoon wordt in dit verhaal de invloed voorgesteld, dien de Heilige Geest, de Geest van God, oefent op hen die Jezus liefhebben en volgen. Louterend als vuur, maar niet verwoestend gelijk dit vreeselijk element, heiligt hij onze gedachten, reinigt hij ons hart en bezielt hij ons met moed om voor de waarheid uit te komen; — geweldig als de storm, maar nimmer onheil verwekkend, vaagt hij alle belemmeringen die het goede tegenhouden weg, en leert hij ons een Godsdienst beoefenen, die door alle menschen kan worden begrepen, die aller hoogste behoefte bevredigt en alzoo alle natiën vereenigen kan tot één volk onder één God, tot één gezin onder één Vader, tot één Rijk onder één Wet — de Wet van Christus, de Wet der liefde.

Zoo is dan, evenals het oude Joodsche Paschen, ook het oude

Joodsche Pinksterfeest, door den geest van Jezus tot een echt Christelijk feest gewijd. Herdenken wij op Paschen en Hemelvaartdag, hoe die geest ons bevrijdt van de angst voor den dood — op Pinkster eeren wij hem als onzen bevrijder van de angst voor menschen — onzen aanvoerder, die den strijd met de zonde tot overwinning leidt — onzen gids, die ons den weg wijst naar den Hemel. Die geest heeft vreesachtige leerlingen, die de vlucht namen in Gethsemané, bezield tot moedige helden, die, om het Evangelie, de grootste gevaren hebben getart en daardoor zijn geworden Jezus' zegenrijkste Apostelen of gezanten.

Die geest werd op het eerste Pinkster na Jezus' dood uitgestort, d. w. z. openbaarde zich ook in Jezus' leerlingen toen, voor het eerst, in zijn volle kracht.

Maar volgens het Pinksterverhaal had toen de uitstorting plaats van den Heiligen Geest.

Juist. Maar Heilige Geest, of Christusgeest, of Geest van God zijn slechts verschillende namen voor een en denzelfden Geest. Van dien Geest is Jezus' Evangelie de heerlijke openbaring — een leven als dat van Jezus de heilige vrucht — een dood als die van Jezus de eeuwige zegen. Want die Geest verkondigt God als liefde, en leert ons een leven der liefde leiden, en de liefde vergaat nimmermeer, immers de liefde komt van God en keert dus ook tot God terug.

Grooten zegen hebben ook de Apostelen of gezanten van Christus verspreid. Waarom de leerlingen aldus na Jezus' dood genoemd werden? Wel, omdat zij toen deden wat een gezant van een koning doet. De afgezant van een koning, vertegenwoordigt zijn vorst bij vreemde mogendheden, en behartigt daar diens belangen door er te handelen in den geest van zijn zender. Zoo vertegenwoordigden de leerlingen Jezus bij de wereld en verkondigden zijn Evangelie en werkten voort in zijnen geest. Gelijk wij weten was het aantal van Jezus' bijzondere leerlingen twaalf; van die twaalf viel Judas af en wijl de elf overblijvenden alles liefst zooveel mogelijk hielden, als de Meester het had ingesteld, kozen zij al spoedig na zijn dood een plaatsvervanger voor Judas. Later werd dit twaalftal met een dertienden Apostel vermeerderd, en gaarne kenden zij hun schoonen titel ook toe aan anderen, die evenals zij het Evangelie predikten. De voornaamsten, d. w. z. de krachtigsten en invloedrijksten onder hen, waren Petrus, Johannes, Jakobus en Paulus. Ja de laatste heeft van alle Apostelen zich voor het Evangelie het verdienstelijkst gemaakt. De verste reizen werden door hem ondernomen, de meeste gemeenten zijn door hem gesticht, en de grootste ijver werd door hem ontwikkeld. Toch was hij in den

eersten tijd na Jezus' dood de verbitterdste vijand van het Evangelie. Met welgevallen nam hij deel aan de steeniging van Stefanus, een van Jezus' vurigste vrienden, en zeer vereerd voelde hij zich met de opdracht van den Joodschen Raad, om de Christenen te vervolgen. Die opdracht was dan ook een zeer eervolle. Hij zou haar niet ontvangen hebben, wanneer hij geen ijverig Farizeër ware geweest en niet door zijne vroomheid hadde uitgemunt. Maar op den duur vermocht hij niet den Christusgeest weêrstand te bieden. Juist de ontvangen opdracht bracht hem met de beste Christenen in kennis, en zijn vroom gemoed deed hem erkennen den heiligenden invloed en de heerlijke vruchten van dien geest. Zoo bekeerde die geest hem van zijn dwaling, en deed hem de schellen van de oogen vallen. Toen zag hij in, dat de liefde de meeste is, en van een hevig tegenstander, werd hij Jezus' trouwste volgeling en Apostel. Sedert haatten zijn vroegere geloofsgenooten hem meer dan eenig ander Christen. Hun vriendschap verkeerde in de bitterste vijandschap en, gelijk zij hem voorheen hadden geëerd, zoo verachtten zij hem toen. Evenals de andere Apostelen, neen meer nog dan zij, moest hij smaad verduren, verdrukking lijden, en naar alle waarschijnlijkheid heeft hij ook den wreedsten dood ondergaan. Maar de geest van Christus verleende hem kracht en bezielde hem met vertrouwen op God.

Wie zich dus naar Christus noemen wil, zij het om dien geest te doen!

Geest des Heeren! kom van boven!
Laaf met uw genadegloed
Alle zielen die gelooven,
Doe ze blaken van uw gloed!
Op het blinken uwer stralen,
Buigt zich d' aard voor Jezus neêr,
Zaamlen zich van heind' en veer,
Alle tongen, alle talen;
Halleluja, u zij d' eer!
U zij d' eer, Halleluja!

INHOUD.

		Bladz.
I.	Inleiding. (De namen O. en N. T. — De namen Jezus Christus. — De heerschappij der Romeinen. — De Farizeën en Sadduceën)	3— 6
II.	Johannes de Dooper	6—11
III.	Jezus geboorte	12—15
IV.	Simeon en Anne	15—17
V.	De Wijzen uit het Oosten	17—21
VI.	Jezus' jeugd	21—23
VII.	Jezus optreden. (Hoe zijn prediking werd ontvangen. Hoe zijn prediking wordt genoemd. Zijne leerlingen)	23—26
VIII.	De onvruchtbare vijgeboom	26—28
IX.	Het verloren schaap en De verloren penning	28—30
X.	De verloren zoon. (Zijn besluit om terug te keeren)	31—33
XI.	De verloren zoon. (Zijn thuiskomst)	34—36
XII.	De barmhartige Samaritaan	36—40
XIII.	De onbarmhartige dienstknecht	40—42
XIV.	Het laatste oordeel	43—45
XV.	De rijke dwaas en De rijke man en Lazarus	45—49
XVI.	De wijze en dwaze maagden	50—52
XVII.	De talenten	52—54
XVIII.	Het gastmaal	54—58
XIX.	De zaligsprekingen	58—61
XX.	De waarde van het gebed	61—63
XXI.	De beteekenis van het »Onze Vader." — De Farizeër en de tollenaar	63—67
XXII.	De tollenaar Levi	67—69
XXIII.	De oppertollenaar Zacchéus	69—72
XXIV.	Simon de Farizeër en de boetvaardige zondares	72—75
XXV.	De overspelige vrouw	75—78
XXVI.	Jezus besluit, om ook te Jeruzalem tegen de Farizeën en Schriftgeleerden op te treden	78—81
XXVII.	Op reis naar Jeruzalem. (Jezus zegent kinderen. — De rijke jongeling)	81—83
XXVIII.	Op reis naar Jeruzalem. (De moeder van Jakobus en Johannes. — De intocht)	83—86

		Bladz.
XXIX.	De tempelreiniging en Het penningske der weduwe.	86— 89
XXX.	De strafrede tegen de Farizeën en Schriftgeleerden.	89— 91
XXXI.	De maaltijd bij Simon den melaatsche, en het verraad van Judas	92— 95
XXXII.	De Paaschmaaltijd	95— 98
XXXIII.	Gethsémané	98—103
XXXIV.	Petrus en Judas.	103—106
XXXV.	Jezus voor Kajafas.	106—109
XXXVI.	Jezus voor Pilatus	109—112
XXXVII.	Jezus voor Hérodes	112—115
XXXVIII.	Golgotha	115—119
XXXIX.	De eerste gevolgen van Jezus' dood. (De Romeinsche hoofdman. — Jozef van Arimathéa. — Het geloof aan Jezus' wederkomst)	119—122
XL.	De Emmausgangers	122—126
XLI.	Maria Magdaléna	126—128
XLII.	Thomas. — De hemelvaart op den veertigsten dag. — De beteekenis der opstandingsverhalen. . . .	129—131
XLIII.	Het Pinksterverhaal. — Paulus	131—134

VERBETERING.

Pag. 62 regel 10 van boven staat: al bidden wij er ook om, **moet zijn:** al bidden wij er ook **niet** om.

BLINDE VRAGEN

BEHOORENDE BIJ

De Bijbel voor Zondagsschool en Catechisatie,

DOOR

T. B. GRANPRÉ MOLIERE,
Pred. te *Franeker.*

TWEEDE GEDEELTE.

TIEL. — D. MIJS. — 1894.

BLINDE VRAGEN.

I.

1. Hoe noemen wij het tweede gedeelte van den Bijbel?
2. Waarin bestaat de Godsdienst volgens het O. V.?
3. Waarin bestaat de Godsdienst volgens het N. V.?
4. Waarom mogen wij de namen *Oud Verbond* en *Nieuw Verbond* niet letterlijk verklaren?
5. Wat is in hoofdzaak de Christelijke Godsdienst?
6. Welke namen worden aan Jezus vaak gegeven?
7. Wat beteekent de naam Christus?
8. Waarom wordt Jezus te recht Christus genoemd?
9. Van welk volk waren de Joden in Jezus dagen afhankelijk?
10. Welken koning hadden de Romeinen aan de Joden opgedrongen?
11. Waarom was Heródes de Groote vooral gehaat?
12. Wien benoemden de Romeinen, na den dood van Heródes den Groote, tot koning over Galiléa?
13. Door wie werd, na den dood van Heródes den Groote, de provincie Judéa bestuurd?
14. Wat beteekent de naam Messias?
15. Wat voor Messias wenschten de Joden?
16. Waarom meenden de Joden, dat hun wensch vervuld moest worden?
17. Wat zouden, naar de meening der Joden, de profeten aangaande de afkomst en geboorteplaats van den Messias hebben voorspeld?
18. Waarom is Jezus een betere Messias, dan de Joden verwachtten?
19. Hebben alle Joden Jezus als den waren Christus erkend?
20. Hoe hebben zij, die Jezus als Christus erkenden, zijn Godsdienst genoemd?
21. Wat beteekent de naam Evangelie?
22. Waaruit sproot bij Jezus' vijanden hun afkeer van zijn Evangelie voort?
23. Wie behoorden in Jezus' dagen tot de onverschilligen?
24. Wie behoorden in Jezus' dagen tot de eigenzinnigen?
25. Wie waren Jezus' hevigste vijanden?
26. Waarvoor maakten de Farizëen en Schriftgeleerden Jezus uit?
27. Hoe beschouwden de Farizeën en Schriftgeleerden zichzelven?
28. Waarin bestond voor de Farizeên en Schriftgeleerden de Godsdienst?
29. Waarom noemden de Farizeën en Schriftgeleerden Jezus een Godslasteraar?
30. Waarom meenden de Farizeën en Schriftgeleerden, dat men God onteerde, indien men ook met Heidenen en Samaritanen vriendschappelijk omging?
31. Waarom wilden de Sadduceën niets van Jezus weten?

II.

1. Wie trad het eerst krachtig tegen de Farizeën en Schriftgeleerden op?
2. Welke overeenstemming bestond er tusschen Jezus en Johannes den Dooper?
3. Waarin staat Jezus verre boven Johannes den Dooper?
4. Waarom noemen wij Jezus den waren Christus en Johannes den Doopef zijn wegbereider?
5. Waartoe moet ons hart bereid zijn, om Jezus' Evangelie te kunnen begrijpen?
6. Hoe bereidde Johannes de Dooper in de harten zijner hoorders den weg, om Jezus Christus te kunnen erkennen?
7. Wanneer werd Johannes de Dooper, volgens de Evangeliën, geboren?
8. In welke familiebetrekking stond, volgens de Evangeliën, Johannes de Dooper tot Jezus?
9. Hoe heetten de vader en moeder van Johannes den Dooper?
10. Wat wordt ons verhaald omtrent de geboorte van Johannes den Dooper?
11. Zou zulk een verhaal, als het geboorteverhaal van Johannes den Dooper, in onzen tijd ook nog geloof vinden?
12. Waaraan denken wij, als we spreken van engelen?
13. Waaraan dachten de Joden, als zij spraken van engelen?
14. Hoeveel engelen dachten de Joden, dat de eer bezaten het dichtst in Gods nabijheid te staan?
15. Kent gij namen van engelen?
16. Welke waarheid bevat het verhaal van Johannes' geboorte?

---

17. Aan welken profeet van het O. T. doet Johannes de Dooper het meest denken?
18. Waar had Johannes zich afgezonderd, voordat hij als prediker optrad?
19. Waarmêe voedde zich Johannes in »*de woestijn van Judéa?*"
20. Waaruit bleek de eenvoud van Johannes nog meer?
21. Hoe beschouwden de tijdgenooten van Johannes zijne kleeding?
22. Wat is een boetprediker?
23. Waarom wordt Johannes bijgenaamd *de Dooper?*"
24. Wat bedoelde Johannes met den doop?
25. Doopte Johannes een iegelijk, die zulks begeerde?
26. Wat verstond Johannes onder bekeering?

---

27. Kent gij ook een Koning en Koningin, tegen wie Johannes optrad?
28. Hoe beschouwde Herodias de prediking van Johannes?
29. Welke straf legde Herodes aan Johannes op?
30. Was Herodias tevreden met de straf, die Herodes Johannes deed ondergaan?

31. Hoe gelukte het aan Herodias, om Johannes van het leven te berooven?
32. Hoe heette de dochter van Herodias?
33. Waarom weigerde Herodes niet, om het verzoek van Salóme in te willigen?

III.

1. Wat verklaarde Johannes de Dooper van zich zelf ten aanzien van Jezus?
2. Wat kunnen wij van niemand beter leeren, dan van Jezus?
3. Waarom noemen wij Jezus den Koning van het gansche menschdom?
4. Hoe heetten Jezus' ouders?
5. Waar werd Jezus, volgens Lukas, geboren?
6. Wat verhaalt Lukas van de omstandigheden, waarin Jezus geboren werd?
7. Wat zongen de engelen bij Jezus' geboorte?
8. Voor welke menschen is de engelenzang een blijde boodschap?
9. Wat deden de herders, toen zij den engelenzang hadden gehoord?
10. Welke waarheid bevat het geboorteverhaal van Lukas?

IV.

1. Wat is de korte inhoud van het Evangelie?
2. Wanneer gingen Jozef en Maria met Jezus naar den tempel?
3. Welk offer brachten Jozef en Maria?
4. Wat blijkt ons uit het offer, dat Jozef en Maria brachten?
5. Door wie werd Jezus in den tempel met blijdschap begroet?
6. Wat deed Simeon, toen hij Jezus zag?
7. Wat zeide Simeon, toen hij Jezus in zijn armen nam?
8. Wat deed de oude Anna, toen Simeon had uitgesproken?
9. Wat kunnen wij van Simeon en Anna leeren?

V.

1. Hebben alle Israëlieten Jezus' Evangelie als waarheid erkend?
2. In welk opzicht hebben vele Heidenen de Israëlieten beschaamd?
3. Hoe luidt het verhaal van de Wijzen uit het Oosten.
4. Wat leert het verhaal van de Wijzen uit het Oosten.

VI.

1. Waar woonden Jezus' ouders?
2. Welk ambacht oefende Jezus' vader uit?
3. Welk ambacht heeft Jezus zelf, een tijd lang, uitgeoefend?
4. Waarin bestaat de ware grootheid van den mensch?

5. Waarom noemen wij Jezus het hoofd der gansche menschheid?
6. Waarin onderscheidde Jezus zich reeds als kind?
7. Wat weet gij van Jezus, toen hij twaalf jaar oud was?

VII.

1. Welke bezwaren ondervond Jezus door zijn afkomst en stand?
2. Ondervond Jezus bij alle rijken en voornamen minachting?
3. Hoe wordt de prediking van Jezus gewoonlijk genoemd?
4. Wat beteekent de benaming: *Evangelie van het Godsrijk?*
5. Waar heeft Jezus het Evangelie verkondigd?
6. Hoe werden de volgelingen van Jezus genoemd?
7. Hoe noemden zich de tegenstanders van Jezus?
8. Hoe veel leerlingen behoorden tot Jezus' bijzondere vrienden?
9. Wie zijn de meest bekenden van de twaalf leerlingen?
10. Wie waren de geliefdsten en vertrouwdsten der twaalf leerlingen?
11. Welk bedrijf oefenden vier der leerlingen uit?

VIII.

1. Hoe toonde Jezus uit de natuur aan, dat God alle menschen zegenen wil?
2. Hoe openbaart zich God tegenover onze zonden?
4. In welke gelijkenis heeft Jezus Gods lankmoedigheid aangetoond?
4. Hoe luidt de gelijkenis van *den onvruchtbaren vijgeboom?*
5. Welk beeld vertoont, in *de gelijkenis van den onvruchtbaren vijgeboom*, de heer van den wijngaard?
6. Welk beeld vertoont de tuinman van den heer des wijngaards?
7. Ondervinden wij ook straf voor het kwaad, dat wij bedrijven?

IX.

1. Wat heeft Jezus willen leeren door de gelijkenissen van *het verloren schaap* en *den verloren penning?*
2. Verhaal de gelijkenis van *het verloren schaap.*
3. Hoe luidt de gelijkenis van *den verloren penning?*
4. Waartoe moet de waarheid ons dringen, die ons in de gelijkenissen van *het verloren schaap* en *den verloren penning* wordt medegedeeld?

X

1. In welke gelijkenis heeft Jezus Gods ontferming het duidelijkst voorgesteld?
2. Hadden de broers, in de gelijkenis van *den verloren zoon*, hetzelfde karakter?

3. Wat verzocht de jongste zoon aan zijn vader?
4. Waarom willigde de vader het verzoek van zijn jongsten zoon in?
5. Waarom noemt gij het verzoek van dien jongsten zoon dwaas?
6. Wat deed de verloren zoon, toen hij zijn erfdeel ontvangen had?
7. Waarom noemen wij hem den *verloren* zoon?
8. Welke ervaring deed de verloren zoon op?
9. Welk besluit nam de verloren zoon, toen hij de diepste ellende bereikt had?

XI.

1. In welken toestand verkeerde de verloren zoon, toen hij in zijn vaderland terugkwam?
2. Wat deed de vader, toen hij zijn zoon herkende?
3. Wat zeide de verloren zoon, toen hij zijn vader wederzag?
4. Hoe beantwoordde de vader de bede zijns zoons?
5. Waarom vergaf de vader hetgeen de zoon misdreven had?
6. Waarom mogen wij vertrouwen, dat God ons de zonden vergeven wil?
7. Wanneer kunnen wij vertrouwen, dat God ons de zonden vergeven zal?
8. Deelde de broêr van den verloren zoon ook in de vreugde zijns vaders?
9. Waarover was de broer het meest vertoornd?
10. Had de broer reden, om zoo vertoornd te zijn?

XII.

1. Welk is de heerlijkste gave, die God aan den mensch heeft medegedeeld?
2. Waarom moet de Godsdienst bestaan in liefde?
3. Waarin achtten de Farizeën en Schriftgeleerden den Godsdienst gelegen?
4. Waarin bestond voor Jezus de Godsdienst?
5. Wie is onze naaste?
6. In welke gelijkenis heeft Jezus geleerd, dat elke mensch onze naaste is?
7. Hoe luidt de gelijkenis van *den barmhartigen Samaritaan*?
8. Hadden de priester en Leviet redenen van verontschuldiging voor hun gedrag?
9. Wat is een Leviet?
10. Waarom stonden de priesters en Levieten in hoog aanzien bij de Israëlieten?
11. Waarom werden de Samaritanen geminacht?
12. Aan wien kende Jezus de hoogste achting toe?

XIII.

1. Wat heeft Jezus aangetoond in de gelijkenis, genaamd: *de onbarmhartige dienstknecht*?
2. Hoe dikwerf moest men volgens de Joodsche leeraars iemand vergiffenis schenken?
3. Beperkte Jezus de vergevingsgezindheid?
4. Hoe luidt de gelijkenis, waarin Jezus heeft aangetoond, dat wij altijd vergevingsgezind moeten zijn?
5. Waarom moeten wij altijd vergevingsgezind zijn?

XIV.

1. In welke gelijkenis heeft Jezus het duidelijkste geleerd, dat de Godsdienst moet gelegen zijn in liefde tot den medemensch?
2. Wat verstaat men onder »*het laatste oordeel?*"
3. Spreekt God ook, reeds bij ons leven, Zijn oordeel over ons uit?
4. Waarbij vergeleek Jezus den laatsten oordeelsdag?
5. In hoeveel groepen verdeelde de koning zijn onderdanen?
6. Waarom worden de goedgezinden vergeleken bij schapen, en de kwaadgezinden bij bokken?
7. Wat zeide de koning tot de goedgezinden?
8. Wat antwoordden de goedgezinden op de lofspraak des konings?
9. Hoe bewees de koning, dat zijne lofspraak de volle waarheid bevatte?
10. Hoe noemt de koning der koningen zijne onderdanen?
11. Wanneer zijn wij gehoorzame onderdanen van den koning der koningen?
12. Wat zeide de koning tot de kwaadgezinden?
13. Erkenden de kwaadgezinden hetgeen de koning hun verweet?

XV.

1. Welke waarheid heeft Jezus doen uitkomen in de gelijkenissen van *den rijken dwaas* en van *den rijken man en Lazarus?*
2. Hoe luidt de gelijkenis van *den rijken dwaas*?
3. Waarin toonde de rijke dwaas zijn onverstand?
4. Hoe noemden Jezus' tijdgenooten het doodenrijk?
5. Uit hoeveel afdeelingen bestond de onderwereld?
6. Hoe waren de afdeelingen van elkander gescheiden?
7. Hoe noemde men de afdeeling der gelukzaligen?
8. Hoe noemde men de afdeeling der rampzaligen?
9. Waarvan is de naam hel afgeleid?
10. Vatten de joden de voorstellingen van hemel en hel letterlijk op?
11. Hoe kunnen wij de Joodsche voorstellingen van hemel en hel verklaren?

12. Verhaal de gelijkenis van den rijken man en Lazarus.
13. Kan iemand uit onwetendheid een leven leiden, als die rijke man geleid heeft?

XVI.

1. Welke waarheid heeft Jezus geleerd in de gelijkenis van *de wijze en dwaze maagden?*
2. Verhaal de gelijkenis van de wijze en dwaze maagden.

XVII.

1. Welk geluk heeft de meeste waarde?
2. Tot welk doel leent God ons Zijne krachten en gaven?
3. Hebben alle menschen dezelfde krachten en gaven.
4. Eischt God van alle menschen evenveel?
5. Waarin wil God, dat alle menschen gelijk zijn?
6. In welke gelijkenis heeft Jezus geleerd, dat alle menschen naar hetzelfde doel moeten streven?
7. Hoe luidt de gelijkenis van *de talenten?*
8. Waarin stond de man der vijf talenten met dien der twee talenten gelijk?
9. Waarom werd de man van het eene talent veroordeeld?
10. Waarnaar beoordeelt God elken mensch?

XVIII.

1. Wat heeft Jezus geleerd in de gelijkenis van *het gastmaal?*
2. Wat gaf aanleiding tot de gelijkenis van *het gastmaal*?
3. Waarbij vergeleek Jezus den hoogmoed in zake Godsdienst?
4. Waarom is hoogmoed ongodsdienstig?
5. Veroordeelde Jezus, dat men op Sabbat een feestmaal aanrichtte?
6. Wanneer veroordeelde Jezus het sabbatsmaal?
7. Hoe luidt de gelijkenis van het gastmaal?
8. Wie staat het hoogste aangeschreven bij God?

XIX.

1. In welke rede komen de zaligsprekingen voor?
2. Waarom wordt die rede de Bergrede genaamd?
3. Hoe luiden de zaligsprekingen?
4. Welke menschen bedoelde Jezus met de armen van geest?
5. Waarom prees Jezus de armen van geest gelukkig?
6. Hoe verklaart gij de zaligspreking van de treurenden?

7. Wat verklaarde Jezus van de zachtmoedigen?
8. Wie zijn de hongerenden en dorstenden naar gerechtigheid?
9. Welke waarheid bevat de zaligspreking der barmhartigen?
10. Hoe verklaart gij de bewering, dat de reinen van hart God zullen zien?
11. Hoe noemde Jezus de vredelievenden?
12. Wat staat hun te wachten, die boven alles den Godsdienst liefhebben?
13. Waarvan is bij Jezus het hoogste geluk afhankelijk?
14. Waarvan stelden de Farizeën en Schriftgeleerden het hoogste geluk afhankelijk?
15. Zijn er ook nog Christenen, die het hoogste geluk van iets anders afhankelijk stellen, dan de gezindheid des harten?
16. Waarvan hangt de waarde van den Godsdienst af?

XX.

1. Wat is bidden?
2. Wat verkrijgen wij, ook zonder dat wij er om bidden?
3. Wat verkrijgen wij zonder bidden niet?
4. Welke waarheid bevat de bewering: *bid en gij zult ontvangen?*
5. Wat is gebedsverhooring?
6. Hoe luidt het »*Onze Vader?*"

XXI.

1. Hoe beschouwen de Roomschen het »*Onze Vader?*"
2. Hoe beschouwden de Farizeën het bidden?
3. Wanneer heeft ons gebed waarde?
4. Wat leert ons het *Onze Vader?*
5. Verklaar de beden van het *Onze Vader.*
6. Waarom veroordeelde Jezus het gebed van den Farizeër in den tempel?
7. Hoe moeten wij gestemd zijn als wij bidden?

XXII.

1. Waarom willen velen niets van Jezus weten?
2. Waarom noemden de Farizeën en Schriftgeleerden Jezus een Godslasteraar?
3. Waardoor ergerde Jezus de Farizeën en Schriftgeleerden het meest?
4. Wie noemden de Farizeën en Schriftgeleeren zondaars?
5. Hoe noemden de Farizeën en Schriftgeleerden zich zelven?
6. Welk bedrijf oefenden de tollenaars uit?

7. Waarom werden de tollenaars met de zondaars gelijk gesteld?
8. Wat was dikwerf het gevolg van de minachting, die de tollenaars ondervonden?
9. Wat weet gij van den tollenaar Matthéus?

XXIII.

1. Waar woonde de oppertollenaar Zacchéus?
2. In welke deugden muntte Zacchéus uit?
3. Waarom oordeelden de Farizeën en Schriftgeleerden het een groote zonde, om met een eerlijk en milddadig man als Zacchéus om te gaan?"
4. Wat deed Zacchéus, om Jezus te zien?
5. Wat zeide Jezus tot Zacchéus, toen hij hem gewaar werd?
6. Keurden allen de bejegening goed, die Jezus Zacchéus aandeed?
7. Hoe trachtte Zacchéus zich bij Jezus te verontschuldigen?
8. Wat antwoordde Jezus op de verontschuldiging van Zacchéus?

XXIV.

1. Wat gebeurde er ten huize van Simon den Farizeër?
2. Wie was die vrouw, die, ten huize van Simon, aan Jezus de hoogste eerbewijzen betoonde?
3 Waarom nam Jezus de eerbewijzen van die vrouw aan?
4. Met welke woorden veroordeelde Simon het gedrag van Jezus ten aanzien van die vrouw?
5. In welke gelijkenis liet Jezus aan Simon zijn onrecht gevoelen?
6. Wat zeide Jezus tot de vrouw?
7. Op welken grond vergaf Jezus aan die vrouw haar zonden?

XXV.

1. Wie zijn de verbitterdste vijanden van de waarheid?
2. Wat deden de Farizeën en Schriftgeleerden, om het volk te overtuigen, dat Jezus ongodsdienstig was?
3. Gelukte het den Farizeën en Schriftgeleerden, om Jezus met hun strikvragen tot zwijgen te brengen?
4. Wat weet gij van de zondares in den tempel?
5. Welk antwoord gaf Jezus aan de aanklagers der zondares?
6. Wat zei Jezus tot de zondares?

XXVI.

1. Waardoor nam de haat van de hoofden des volks tegen Jezus toe?
2. Hoe had Jezus de uitbarsting van den haat zijner vijanden kunnen vermijden?
3. Waarom wilde Jezus zich niet terugtrekken?
4. Waarom moeten wij Jezus dankbaar zijn, dat hij den strijd niet heeft opgegeven?
5. Waarom besloot Jezus den strijd voort te zetten in Jeruzalem?
6. Welke vraag richtte Jezus tot zijn leerlingen, voordat hij met hen naar Jeruzalem ging?
7. Wat antwoordden de leerlingen Jezus op de vraag, voor wien de menschen hem hielden?
8. Hoe moeten wij het antwoord der leerlingen verklaren?
9. Wat antwoordde Simon, toen Jezus zijn leerlingen vroeg, voor wien zij hem hielden?
10. Welken lof ontving Simon voor zijn antwoord?
11. Welke verklaring legde Jezus af, toen de leerlingen hem als Christus hadden beleden?
12. Begrepen de leerlingen Jezus' verklaring, dat hij lijden en sterven moest?
13. Welke berisping diende Jezus aan Petrus toe, toen deze hem trachtte te weêrhouden?
14. Waarom verdiende Petrus de berisping, die hij ontving?

XXVII.

1. Welk voorbeeld kent gij van Jezus' liefde voor kinderen?
2. Welke vraag deed *de rijke jongeling* aan Jezus?
3. Wat antwoordde Jezus *den rijken jongeling?*
4. Waarom wilde Jezus niet *goed* worden genoemd?
5. Was *de rijke jongeling* tevreden met het antwoord van Jezus, op zijn eerste vraag?
6. Hoe luidde de tweede vraag, die hij tot Jezus richtte?
7. Welk antwoord gaf Jezus op die tweede vraag?
8. Hoe voelde *de rijke jongeling* zich bij het antwoord op de tweede vraag te moede?
9. Welke opmerking maakte Jezus, toen hij de teleurstelling van *den rijken jongeling* bemerkte?
10. Hoe moeten wij de opmerking van Jezus, omtrent *den rijken jongeling*, verklaren?

XXVIII.

1. Wat verzocht de moeder van Johannes en Jakobus aan Jezus?
2. Welk antwoord gaf Jezus op dat verzoek?

3. Welken last gaf Jezus aan twee zijner leerlingen, toen zij bij den Olijfberg gekomen waren?
4. Wat deed de menigte, toen Jezus zich op den muilezel had nedergezet?
5. Hoe kwam de menigte er op eens toe, om Jezus als Christus te huldigen?
6. Welken indruk maakte de hulde aan Jezus op de Jeruzalemmers?
7. Wat antwoordde Jezus aan de Farizeën, die hem hun ergernis over de bewezen hulde kenbaar maakten?
8. Waarom nam Jezus de hem bewezen hulde aan?

XXIX.

1. Welk was het eerste bezoek, dat Jezus te Jeruzalem bracht?
2. Waaraan ergerde Jezus zich, toen hij den tempelgrond betrad?
3. Hoe gaf Jezus aan zijne verontwaardiging lucht?
4. Wie ergerden zich aan Jezus' handelwijze het meest?
5. Hoe poogden de vijanden zich op Jezus te wreken?
6. Welke gevolgen had het redetwisten van de leidslieden des volks?
7. Wat weet gij van *het penningske der weduwe?*

XXX.

1. Waardoor bereikte de haat der Joodsche leidslieden zijn toppunt?
2. Waarvan beschuldigde Jezus in zijn strafrede de Farizeën en Schriftgeleerden?
3. Was het Jezus' doel, om de Farizeën en Schriftgeleerden te beleedigen?
4. Waarom lieten de Farizeën en Schriftgeleerden zich door Jezus niet overtuigen?

XXXI.

1. Waar werd het eerst over Jezus' dood beraadslaagd?
2. Wat maakte die beraadslaging moeielijk?
3. Van wien kregen Jezus' vijanden op zijn onverwachts hulp?
4. Hoe kon Judas de gevangenneming van Jezus in 't geheim doen plaats hebben?
5. Hoeveel geld werd Judas voor het verraad geboden?
6. Wanneer was Judas op de gedachte gekomen, om zijn meester te verraden?
7. Welke hulde ontving Jezus aan den maaltijd, bij Simon den Melaatsche?
8. Hoe oordeelden de gasten over die hulde?
9. Hoe verklaarde Jezus die hulde?
10. Wat verklaarde Jezus bij die gelegenheid op nieuw aan zijne leerlingen?
11. Begrepen de leerlingen Jezus' verklaring aangaande zijn lijden en sterven?
12. Hoe heeft waarschijnlijk Judas die verklaring beschouwd?

XXXII.

1. Wat werd door de Joodsche Raadsleden met Judas afgesproken?
2. Wat herdenken de Joden op hun Paaschfeest?
3. Waarmêe werd het Paaschfeest ingewijd?
4. Waar hield Jezus den laatsten Paaschmaaltijd?
5. Begreep Jezus wat Judas van plan was?
6. Welke pogingen wendde Jezus aan, om Judas van zijn voornemen af te brengen?
7. Hoe hield Judas zich aan den Paaschmaaltijd?

XXXIII.

1. Bereikte Jezus ook in den Paaschnacht Bethanië?
2. Wat zeide Jezus, op weg naar Bethanië, tot zijne leerlingen?
3. Welke woordenwisseling had er plaats tusschen Jezus en Petrus?
4. Waarom voelde Jezus behoefte den hof Gethsemane in te gaan?
5. Welke leerlingen verzocht Jezus, hem in den hof te vergezellen?
6. Wat deed Jezus in Gethsemane?
7. Had Jezus steun aan zijne leerlingen?
8. Met welke woorden vermaande Jezus zijne leerlingen, om hem getrouw te blijven?
9. Waaruit sproot het gedrag der leerlingen voort?
10. Hoe gedroeg Jezus zich, toen hij Judas met zijne bende ontwaarde?
11. Hoe verklaart gij de ommekeer in Jezus' gedrag?
12. Wat zeide Jezus tot zijn leerlingen, toen hij Judas den hof zag binnenkomen?
13. Hoe begroette Judas zijn Meester?
14. Wat antwoordde Jezus aan Judas?
15. Waarom begroette Judas den Meester op zulk een hartelijke wijze?
16. Welke poging wendde Petrus aan, om den Meester te bevrijden?
17. Begeerde Jezus een hulp, als Petrus hem wilde verleenen?
18. Wat zeide Jezus tot de gerechtsdienaars?
19. Wat deden de leerlingen, toen Jezus door de gerechtsdienaars werd weggeleid?
20. Waren alle leerlingen even lafhartig?

XXXIV.

1. Waar leidden de gerechtsdienaars Jezus heen?
2. Wat weet gij van Petrus' gedrag in de rechtszaal?
3. Wat weet gij van Judas' levenseinde?

XXXV.

1. Waarom zweeg Jezus op de valsche beschuldigingen, die tegen hem werden ingebracht?
2. Welke vraag richtte ten laatste de Hoogepriester tot Jezus?
3. Wat antwoordde Jezus op de vraag van den Hooggepriester?
4. Welk gevolg had het antwoord, dat Jezus den Hoogepriester gaf?
5. Wat deden de dienaren en getuigen, toen Jezus ter dood veroordeeld was?
6. Was het vonnis van den Joodschen Raad rechtvaardig?
7. Wat leert ons het vonnis van den Joodschen Raad omtrent den Godsdienst?

XXXVI.

1. Waarheen werd Jezus geleid, toen de Joodsche Raad hem ter dood veroordeeld had?
2. Wat had Pilatus met de zaak te maken?
3. Wat bericht ons het vierde Evangelie van de terechtstelling voor Pilatus?

XXXVII.

1. Waarom zond Pilatus Jezus naar Heródes?
2. Wat weet gij van het verhoor bij Heródes?
3. Wanneer gaf Pilatus aan den wensch van den Joodschen Raad toe?
4. Was ook het vonnis van Pilatus rechtvaardig?

XXXVIII.

1. Waar werd het doodvonnis aan Jezus voltrokken?
2. Wie hielp Jezus zijn kruis dragen?
3. Met wie werd Jezus gekruisigd?
4. Welke woorden sprak Jezus aan het kruis?

XXXIX.

1. Welken indruk maakte Jezus' dood op den Romeinschen hoofdman?
2. Wat weet gij van Jozef van Arimathéa?
3. Geloofden de vrienden van Jezus, dat zijn dood het einde van zijn leven was?
4. Hoe beschouwden dan de vrienden den dood huns Meesters?
5. Hoe stelden de vrienden zich Jezus' verheerlijking voor?
6. Op welken profeet beriepen zich de vrienden voor het geloof, dat hun Meester herleefd was?

XL—XLII.

1. Waarin stemmen de verhalen omtrent Jezus' opstanding en hemelvaart met elkander overeen?
2. Waarin verschillen de verhalen omtrent Jezus' opstanding en hemelvaart van elkander?
3. Waar en wanneer zou Jezus, volgens het Evangelie van Lukas, ten hemel gevaren zijn?
4. Waar en wanneer zou Jezus, volgens de Handelingen der Apostelen, ten hemel gevaren zijn?
5. Hoe hebben wij de verhalen omtrent Jezus' opstanding en hemelvaart te verklaren?
6. Wat herdenken wij op Paschen en Hemelvaartsdag?
7. Wanneer kan het geloof aan Jezus' verheerlijking ook ons tot kracht en troost zijn?

XLIII.

1. Wanneer zijn de leerlingen met de prediking van het Evangelie begonnen?
2. Wat was oorspronkelijk het Pinksterfeest?
3. Wat had er, volgens de Handelingen der Apostelen, op het eerste Pinksterfeest na Jezus' dood, te Jeruzalem, plaats?
4. Hoe verklaart gij het Pinksterverhaal?
5. Wat beteekent de uitdrukking: uitstorting van den Heiligen Geest?
6. Wat is de Heilige Geest?
7. Waarom werden de leerlingen na Jezus' dood Apostelen genoemd?
8. Werden alleen de leerlingen Apostelen genoemd?
9. Welke Apostel heeft voor de verbreiding van het Evangelie het meeste gedaan?
10. Is Paulus altijd een aanhanger van het Evangelie geweest?
11. Wanneer mogen wij ons naar waarheid Christenen noemen?